

ANGELUS
Impœnitens Pœnitens ,
S E U
ANGELICI DOCTORIS
D. THOMÆ
AQUINATIS
D E
PŒNITENTIA

Minimè Pœnitenda Dogmata
AUTHORE EXIMIO PATRE
HENRICO VAN HEDICKHUYSEN
Ordinis FF. Prædicatorum Sacræ Theolog.
Doctore & studii Generalis Antverpiensis
quondam Regente , Concinnata.

ANTVERPIÆ,
Typis JOANNIS PAULI ROBYNS, in area Domûs
Professæ Societatis JESU, sub signo S. JOSEPHI. 1712.

PROŒMIUM

Pœnitentiæ Sacramentum TRIBUNAL SACRUM.

A Lausâ innocentie janua, & intincli-
nis serâ obstructâ, dives in misericor-
dia Deus, qui non vult mortem pec-
catoris, sed magis ut convertatur &
vivat, collocavit in vestibulo pœniten-
tiæ secundam, verum legis novæ, & necessarium
lapis post baptismum Sacramentum, sicut non-
dum regeneratis est ipse baptismus. Multis tamen
rationibus à baptismo differre dignoscitur. Nam
præterquam quod materiâ, & formâ, quibus Sa-
cramenti essentia perficitur, longissimè dissidet;
constat certè baptismi ministrum judicem esse non
oportere; cum Ecclesia in neminem judicium ex-
erceat, qui non prius in ipsam per baptismi ja-
nuam fuerit ingressus. Quid enim mihi, inquit
Apostolus, de iis, qui foris sunt, judicare? Secus
est de domesticis fidei, quos Christus Dominus la-
vacro baptismi sui corporis membra semel effecit.
Nam hos, si se postea crimine aliquo contaminave-
rint, non jam repetito baptismo ablui, cum id in
Ecclesia Catholica nulla ratione liceat, sed ante
hoc tribunal tamquam reos sisti voluit: ut per Sa-
cerdotum sententiam non semel, sed quoties ab ad-
missis peccatis ad ipsum pœnitentes confugerint, pos-
sent liberari. Est igitur hoc Sacramentum SA-

Tertull. 1.
de pœnit.

Concil.
Trid Sess
14. cap. 2.

CRUM quoddam TRIBUNAL, in quo tamquam REUS peccator sistitur, ipse sui ACCUSATOR, & TESTIS: cujus CAUSA sive materia est peccatum post baptismum commissum: in quo tamquam JUDEX Sacerdos residet: cuius SENTENTIA & *terrestre* JUDICIUM *præjudicata auctoritas est in caelis, ut quæ in terris aut ligata sunt, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineat & in caelo.* Et verò justissimis de causis sacrum hoc Tribunal in Ecclesia à Christo institutum est, ut quemadmodum ad *Mare fusile* non perveniebatur, nisi per *porticum solis*, in qua (Sacra testante Scripturâ 3. Reg. 7.) erat TRIBUNAL, *lignis cedrinis à pavimento usque ad summitatem à Salomone textum, & domuncula, in qua sedebatur ad judicandum in media porticu, simili opere fabricata: ita neque ad mare fusile pœnitentiæ adluendi mundissimis aquis de fontibus Salvatoris, profiuo, inquam, ex Christi vulneribus pretioso Sanguine, pervenire nulli possent, nisi quibus per porticum solis (in qua & TRIBUNAL, & in medio porticus domuncula Sacerdotalis judicii à Christo Rege pacifico erecta est) transitus paretur.* Quoniam verò *tanta circa illud Sacramentale Tribunal, etiam nostrâ hac ætate, diversorum errorum est multitudo, ut non parum publicæ utilitatis retulerit, de eo exactiorem & pleniorẽ definitionem tradidisse, in qua demonstratis & convulsis, Spiritus Sancti præsidio, universis, erroribus, Catholica veritas perspicua & illustris fieret, ut loquitur Sacra & Oecumenica Tridentina* Synodus: texemus nos illud, quantum in nobis est, lignis cedrinis, incorruptis videlicet Scripturæ Sacræ, SS. Patrum, Conciliorumque doctrinis, ac præcipuè doctoris Angelici dogmatibus, quæ jurè MINIMÈ PœNITENDA in titulo diximus, utpote Pontificis oraculo TUTISSIMA juxta & INCONCUSSA, quibus proinde securè superstruitur fori pœnitentialis praxis solida.*

S. Hilar.
In e 16.
Matth.

J. Hilar.
In e 16.
Matth.

J. Hilar.
In e 16.
Matth.

*Sess. 14.
in init.

CAUSA DIJUDICANDA
CORAM HOC SACRO
TRIBUNALI.

1. **E**st Solum propriè dictum peccatum; præteritum, non futurum; proprium, non alienum; personale, non originale; post, non ante baptismum commissum. Quæ enim ante baptismum commissa sunt, non per modum iudicii, sed per lavacrum regenerationis in baptismo remittuntur, cum Sacramentale pœnitentiæ tribunal solum datum sit illis, qui jam intra Ecclesiam, & ejus jurisdictionem per baptismum sunt constituti. Unde qui fictè baptismum suscipit, sed tamen validè, solam fictionem & posteriora peccata confiteri tenetur, non autem priora, quæ virtute baptismi ante suscepti, recedente fictione, remittuntur. Sed quid de peccatis post primum baptismum commissis, dum aliquis ob dubium de ejus valore sub conditione baptizatur? Sunt dubia materia clavium, & consequenter sub conditione confitenda, si primum baptisma validum fuerit.

2. Ex dictis inferitur primò, imperfectiones propriè dictas, quamvis aliquo modo, saltem reductivè, participant rationem offensæ Dei, cum non sint pura negatio perfectionis omnino indebitæ, sed debitæ quadantenus, licet non ex lege, saltem ex congruitate, hominemque ad peccata disponant, quia tamen propriè contra legem non sunt, nec proinde vera peccata, non esse sufficientem materiam Sacramentalis absolutionis, quæ solum respicit solvenda peccata verè talia. Utiliter tamen timorati se de illis accusant:

*in Edi-
tione lug-
dun. an
1651.

quia multum juvant ad excitandum dolorem, con-
fusionem sui, & ad disponendum pro evitacione
venialium, dum consilium sumitur à Confessa-
rio. Quid igitur ad sequentem casum Marianum?
B. Albertus Magnus Ratisbonensis Episcopus
super missus est * quest. 43. § 2. postquam præ-
tulisset, quod triplex est confessio, scilicet accu-
satio peccatorum, recognitio incongruitatis, vel
ingratitude beneficiorum, & confessio insufficien-
tia meritorum; subiungit: & hæc fuit proprie
confessio Beatissimæ Virginis, qua confitebatur Deo,
quod tantam gratiam suscepit, quod numquam de
condigno meruit, vel quam omnis creatura mereri
potuit, licet ipsa de congruo meruerit. Hæc, &
similia confessa fuit B. Virgo Joanni Evangelistæ suo
proprio Confessori. R. confessionem illam Maria-
nam non fuisse Sacramentalem, nec S. Joannem
Beatissimam & purissimam semper Virginem Ma-
riam, quam ab omni labe peccati prorsus noverat
immunem, Sacramentaliter absolvisse. Unde
divisio confessionis in tria membra relata non est
divisio confessionis proprie acceptæ, sed in sensu
alieno ab usu Theologorum, Conciliorumque
loquentium de confessione, prout est pars Sacra-
menti. Itaque si quis hodièque aliud nihil aperiret
confessario, quam dona tibi cœlitus collata,
veraciter addendo, se ea nullatenus fuisse pro-
meritum, non posset cum ejusmodi seu con-
fessione, seu narratione consistere essentia Sa-
cramenti.

3. Infertur secundò, relaxationes, dispensatio-
nes votorum & juramentorum, absolutiones ex-
communicationum, aliarumque obligationum
seu vinculorum, quæ nonnumquam in hoc tri-
bunali fiunt, non pertinere per se ad hoc judi-
cium, sed ad aliam potestatem clavium genera-
lioribus terminis *Matth. 18.* concessam: *quacum-
que alligaveritis super terram, erunt ligata & in
cœlo; & quaecumque solveritis super terram,
erunt soluta & in cœlo.* Unde etsi ratione fori
interni

interni conscientiae commodè fiant in hoc tribunali, ad forum tamen Sacramentale propriè non spectant, cum extra Sacramentum fieri possint, nisi prohibeatur.

4. Infertur tertio, si aliquis falsò existimans se commisisse aliquod peccatum, quod revera non commisit, solum illud confiteatur, & absolvatur, Sacramentum non subsistere. Nam forma prolata à Sacerdote est propositio de subiecto non supponente, cum revera peccati, à quo solvatur, vinculum non habeat. Unde dum pro materia proxima Sacramenti Pœnitentiæ assignatur dolor, & confessio, intelligitur de peccatis veris, non autem fictis.

5. Quid verò de peccatis dubiis? Paucis accipe. Vel dubium est de qualitate, an sint mortalia, vel venialia. Et tunc sine dubio huic tribunali exponenda sunt, ut Sacerdos, cujus est inter lepram, & lepram distinguere, judicet, feratque sententiam. Vel est dubium facti, an peccata, quæ certò creduntur mortalia, admiseris. Et ea etiam sub dubio confiteri teneris, adjunctis aliis, quæ certam materiam præbeant: quia & illa omittere, quæ fortassis commissa sunt, periculosum est; & illa sola exponere, quibus irritum fieret Sacramentum, falsæ materiæ, si forte patrata non sint, appositione, Sacramenti integritati injurium. Et certè sicut de peccatis dubiis tenentur homines conteri, ne æternæ damnationis periculo se exponant, ita ea confiteri omnes tenentur, cum Christus Sacerdotes reliquerit sui Vicarios, ad quos recurrere tenentur fideles per confessionem, sicut ad Christum recurrunt per contritionem. Maximè quia in dubiis tutior pars est eligenda, saltem ubi periculum est certum. Sicut morbo periculoso, tametsi dubio, tenemur illud remedium adhibere, quod alioquin non nociturum certum est. Obligatio enim certa non solum regulatur penes ipsum factum, sed penes certum periculum. Neque sic
pro

pro debito dubio datur certa, & æquè magna solutio, ac pro certo; cum peccatum tantum dubiè sit confitendum, & longè minori, quàm certum, puniendum sit pœnâ, etiam Reo salutari. Aliud est de foro exteriori & contentioso, in quo nemo tenetur stante dubio confiteri crimen judici interroganti: quia in dubiis, quæ in præjudicium nostrum vergunt, melior est conditio bonam famam possidentis. Unde regula juris, *in dubio non præsumitur delictum, nisi probetur*, solùm locum habet in iudicio forensi, quod primò & per se institutum est ad puniendum Reum, non autem in tribunali pœnitentiæ, quod à Christo institutum agnoscitur non ad puniendum, sed ad liberandum Reum, si delicta commissa fateatur. Regula altera, *in dubio melior est conditio possidentis*, tantum valet in dubio de præcepto, non autem quando de præcepto circa rem dubiam aliunde constat.

6. Hinc sequitur, quod confessus peccatum ut dubium, si postea certus de illo fiat, confiteri illud ut certum iterùm debeat; cum peccatum confiteri oporteat, non solùm ut fuit, sed etiam ut est pro præsentis in conscientia. Consequenter dicendum putamus, quod dum aliquis in numero vices aliquot sub dubio expressit, illas postea, de quibus certus fit, ut certas iterùm confiteri debeat. Quare confessus se pejerasse circiter decies, si postea certò deprehendat se id fecisse duodecies, tenetur illum numerum confiteri ut certum. Qui enim dicit se decies circiter, seu plùs minùsve pejerasse, perinde est, ac si dicat se pejerasse quidem septies, aut etiam octies, attamen dubitare, annon fortè undecies, aut duodecies jurarit falsum: ergò revera sub solo dubio confitetur duodecimum perjurium. Ergo si postea deprehendat se revera dixisse duodecimum falsum juramentum, debet rursùm se accusare de illo absolutè, & non sub dubio: cum numerus peccatorum mortalium exactè, æquè ac species, in confessione explicari, & determinari

debeat. Respondet quidem Diana, *majorem requiri exactiorem in explicanda substantia peccati, quam in numero, sufficereque numerum circiter declarari, quantus occurrit post diligentiam sufficientem, ut communi usu receptum est, ex quo magis, quam ex principis metaphysicis de confessionis integritate judicandum est.* Nos verò differentiam nullam agnoscimus inter speciem peccati, & numerum quoad necessitatem distinctè explicandi, & exactè determinandi in confessione: neque discrimen illud in Tridentino legitur nec piorum hominum usus probat, nec ratio. Quare sicuti peccatum, quod dictum fuit ut dubium sed postea deprehenditur certum, ex communi Ecclesiæ sensu (teste Dicastillo, qui dicit, *peccatum semel dictum ut dubium, non debere iterum ut certum explicari, inauditum est in Ecclesia Dei*) Tract. 1.
de pœnit.
Disp. 9.
num. 141. in confessione debet postea dici ut certum: sic propter eandem rationem dicimus de numero incerto, talem esse explicandum, si postea certò constet, quantus determinatè fuerit, dum scilicet constat fuisse majorem. Nec videmus, quò loquantur consequenter, admittentes primum, & secundum negantes. Sed quid si postea occurrat pœnitenti se in numero excessisse? Ad nihil tenetur. Siquidem confessus est omnia, & singula sua peccata in numero majori (quem bona fide exprimendo non peccavit) inclusa. Non tamen est permittendum, quod aliqui dicunt, ut se in tuto constituent, se malle excedere, quàm deficere: cum confessio debeat esse fidelis, & verax.

7. Quod numeris præcedentibus dictum est, à fortiori dicendum, quando certus de peccato mortali à se commisso, prudenter dubitat, nùm sit confessus. Tunc enim constat contractam esse obligationem confitendi, & nulla sufficiens ratio occurrat, quod illa obligatio sit impleta (nam dubia solutio non extinguit debitum certum) ac proinde possessio stat pro præcepto contra pœnitentem. Qui tamen solitus diligenter discutere con-

scien-

scientiam , & integrè confiteri omnia , quæ post conscientiaë examen memoriaë occurrunt , post longum tempus merè non recordaretur confessionis alicujus peccati mortalis , illic trepidaret timore , ne sit confessus , ubi non est timor : proinde non deberet illius confessionem iterare , quia pro illa stat præsumptio. Quid verò ad casum sequentem :

8. Titius à multis annis non confessus , scripto mandavit quidquid ei post seriam reflexionem in mentem venit , & coram Confessario eam chartam recitavit fide quàm optimâ. Post multum verò temporis dubitat , an recitarit omnia , quia unum è peccatis mortiferis exaraverat minori caractere , quàm cætera ; unde facile fieri potuit , ut transilisset peccatum istud , nec ullo modo recordatur se illud memorasse ; teneturne illud iterùm confiteri ?

9. R. negativè , si habuerit intentionem recitandi omnia , quæ scripserat , nec legerit suam chartam nimium festinanter , aut in loco multùm obscuro. Siquidem ratio in contrarium petita inde , quod non meminerit se legisse peccatum illud , & facile potuerit ob indicatam circumstantiam fieri , ut istud transilisset , insufficientis videtur ad gignendum prudens dubium , & consequenter ad inducendam obligationem confessionis repetendæ. Imò etsi utcumque festinanter legisset suam chartulam , nec tunc quidem dicendus foret dubitare prudenter , si tantùm idèò dubitat , quia non recordatur se legisse. Cum multò rarissimum sit , ut aliquod peccatum transiliatur penitens à serio volentibus confiteri omnia , nec a modùm festinantibus. Unde quod ait S. Th. 3. p. q. 83. a. 6. ad 5. *licet Sacerdos non recolat se dixisse aliqua eorum , quæ debuit , non tamen debet ex hoc mente perturbari : non enim qui multa dicit , recolat omnium , quæ dixit ; idem in casu dicendum arbitror. Si tamen ponamus , & locum fuisse perobscurum , & peccatum illud non fuisse commune , sed tale , ut sine singulari rubore mani-*
festis.

festari nequiverit, ipsum verò Titium meminisse quod cætera omnia recitarit: certè oblivio tam singularis ruboris, quàm manifestatio illius peccati, juncta festinationi, obscuritati loci, & characteris tenuitati, subministrat rationem satis fortem, ut Titius meritò, vel absolutè judicare debeat se illud transiluisse, vel certè, omnibus consideratis, prudenter dubitare, adeoque obligatum esse ad rursùm confitendum.

10. Qui peccatum, ut factum fuit, exposuit, ignorans vel dubitans, an mortale fuerit, nil postea addere debet, etiamsi deprehendat fuisse mortale; eo quod discretio qualitatis ad Confessarium potius; quàm ad pœnitentem pertineat. Similiter quinculpabiliter confessus est mortale, quod constat Confessarium ignorasse ut tale, non obligatur illud iterùm alteri sufficienti scientiã prædito confiteri: quia fecit ex parte sua, quod veri pœnitentis fuit. Tenetur tamen obligationibus ex peccato natis satisfacere, etsi per ignorantiam ei obligationes illæ impositæ non fuerint, V. G. restituere honorem, aut bona injustè ablata: quia talis obligatio ex natura rei remissioni peccati est annexa juxta illud: *non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. Quod & in aliis obligationibus verificatur, ut quando reconciliatio est facienda, aut tollendum scandalum. Dicitur est, *qui inculpabiliter &c.* si enim per ipsum stetit, quò minus peccatorum gravitas intelligeretur (utique quod verborum involucris, & decurtationibus, vel excusationibus ea palliaverit, aut scienter ad talem ignarum Confessarium accesserit, ut ita peccatorum verecundiam evaderet) certum est teneri alteri scienti, & docto iterùm confiteri. Siquidem itla confessio non fuit vera accusatio, sed potius excusatio, vel fictio, & dolus. Concludens prudenter, sicut in negotiis magni momenti vir serius solet, vel se non peccasse, vel esse confessum, ad nil tenetur. Non enim plus ab homine quoad memoriam infirmo
exigi

exigi potest, nisi cum molestiis innumeris, & carnificinâ. Similiter scrupulosos, qui passim dubia formant, ut possint omittere omnia, nisi quæ certò credunt mortalia fuisse, excusat incommodum gravissimum perpetuò inhærendi suis scrupulis. Unde suadendum est illis, ut omnia dubia contemnant: quia etiam in manifestè licitis dubitare solent, an peccaverint.

Concil.
Trid. sess.
14. cap.

Concil.
Trid. ibid.

11. Sicut peccata dubia sub dubio sunt confitenda, ita magis certò, si sint mortalia, etiamsi occultissima illa sint, & tantùm adversùs duo ultima Decalogi præcepta commissa. *Cùm enim universa mortalia peccata, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam cum aperta, & reverenda confessione à Deo quærere.* Proinde rectè dicuntur materia necessaria confessionis, non quod ex eis hoc Sacramentum necessariò constet, sed quod ista sine illo, aut ejus voto remitti non possint. *Venialia verò, quibus à gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquàm rectè, & utiliter, citràque omnem præsumptionem in confessione dicantur, quod piorum hominum usus demonstrat (ac proinde sint confessionis materia apta, & sufficiens) taceri tamen citrà culpam, multisque aliis remediis expiari possunt.* Unde ab aliis rectè dicuntur materia libera, quia pœnitenti liberum est ea in confessione dicere, vel omittere. An etiam liberum Confessario, ab iis ritè confessis absolvere, vel non absolvere? Affirmant nonnulli ob praxim Græcorum, de quibus in suo Euchologio ita ait Noster Goat: *illi sedentes, pœnitentes pariter sedentes (pro antiquo Latinorum more apud Alcuinum de Div. off. ubi de capite jejunii) pro exomologesi audiunt: si leves & veniâ dignas pœnitentis culpas deprehenderit, nullam adhibent absolutionem, sed de pio, devotoque quodam opere monitum, amicè remittunt.* Quem usum, seu veriùs abusum in tantum aliqui æmulari dicuntur, ut sola venialia confi-

tentibus negandam absolutionem autument, si multorum relationibus credere fas sit. Verùm contraria laudabilis praxis viget in Ecclesia Romana, in qua etiam pro solis venialibus absolutio datur. Et verò qui pro solis venialibus absolutionem negandam, & pro mortalibus, paulò saltem gravioribus, non nisi difficillimè, & post longas moras, variasque graves, arduas, ac difficiles, & nonnumquam exoticas satis perfectas pœnitentias, impertiendam volunt, non parùm hujus Sacramenti usum frequentiore hoc duplici abusu enervant.

12. Sicut non tenemur venialia confiteri absolute, ita nec integrè. Unde voluntariè aliqua omittens non peccat, esto Confessarius cogitet plura non latere. Similiter non peccat, qui lapsus in mortalia, confitetur eadem integrè uni, & postea venialia Confessario ordinario. Hoc enim à libertate pœnitentis dependet, etsi sit minus congruum. Nec per hoc committit hypocrisim, aut decipit Confessarium ordinarium positivè, sed decipi permittit, consulens suæ verecundiæ, & bonæ apud illum existimationi. Melius tamen est sincerè totam conscientiam Confessario ordinario aperire: & peccaret, qui hac viâ declinare vellet oportunum remedium relinquendi occasiones, aut consuetudinem peccandi. Non debent tamen Confessarii conscientias ordinariarum pœnitentiarum coarctare, ne ad alium accedant: cùm id sit contra libertatem confessionis, quæ hac etiam occasione subinde præ verecundia sacrilegè instituitur. Proinde peccaret ... *Sacerdos, si non esset facilis ad præ-* S. Thom. *bendam licentiam alteri confitendi: quia multi in Suppl. q. 8. a. 4. sunt adeò infirmi, quod potius sine confessione morerentur, quàm tali Sacerdoti confiterentur. Unde ad 6. illi, qui sunt nimis solliciti, ut conscientias subditorum per confessionem sciant, multis laqueum damnationis iniiciunt, & per consequens sibi ipsis.* Notent hoc Confessarii illi, qui dum suos pœnitent-

nitentes alteri confessos intelligunt, eos ad se revertentes durè excipiunt, aut etiam torvè à se dimittunt. Expendant id etiam Prælati Religiosorum, & præsertim Monialium Confessarii, sæpè nimium difficiles in danda illis licentia, ut subinde alteri semel confiteantur.

13. Uti venialia non sunt necessariò in confessione exprimenda quoad substantiam, ita nec quoad numerum. Existimat tamen Cardinalis Lugo* in tantum virtute confessionis venialia remitti, V. G. mendacia, in quantum Confessarius confuso modo percipit eorum multitudinem; aliter verò non omnia, sed duo V. G. vel tria, secundùm quod ex modo confitendi à Confessario percipitur. Sed hæc doctrina aliis meritò displicet, nec consonat communi praxi, & existimationi, quæ potius suadet, sufficere, quod venialia exprimantur indefinitè, ut remittantur omnia. Et ratio est: quia Sacramentum non postulat comparatione venialium distinctam notitiam multitudinis, sicut comparatione mortalium; ac proinde ejus vis, & efficacia potest se extendere ad totam multitudinem, etsi tantum confusè, & indefinitè proposuam. Sicut virtus consecrationis extendit se ad totum hostiarum cumulum, etsi, præcisè quot sint formulæ, ignoretur. Quare fideles, & Confessarii non sunt de numero exprimendo quoad venialia multum solliciti. Quod verò ait Vir Eminentissimus, quando venialia indefinitè exprimuntur, solùm remitti, quatenus confuso modo Confessarius numerum percipit, V. G. duo vel tria, aut intra eandem speciem graviora, aliunde non subsistit. Non enim major est ratio, cur unum remitteretur, quàm aliud, quando nullum determinatur; sicuti idcirco vi indeterminatæ intentionis consecrandi nil consecratur.

14. Quoniam eadem materia remota duplici Sacramento deservit, rectè quòque pro sufficienti confessionis materia statuitur peccatum legitime ante

* Dif. 9.
num. 56.
& Disp.
14. num.
142.

ante confessum, & remissum, cuius repetita confessio novo dolore informata omninò probanda videtur: quia quantò pluribus Sacerdotibus confitetur quis, tantò plus de pœna ei remittetur, tum ex erubescencia confessionis, quæ in pœnam satisfactoriam computatur, tum ex vi clavium. Unde toties posset aliquis confiteri, quod ab omni pœna liberaretur. Nec reiteratio injuriam facis Sacramento, nisi illi, in quo sanctificatio adhibetur vel per characteris impressionem, vel per materie consecrationem: quorum neutrum est in Pœnitentia. Accedit quod hac viâ confessio venialium, in quæ frequentissimè labimur, non parùm allècuretur. Unde laudabilis praxis est multorum, post confessionem venialium, majoris securitatis ergo, mortale aliquod de vita præterita adjungere. Duo tamen tunc cavenda. Alterum, ne pœnitentes de venialium contritione, & emendatione minùs sint solliciti, quàm si hæc sola confiterentur. Alterum, ne mortale illud quasi ex consuetudine subjungant, sine novo dolore & detestatione, historicè magis ipsum narrando, quàm de eo Sacramentaliter se accusando.

15. In secunda illius confessione non est necessarium indicare, quod ante confessioni adhuc subjectum fuerit, eo quod pœnitens possit juri suo & commodo cedere, ut bis eandem verècundiam, & pœnam Sacramentalem sustineat. E contrario mortalia numquam confessà ille non sufficienter exponit, qui ante illa se adhuc confessum fuisse simulat, utpote non plenè ex parte sua verècundiam subiens, & præterea impediens judicium condignè punitivum, rem profectò non levem, pro qua numerum & species peccatorum Christus exponi voluit, prout in Tridentino declaratum est, & patet ex ipsa natura hujus Sacramenti, quod institutum est per modum judicii, in quo ad sententiam debite ferendam necessaria est cognitio totius causæ. Unde recte Concilium Tridentinum: *constat.... Sacer-*

B

dotes

S. Tho in
4. d. 17.
q. 3. a. 3.
quæsti-
unc. 5.
ad 4.

Sess. 14
cap. 5.

duces iudicium hoc incognitâ causâ exercere non potuisse, neque æquitatem quidem illos in pœnis iungendis servare potuisse, si fideles in genere dumtaxat, & non potius in specie... sua mortalia peccata declarassent.

16. Etsi certum sit, numerum peccatorum mortalium sub novo mortali peccato, quoad moraliter fieri potest, esse exprimendum: nihilominus paucissimos reperire est, qui Rei diversarum specierum, numerum peccatorum circa eas admissorum exprimant. Longè autem plurimi censent se multum præstare, dum dicunt: *feci aliquoties, feci sæpius, vel sæpius.* Quid igitur aget Confessarius cum pœnitente, qui de numero peccatorum interrogatus, eo quod ita confitetur, *aliquando pejeravi, nonnumquam detraxi, sæpè fornicatus sum*, dicit, se non esse solitum aliter confiteri, nec umquam de numero fuisse interrogatum? R. si pœnitens de proposito omiserit numerum exprimere, vel sciens, quod esset exprimendus, idè non expresserit, quia non interrogabatur, vel denique per ignorantiam crassam aut affectatam ita confessus fuerit; omninò urgendus est ad illarum confessionum repetitionem, nec est antea absolvendus. Si verò bona fide processerit, simpliciter existimans non esse necessarium aliter numerum exprimere, non sunt iterandæ quidem præcedentes confessiones, sed supplendus earum defectus per verosimilis numeri omissi expressionem; & instruendus talis pœnitens, quod posterùm teneatur numerum exprimere. Optimum autem erit consilium, ut confessionem generalem totiùs vitæ instituat, si ad illam faciendam induci possit, & fuerit idoneus.

17. Circa numerum exprimendum duo sunt observanda. Primum: ubi non potest pœnitens certum numerum exprimere, ut exprimat verosimilem, & qui magis ad certum accedere censeatur, addendo, *plùs vel minùs*. Advertendum tamen, ut non quasi divinando, aut in genere

nume-

numerum quemcumque , etiam majorem sumendo , confiteatur , sed prudenti æstimatione & reminiscentiâ , quis vero similior sit numerus , expendat. Unde perperam agunt illi pœnitentes , qui absque judicio & debito examine quasi ad singulos numeros adhibent particulas illas , *plus* , *minusve* sibi abblandientes quasi omnium numerum per hoc suppleant , quod falsum est. Cùm enim suppletio debeat esse moralis , ex judicio & morali examine fiat necesse est. Alterum est : ut cùm nec certus , nec vero similis aliquis numerus colligi potest propter lapsuum multitudinem , & nimis diuturnam confessionis dilationem , candidè aperiatur pœnitens in qualibet specie suum statum , videlicet inclinationes pravas , consuetudinem , modos & frequentias lapsuum per diem aut hebdomadam , durationem temporis , quâ in peccatorum commissione voluntariè permansit , incentiva occurrentia , &c. Ex his enim prudens Confessarius statum pœnitentis meliùs cognoscet , quàm ex numeri alicujus conjecturalis expressione , quam plures faciunt ad evadendam Confessarii eos urgentis importunitatem.

18. Hinc Confessarii Rusticorum , aut Rudium , vel eorum , qui diutissimè in peccatis perdurantes vix ullam salutis suæ curam habuerunt , certius in notitiam statûs peccatoris prevenient , examinando illius modum ordinarium vivendi in genere , cum inclinationibus pravis , conversationibus , consuetudinibus , quàm miserè pœnitentem torquendo super expressione numeri , quæ talibus est impossibilis. Si quid enim ad importunitatem Confessarii dicant , illud divinando dicere , & non nisi conjecturam parùm verosimilem facere , experienciâ compertum est : tum quia in diversis peccatis ferè eundem numerum expriment , licèt unum præ altero longè frequentius fuerit ; tum quia postea specialius interrogati , quoties in die , hebdomadâ , vel mense , ex propria declaratione non rarò deprehenditur

vix tertiam numeri partem fuisse prius expressam. Unde ordinariè dicere solent, *feci plùs centies, plùs millies*. Quis autem credat illos talem numerum tam parvo, quo se examinarunt, tempore potuisse memorià percurrere? Sanè audito hujusmodi numero, nulla certitudo alia Confessario obtingere potest, nisi quod frequentissimè peccator lapsus fuerit. Unde cum dicit, *centies, vel plùs centies*, hoc est, *frequentissimè*: & cum dicit, *plùs quàm millies*, hoc est, *toties quoties*, & *quasi continuè*. Itaque cum ab hujusmodi pœnitentibus Confessarii semel numerum petierint, videntes illos tergiversari, aut conijcere potius, quàm ex morali æstimatione numerum aliquem exprimere, non sint importuni interrogando *quoties*, sed de statu & modis (ut dictum est) inquirent, inde sibi iudicium de statu pœnitentis formando, de quo & ipsum informant. Sed pro praxi ad casus in particulari paulisper descendamus.

19. Meretrix non sufficienter confitetur, si dicat se per annum omnibus, tam conjugatis, quàm solutis, tam Clericis & Religiosis, quàm Laicis fuisse expositam: cum ex duabus ita æqualiter expositis fieri possit, ut una centies, & sæpiùs cum Clericis, aut conjugatis, alia fortassis vix decies peccarit. Itaque conetur talis numerum peccatorum eorundem (quoad moraliter fieri potest) exponere. Quod quidem faciliùs fiet, si non totam simul summam computet, sed verosimiliter dicat, quoties circiter in hebdomada vel mense cum talibus & talibus personis peccaverit. Id quod similiter in aliis quoque peccatis, quæ per consuetudinem frequentantur, faciendum est. Circa numerum actuum interiorum non videntur cogendæ meretrices, cum impossibile sit eos ad aliquem numerum reducere sine periculo maximi erroris per excessum, aut defectum. Quod de meretricibus dictum est, conformiter de concubinariis dicendum, non sufficere videlicet, si
con

confiteatur concubiniarius, quanto tempore concubinam domi habuerit, addendo etiam se eam velut uxore usum fuisse per tot menses & annos: sed præterea species luxuriæ, quas cum ea admisit, exprimere oportet, & singularum verosimilem numerum, dicendo, quoties circiter in hebdomada, vel mense.

20. Qui passim solet turpiter concupiscere mulieres sibi obvias, aut circa eas morosè delectari, satisfacit, si præter conditionem suæ personæ explicet quàm diu illam habuerit consuetudinem, & species principales, V. G. an frequenter circa conjugatas an aliquando circa cognatas, vel personas Sacras delectationem morosam, aut mœchandi desiderium habuerit; dicendo specierum, quarum potest, & quoad potest, numerum verosimilem, qui in concupiscentiis saltem rarioribus, V. G. incæstuosis & sacrilegis, ad assequendum moraliter, non videtur adeò difficilis. Sed quid de illis hominibus, qui consuevère toto ferè die colloqui de rebus turpissimis, sine ullo delectu circa materiam, vel socios, tam circa conjugatas, quàm solutas? Vitium hoc admodùm frequens est non solum in conventibus ruralibus utriusque sexûs, vulgò *Labayen*, & conventiculis oppidanis, in quibus (proh pudor!) nonnulli ex jactantia suas referunt impudicitias, & sæpissimè à se factas fingunt, quas fecerunt nunquam; sed etiam in hominibus rusticis, & plebeis, dum eos simul laborare contingit. In illis videndum est primò, in loquente, quâ intentione quis locutus fuerit turpia, & lasciva: an animo seipsum, aut alios ad libidinem provocandi, vel oblectandi se rebus ipsis turpibus, quas narrant, aut cum alicujus similis delectationis periculo, quod regulariter mortale est; an verò ex levitate dumtaxat, vel ob solam delectationem, quæ non transeat ad res per verba significatas, sed in ipsis verbis, eorumve artificio sistat, quod solum veniale est, modò adsit aliorum scandalum, & alicujus ulter-

rioris consensûs periculum proprium. Secundò ex parte materiæ considerandum, de quibus rebus colloquia commisceantur. Denique ex parte audientium, coràm quot personis, & qualibus. Nec à peccato excusanda sunt hujusmodi spurciloquia, quod coràm conjugatis dumtaxat proferantur (ut sibi communiter persuadent uxorati existimantes sibi pœnè licere hac in materia loqui, quidquid libet) imò ex hoc capite sæpè graviora sunt peccata, si nimirùm multùm obscœna fuerint, & ad venerem vehementer provocantia. Si tamen non admodùm lasciva sint, per se loquendo minùs peccat coràm conjugatis turpiter loquens, quàm coram juvenibus & puellis, in quibus ut plurimùm majus est periculum, quàm in maritatis & uxoris, quos turpiloquiis communibus non ita facilè carnaliter moveri, experientiâ notum est. Porrò ad cognoscendum moraliter numerum & qualitates personarum, quæ talibus turpiloquiis interfuerunt, non parùm juvare poterit Confessarium, si inquirat, quales ordinariè sint personæ in illis conventibus, quos frequentat, quibuscum ordinariè conversari soleat, aut simul laborare, & deinde interroget, an etiam extra communia consortia aliquando talia spurciloquia commiscuerit.

21. Solutus cum soluta tota nocte decumbens, animo explendi libidinem, quoad posset, non sufficienter confitetur, si dicat, *tota nocte in lecto impudicè conversatus sum cum una, quacum feci quod volui*, sed exprimere debet, quoties cum ea copulam habuerit. Cùm enim quælibet fornicatio sit actio totalis & completa, nec una ordinetur ad aliam, intentio eas certò exercendi intra aliquod certum tempus, non sufficit ad efficiendum, ut eæ sint una moraliter actio peccaminosa. Quis enim uniùs dumtaxat peccati mortalis damnet illum, qui ex vi propositi initio. Quadragesimæ facti ne semel quidem jejunat, nisi tortè Sabbato Sancto: Verba tamen, oscula, & tactus impudici exerciti

exerciti in ordine ad copulam subsequendam (nisi multum extraordinarie duraverint, aut specialem modum turpitudinis contineant) non sunt necessario exprimendi, sed sufficit, si manifestetur ipsa copula, cum hæc malitiam tactuum includat, & intentio copulæ periculum alterius peccati. V. G. pollutionis à tactibus excludat. Idem non improbabiler multi dicunt de tactibus & osculis immediatè copulam subsequens, si periculum vel ordinatio ad novam copulam vel pollutionem secludatur: quia sunt prioris copulæ complementum, & quasi illius approbatio. At verò illi tactus impudici, qui præcesserunt copulam non intentam, sed per accidens sequentem, seorsim à copula sunt declarandi. Siquidem in illo casu non faciunt moraliter quid unum cum illa.

22. Fur non sufficienter confitetur, si dicat: *jam à quinquennio V. G. ita perditè deditus sum furtis, ut, cum se offert occasio, sicut sapissimè offertur, surripiam quæ possunt. Et quidem res sacras, notabilis pretii, è loco sacro quinquies, aut Sexies.* Sed præterea explicare debet totam quantitatem rei acceptæ, dicendo quantum communiter solitus fuerit singulis furtis plus minusve surripere, ut ita ex utraque notitia colligi possit verosimilis numerus. Ad hæc à quibus personis furatus sit, à divitibus, an pauperibus, & nocumentum, quod per furta intulit, si per eadem fortè aliquos depauperavit. Utrùm etiam non consueverit armatus incedere ad sibi obsistentes occidendum aut lædendum, & quot graviter læserit, & occiderit.

23. Qui pluribus juramentis continuis confirmat rem falsam, vel in eadem iracundia pluries blasphematur, vel uno impetu plura verba contumeliosa aut infamatoria ejusdem speciei in aliquem evomit, vel eodem tempore mulierem sæpius lascivè tangit, aut in eodem furore tria vel quatuor vulnera successivè uni, eidemque infligit, solum committit unicum numero pec-

carum : quia omnes actiones illæ continuantur , & in uno aliquo adunantur. Sed quid de eo , qui sæpiùs habuit delectationes morotas , desideria fornicationis , vindictæ , &c. ? Censent aliqui , non tot admisisse peccata , quoties illa desideria vel illas cogitationes habuit , sed attendere oportere , quoties actiones illas repetierit , postquam liberè constituit ab illo inordinato affectu discedere. Siquidem , inquirunt , quando cogitas rem turpem , vindictam , & similia , instituis quasi congressum cum objecto malo , sicut instituis cum illo , quem incipis contumeliis petere. Sicut ergò non censeris hîc toties multiplicare numero contumelias , quoties easdem repetis , aut similes ingeris , sed solùm tunc , quando repetis , postquam liberè cessasti ; ita etiam non multiplicas peccata desideriorum , nisi liberè cesses à congressu cum objecto desiderato Censetur autem moralis idem congressus (ut loquuntur) cum objecto , quàm diu ab ea cogitatione animus non discedit , licèt brevi morulâ , casu , vel naturali aliqua distractione interrumpatur. Postquam verò voluntariè ab ea cogitatione divertimus , licèt non per revocationem voluntatis præteritæ , jam congressus ille cum objecto censetur finitus & completus , datâ nimirùm licentiâ descendendi & abeundi. Quod si postea redeat , censebitur novus congressus , & aliâ occasione de novo peccari , non primâ. Nobis hæc sententia sic explicata non displicet. Haud tamen placet , quod videatur velle adstruere , nimirùm tunc esse desideria moraliter repetita , & non potius unum , idemque moraliter continuatum , quod secundum nos dicendum putamus : cum certum sit in casu solùm dari interruptionem physicam actûs , non moralem.

24. Qui statuit occidere inimicum , ut primùm ei occurrerit , committit tantùm unum numero peccatum , si statim se accingat ad paranda omnia opportuna neci inferendæ , ut si sclopetum

oueret

oneret, gladium acuat, equum conscendat, iter ingrediatur, esto ante scelus patratum semel, iterumve obdormiscat. Si autem identidem suum propositum iteret, postquam ab eo voluntariè se diverterat, aut si post illam obfirmatam voluntatem opportuna illi occasio occurrat hostem medio tollendi, negligat tamen, etiam de meliori non cogitans, censebitur revocasse propositum, proinde consciscere novum numero scelus renovando eam voluntatem: & maximè si illum facti illius barbari consilii pœnituerit, & post pœnitentiam iterum aridere incipiat. Pœnitudo siquidem, mutatioque propositi tollit unitatem: ac proinde hoc in confessione necessariò exprimendum est.

25. Confitendæ similiter sunt plures rationes objectivæ solo numero diversæ, quas idem actus internus vel externus respicit: ut sunt plures actiones malæ peragenda jura plura seu uniùs, seu diversorum simul violata. Actus enim, sicut à pluribus objectis specifis malitiam speciei multiplicem, ita à pluribus objectis numericis numericè multiplicem contrahit. Unde confitendus est numerus Sanctorum, contra quos uno actu blasphematur, vel personarum, contra quas uno actu peccatur homicidio, detractione, scandalo directo: imò etiam indirecto, nam in eo interpretativè ruina plurium intenditur & procuratur. Proinde qui unica detractione infamat integrum Monasterium, aut ex animo dicit, *diabolus*, auferat omnes illius pagi incolas, tot peccata committit, quot sunt personæ in illo Monasterio vel pago.

26. Effectus necessarius ex peccato externo saltem non retractato secutus, confitendus est, ut externi complementum. Quod satis ostendit praxis fidelium, secundum quam Reus homicidii confiteri solet non tantum se, quantum poterat, tentasse alterum occidere, V. G. scloperum explodendo, aut venenum propinando, sed etiam eum defacto occidisse. Oppositum tamen non
im-

improbabiliter dicitur, quando actus peccati ante effectum secutum retractatus est, præsertim si antecedenter confessioni subjectus fuerit: ne bis idem peccatum confitendum sit, aut detur occasio peccatori differendi confessionem, donec effectus peccati sit subsecutus.

Sess. 14.
cap. 5.

27. *Circumstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant, definitum est in Tridentino, quod sine illis peccata ipsa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec Judicibus innotescant: & fieri nequeat, ut de gravitate criminum rectè censere possint, & pœnam, quam oportet, pro illis pœnitentibus imponere. Quod verum habet si circumstantia mutet speciem moralem, seu ex parte objecti sumptam, siue solùm speciem Theologicam, seu reatûs, prout dum actum de peccato veniali transfert in mortale. Unde circumstantia notabilis quantitatis in furto exprimenda est, licèt furtum magnum & parvum sint ejusdem speciei moralis, & eidem virtuti iustitiæ opposita.*

In 4. dist.
16. q. 3. a.
2. quæsti-
unc. 5.

28. Sed quid de circumstantiis intra eandem speciem peccati mortalis purè aggravantibus? Si usque ad novam virtualiter malitiam mortalem intra eandem speciem ascendunt, de necessitate in confessione explicari debent, cùm ratio Concilii Tridentini æquè pro illis militet, ac pro circumstantiis speciem mutantibus. Nec contrariamur Doctori Angelico, dum ait: *quidam dicunt quod omnes circumstantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, confiteri necessitatis est, si memoria occurrant. Alii verò dicunt quod non sint de necessitate confitende, nisi circumstantiæ, quæ ad aliud genus peccati trahunt: & hoc est probabilius.* Manifestum enim est ipsum loqui de circumstantiis quadantenus quidem notabiliter, sed tamen citra peccatum mortale, seu novam mortalem malitiam intra eandem speciem aggravantibus; siquidem pro ratione subjungit: *quia venialia non sunt de ne-*
cessita-

cessitate confitenda, sed tantum mortalia, quæ quantitatem infinitam quodammodo habent. Et in solutione ad 1. dicit, quod quamvis homo de Sodoma, id est, de peccato mortali non possit exire nisi per confessionem: tamen de illis, quæ circa sunt, id est, de venialibus, & circumstantiis, quæ venialibus equivalent, potest homo exire sine confessione. Non poterat mentem suam reddere illustriorem, cum hanc difficultatem de confitendis circumstantiis non mutantibus speciem expresso tractans, seipsum declaret dicendo, quod loquatur de circumstantiis, quæ venialibus æquivalent, à quibus necesse non est per confessionem exire. Unde in 4. ad Annib. dist. 16. q. unic. ubi eandem quæstionem instituit, an omnis circumstantia sit confitenda? Respondet, quod circumstantia, quæ novam rationem peccati mortalis addit, de necessitate est confitenda, aliàs non.

29. Ex quo patet pro praxi, quod usque circumstantia aggravari debeat, ut sit in confessione necessario explicanda. Eò usque videlicet, ut malitia, quam superaddit ultra malitiam specificam peccati, sit talis, quæ per se sufficiat ad peccatum mortale. V. G. si materia gravis furti infima sit florenus, qui furatus est duos, teneatur id explicare, secus si infra, V. G. unum cum dimidio. Ratio est, quia si aggravatio in eo, quod superaddit, sit culpa mortalis, licet non mutet speciem moralem, seu ex parte objecti, mutat tamen speciem Theologicam, quæ præcisè respicit offensam Dei, estque nova additio offensæ mortalis, quamvis sit eadem species moralis. Quamquam autem hæc regula verum habeat, & in circumstantia pertinente ad quantitatem materiæ possit facile ad praxim deduci, in circumstantia tamen intentionis, & durationis pati videtur difficultatem, ut propterea nostra sententia multis videatur rigorosa nimis. Verum etsi in duratione & intensione aggravet notabiliter in ordine

ordine ad malitiam peccati quævis pars libera, non tamen in ordine ad confessionem, ne, cum sit difficillimum illiſtis augmenti minutias aſſequi & explicare, confefſio carnificina fiat. Quare illa ſola duratio & intentio in ordine ad confefſionem notabiliter aggravat, quæ ordinarium modum in certo genere non parùm excedit. Si verò notabiliter major ſolito non fuerit, moraliter intelligitur, actu ipſo explicato.

30. Quid verò de circumſtantiis notabiliter diminuentibus? Aliæ minuunt intra eandem ſpeciem, aliæ ſpeciem mutando ſive moralem, ſeu ex parte objecti, ſive Theologicam, ſeu ex parte reatûs. Hoc autem contingere poteſt quadrifariam. Primò ſi actus circumſtantiatè explicatus nullum ſit peccatum, qui ſimpliciter dictus videri poſſet culpa mortalis: ut ſi quis dicat ſe occidiſſe hominem, ſed id fecerit in ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ. Secundò ſi circumſtantia addita declaret ſolùm eſſe veniale, quod eſſet aliàs mortale; ut motus gravis iræ ex ſubreptione, & ſubito impetu, cum imperfecta dumtaxat & ſemiplena deliberatione. Tertio ſi circumſtantia tollat unam malitiam mortalem, quamvis relinquat aliam: ut ſi aliquis ſcienter occidat hominem, quem invincibiliter ignorat eſſe Clericum, excuſatur à ſacrilegio, ſed non ab homicidio. Quarto denique ſi actus ſine circumſtantia appareat uniûs ſpeciei, cum illâ verò, alteriûs, licèt levioris. Et in his omnibus certum eſt circumſtantias eſſe declarandas, vel abſolutè, ut dum circumſtantia minuens actum transfert ad aliam ſpeciem peccati mortalis, licèt levioris: vel ſaltem in hypotheſi quod aliquis actum confiteri velit, ut dum circumſtantia illum aut omninò à mortali excuſat, aut de mortali facit veniale. Si verò diminutio illa non extrahat actum à peccato mortali, nec ad aliam ſpeciem mortalis transferat, exiſtimamus per ſe loquendo circumſtantiam

tiam alleviantem subtrahi posse, siquidem illa à peccato excusativa est, non accusativa, nec illa additio circumstantiæ peccatum est; sed peccati diminutio. Unde nec notitia ejus per se conducit ad medicinam & curationem conscientiæ, quia quod excusat & alleviat, per se loquendo curatione & pœna non eget. Et quamvis iudex majorem fortè concipiat gravitatem, nullum hinc grave incommodum sequitur in hoc iudicio, & si quod sequitur, totum cedit in gravamen pœnitentis, qui potest cedere juri suo, eritque ei utile ad plenioris satisfactionem. Per accidens tamen non est inconveniens, quod quis aliquando confiteri debeat circumstantiam alleviantem, quando videlicet illa conducit ad veritatem culpæ cognoscendam, ne erretur in veritate confessionis, aut adhibenda medicina.

§. II.

REUS CITATUS.

CORAM HOC SACRO TRIBUNALI.

I. **R**eus in hoc Sacramentali iudicio est omnis & solus homo baptizatus, qui conscientiam habet alicujus peccati mortalis post baptismum commissi. Citatur autem ad sacrum hoc tribunal jure Divino Joannis 20. cum Christus à mortuis excitatus, insufflavit in Discipulos, dicens: *accipite Spiritum Sanctum; quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Hoc ipso enim, quo Apostolis, eorumque legitimis successoribus tribuitur judiciaria remittendorum, retinendorumque peccatorum potestas, sufficienter peccator, mortalis sibi criminis post baptismum conscius, hac legis necessitate citatur, & comparere compellitur, si justificari velit, & remissionem peccatorum accipere,

pere, quantumcumque etiam sibi contritus videatur, & sit. Sicut enim contritionis vis & efficacia quantaquanta sit, necessitatem baptismi non excludit, ita nec Sacramenti pœnitentiæ saluberrimam medicinam in re vel in voto susceptam eliminat.

2. Quid igitur, si aliquis de peccato mortali contritus, suâ culpâ non confessus, moritur? R. certissimè damnabitur, quantumvis contritionem habuisset, qualem vel Magdalena habuit, vel D. Petrus, non quidem ratione peccatorum, de quibus corde contritus est (utpote quæ contritionis vi fuerunt remissa) sed ratione peccati mortalis de novo commissi, ex eo quod (ubi potuit) dicta peccata clavibus Ecclesiæ non subjecit. Unde quæ per contritionem remittuntur peccata, non ita remissa sunt, quin adhuc obligatio maneat, illa ad iudicium Sacerdotale, & hoc Sacramentale tribunal deferendi. *Nemo igitur sibi dicat: occultè ago pœnitentiam, apud Deum ago, novit Deus, qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine causa dictum est: quæ solveritis in terra, soluta erunt & in cælo? Ergo sine causa sunt claves datæ Ecclesiæ Dei, frustramus Evangelium Dei, frustramus verba Christi, promittimus vobis, quod ille negat?* Ita Augustinus ad quosdam sui ævi Fide-

Aug. l. 2. les (& utinam hoc nostro sæculo non invenian-
de Visit. tur similes) qui sufficere sibi ad salutem autumant,
infirm. c. 4 si soli Deo, cui nihil occultum est, quem nulliùs
latet conscientia, sua confiteantur crimina... sed
nolo ut ipsa decipiari opinione, quatenùs confunda-
ris confiteri coram Domini Vicario, tabescens præ
rubore, vel cervicosus præ indignatione. Nam ipsius
humiliter subeundum est iudicium, quem Dominus
sibi non dedignatur Vicarium.

3. Ex vi prædictæ citationis comparere non debet ad hoc tribunal, qui solis venialibus est obstrictus. Neque enim illa Salvatoris sententia Joan. 20. eodem prorsùs modo de mortalibus, ac de venialibus est intelligenda, sed diversimodè

applicanda est juxta materiam subjectam. Et ea-
 propter esto ex priori membro, *quorum remise-*
ritis peccata, remittuntur eis, rectè inferatur po-
 testas etiam remittendi venialia, perperàm tamen
 ex posteriori membro, *quorum retinueritis, &c.*
 colligitur potestas ea remittendi. Congruum quip-
 pe est, potestatem, quæ vice Dei graves remittit
 offensas, ad leves quoque noxas remittendas ex-
 tendere (quippe qui concedit quod majus est,
 concedit & minus) non tamen congruum fuit,
 ut gravia crimina, ita & levia retinere delicta.

4. Quid igitur de illo, qui ab ultima ante tri-
 mestre confessione nulliùs sibi conscius mortalis
 noxæ, nollet morti proximus confiteri venialia,
 quia non deprehendit in conscientia ullum grave
 peccatum: aut triduo dumtaxat, vel quatrinduo
 ante, nîl de morte cogitans, fuisset confessus,
 diceretque se ex eo tempore ab omni gravi cri-
 mine sibi per Dei gratiam diligenter cavisse? R.
 equidem desistendum non est, quousque cum vo-
 luntate percipiendæ absolutionis sua venialia
 aperiat, tum ad indirectam remissionem morta-
 lis, si quod fortè in animo lateret, tum ob gra-
 tiam Sacramentalem, & venialium à consecu-
 tione gloriæ retardantium remissionem: tum de-
 nique ad satisfaciendum piæ fidelium consuetu-
 dini, & singulariter in primo casu ad evitanda
 etiam scandala, & domesticorum sæpè tristitiam,
 timoremque.

5. Jure Divino sicut obligatur peccator ali-
 quando in gratiam redire cum Deo, ita & subinde
 ante hoc tribunal reum se sistere. Illiùs tamen
 obligationis non est tempus aliquod determina-
 tum. Dicunt quidem aliqui, reum in hoc judi-
 cio primâ à peccato commisso opportunitate ex
 vi citationis divinæ teneri comparere, nec ob stare
 quod Ecclesia divinum determinans præceptum S. Thom.
terminum præfigat, ut semel in anno confiteatur: in Suppl.
quia Ecclesia, inquit, non indulget dilationi, q. 6. 2. 5.
sed prohibet negligentiam in majori dilatione. Unde in corp.

per

per Decretalem illam non excusatur à culpa dilationis... sed excusatur à pœna quantum ad forum Ecclesie, ut non privetur debitâ sepulturâ, si morte præventus fuerit ante tempus illud. Sed hoc videtur nimis durum D. Thomæ, & nobis: quia præcepta affirmativa non obligant ad statim, sed ad tempus determinatum; non quidem ex hac, quod tunc commodè impleri possunt, (alioquin) si non daret aliquis eleemosynam de superfluo, quandocumque pauper monstraretur, peccaret mortaliter, quod falsum est, sed ex hoc quod tempus necessitatem urgentem adducit. Et ideo non oportet, quod si statim oblata opportunitate non confiteatur, etiamsi major opportunitas non expectetur, aliquis peccet mortaliter: sed quando ex articulo temporis necessitas confessionis inducitur. Nec hoc est ex indulgentia Ecclesie, quod non teneatur ad statim, sed ex natura præcepti affirmativi: unde ante Ecclesie statutum, etiam minus tenebatur. Nec hîc distinguendum est inter Religiosos & sæculares; ut quidam volunt: quia Religiosi non tenentur ad alia, quàm cæteri homines, nisi ad quæ ex voto se obligaverunt, cujusmodi non est confessio. Tempus igitur comparisonis ad hoc tribunal determinandum est ex aliis legibus, vel circumstantiis, quibus vel sub peccato, vel ex necessitate salutis tenetur homo esse in gratia. Tria verò determinari possunt tempora. Primum est in articulo mortis, quo nomine intelligitur tum strictè dictus mortis articulus, seu tempus & status, quo mors proximè instat, estque moraliter certa, & ferè inevitabilis; tum latè dictus, scilicet periculum mortis probabile, seu status & occasio, in qua spectatâ rerum naturâ, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco mors prudenter, timeri potest, & debet: V. G. instante conflictu navigatione periculosa, partu difficili, qualis censetur esse, dum mulier delicata primùm parit. Hoc siquidem periculum, simul est numquam confitendi periculum. Eapropter Medicis præcipitur

pitur cap. cum infirmitas de pœn. & remiss. ubi cum eos ad infirmos periculosè laborantes vocari contigerit, ipsos ante omnia moneant, atque inducant, ut medicos advocent animarum. Quod anno 1566. motu proprio, qui incipit super gregem, innovavit S. Pius V. jussitque doctorandis, ut jurent se ita facturos. Quod præceptum intelligitur, quamprimùm prudenter advertit adesse periculum: in quo constitutus infirmus ocyùs Confessarium vocari jubeat, & ille vocatus venire non tardet, ambo alioquin graviter facile peccaturi. Sæpè tamen à peccato excusantur infirmi ex eo, quod suum periculum non apprehendant, prout in laborantibus thisi frequenter accidit. Non ita facile excusarim amicos illos minimè amicos, qui scientes præsens periculum mortis, priùs Notarium pro conficiendo testamento, quàm pro administrando infirmo Parochum accersunt, magis pro se, quam de salute infirmi turpiter & minùs Christianè solliciti.

6. Ex dictis sequitur, infirmum, qui perseverans in mortis periculo, post confessionem factam in peccatum mortale iterùm labitur, teneri iterùm confiteri. Prout etiam obligatur ille, qui nunc copiam Confessarii habet, quam probabiliter timet pro illo articulo se non habiturum. Non existimo tamen hujus præcepti obligationem urgere, quoties morale est periculum obliviscendi peccatorum, nisi quis ea statim confiteatur. *Constat enim, nihil aliud in Ecclesia à Concil. Trid. Sess. 14. cap. 5.* pœnitentibus exigì, quàm ut postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientia suæ sinus omnes & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum Deum suum mortaliter offendisse meminerit. Et verò extraordinarium esset onus, cum multi labilissimæ memoriæ, toties quoties peccant, obligari confiteri, quod sine sufficienti fundamento imponendum non est.

7. Secundum tempus comparitionis rei ante hoc sacrum tribunal est, quando suscipiendum est

est Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. Quippe ne tantum Sacramentum indignè, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit atque declarat... Sancta Synodus Tridentina, illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habità copià Confessoris, necessario præmittendam esse confessionem sacramentalem. Sed illane etiam requiritur, ut alia Sacramenta vivorum fructuosè quis suscipiat, aut licitè administret? Affirmant aliqui; quia suscipiens quodcumque Sacramentum vivorum, & quodcumque ex officio administrans etiam mortuorum, tenetur esse in statu gratiæ, & actus contritionis sine Sacramento justificans est admodum arduus, ut, teste Catechismo Romano, paucissimis hâc viâ peccatorum venia speranda sit: proinde habens in casu copiam Confessoris, tenetur præmittere confessionem, & ita se disponere securiori modo ad sancta sanctè tractandum ac administrandum. Nos verò eam viam ut securiorem omnibus quidem in praxi consulimus, sed ut necessariam nequaquam requirimus, existimantes Sacramenta quæcumque dignè satis, ac reverenter administrari, si minister hoc Ritualis Romani (jussu Pauli V. editi) observet præscriptum: Sacerdos, si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit) ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi priùs corde pœniteat. Sed si habeat copiam Confessarii, & temporis locique ratio ferat, CONVENIT confiteri, non tamen necesse est. Quod idem statuimus pro quæcumque recipiente alia, (præterquam Eucharistiæ) vivorum Sacramenta; cum pro his suscipiendis nullum extet confitendi præceptum. Obligat quidem Religionis virtus ad dignè Sacramenta quæ recipienda, quæ administranda, sed ad hoc non requiritur prævia confessio, at sufficit existimata contritio: non quod nostra æstimatio aliquid ad sanctitatem conferat, si vera contritio non sit, sed quia ad dignam Sacra

Sess. 13.
Can. 11.

part. 2.
caput 5.
num. 37.

Sacra
nem
ver
pos
m
qu
ra
de
p
m
a
cer
quod
con
cat
ger
rem
oport
nem p
reber
olor
conferr
cum pe
omnem
tam pe
pultic
votem
quid
si sub
Sacra
Dicitur
Eri fac
vobis
dem
Com
vehem
ut pa
h. pa
num
si po

Sacramentorum administrationem, susceptionemque amplius non requiritur, quam cordis verè contriti moralis æstimatio. Hæc autem planè possibilis est. Scit enim unusquisque, ob quod motivum de peccatis doleat: nec deest gratia, quâ vera contritio in casu possibilis sit etiam moraliter, cum Deus de lege ordinariâ gratiam non deneget ad actus supernaturales, maximè quando juri naturali vel divino præcipiuntur. Proinde viâ ordinariâ qui facit quod in se est ex viribus gratiæ ad eliciendum contritionis actum, satis cer.ò judicare potest se verè contritum. Porrò quod Catechismus Rom. ait, paucissimis viâ contritionis extra pœnitentiæ Sacramentum peccatorum veniam esse sperandam, vel per exaggerationem dictum est, vel certe de venia & remissione peccatorum plena & perfecta intelligi oportet, tam quoad culpam, quàm quoad omnem pœnam. Ait enim, *contritionem illam ad eò vehementem, acrem, intensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari, conferrique possit, ad quem gradum pauci admodum perveniunt.* Hæc autem contritio nedùm omnem culpam diluit, sed omnem etiam debitam peccatis pœnam remittit. Talis autem ad justificationem non requiritur. Sufficit alia minùs intensa, nec tam difficilis & ardua. Alioquin quid faciet minister peccati mortalis sibi conscius, si subitò vocetur ad moribundum, ut ei extrema Sacramenta administret? Non administret? Charitas proximi non erit in illo. Administret? Erit sacrilegus, utpote indignè & irreligiosè tractans Sacramenta. Neque enim judicare prudenter poterit se esse in gratia, si (ut volunt Contrarii) ad peccatorum remissionem ad eò vehemens, acris, & intensa requiratur contritio, ut pauci admodum ad hunc gradum perveniant, & paucissimis hac viâ speranda sit venia. Quis enim talem, ac tantam contritionem prudenter sibi polliceri audeat, imò verò quis possit, nisi

præsumptuosè nimis , & nimis præfidenter ? Fallor , vel hac instantiâ ruit oppositæ sententiæ murus & antemurale : nisi fortè eò recurras , quod ratione necessitatis cesset irreverentia , quæ alioquin fieret ; quod generaliter in omnium Sacramentorum administratione non admittit Doctor Angelicus , nec nos admittendum putamus extra casum , quo puer in periculo mortis existens offertur ministro peccatori sine solemnitate baptizandus. Tunc enim *non exhiberet*

3.p.q.64. a.6.ad.3. *se ministrum Ecclesiæ , sed subveniret necessitatem patienti.*

8. Tertium tempus comparitionis rei ante hoc tribunal est , quando lege aliquâ positivâ urgetur: qualiter in Concilio Lateranensi sub Innocentio III præcipitur , ut *omnis utriusque sexûs fidelis , postquam ad annos discretionis pervenerit , omnia sua solus peccata confiteatur fideliter , saltem semel in anno proprio Sacerdoti.* Per annos discretionis eam ætatem intellige , in qua est sufficiens rationis usus ad peccandum mortaliter. Unde ab hujus præcepti obligatione nulla ætas , etiam impuberum , excipitur , si in peccatum mortale lapsi sint , licet pœnas contra prævaricantes statutas probabiliter impuberes non incurrant. *In pueris enim relinqui solet inultum , quod in aliis provectioris ætatis humanæ leges dicunt severiùs corrigendum.* cap. referente de dilect. pueror. Suam tamen opposita sententia probabilitatem habet ; nam ex ingressu in monasteria Monialium etiam im-

Concil. Trid. Sess. 25. cap. 5. puberes excommunicationem contrahunt. Sicut autem iudicium rationis in aliis citiùs , in aliis tardiùs incipit , ita & in quibusdam rebus priùs obvenit , quàm in aliis. Ideòque non statim , ubi admittuntur ad confessionem , admittendi sunt etiam ad communionem , etiamsi utrumque præceptum omnes obliget , qui ad annos discretionis pervenerunt : quia priùs habent iudicium discernendi bonum à malo , quàm cibum sacrum à profano , & quàm dignè possint tantum æsti-

æstimare Sacramentum , in eoque latentem divinitatem apprehendere. Porrò de pueris ac puellis confitentibus , utrùm absolutionis capaces sint , judicare debet Confessarius non ex sola ætate (nùm scilicet septennium expleverint , quando regulariter de rationis usu præsumi solet) sed magis ex ingenii & educationis qualitate , quia multi post eam ætatem , alii verò ante , rationis discretionem consequuntur , ut non solum venialiter , sed etiam mortaliter peccent. Cujus rei exemplum habemus apud S. Gregorium lib. 4 Dialog. cap. 18. de puero quinquenni in blasphemiiis moriente , & damnato. Et Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis lib. de arte audiendi confessiones ait , experientiã se dedicisse , ejusmodi ætatis pueros peccatis carnalibus fuisse coinquinatos , ut de iis cum Augustino sæpè dicere liceat : *tantillus puer , & tantus peccator*. Placet hic nobis Teretii regula : *si parentes , aut Pastores viderint pueros discernere bonum & malum , pudefieri de mendacio , de aliqua impudicitia commissa , laudare obedientiam : concludent illos ratione uti , quemcumque annum ætatis attigerint*. Sed jam rationis compotes reperti , & peccatis non dubiis obnoxii , quo pacto tractandi? Hæc multorum Confessariorum crux , & præsertim initio administrationis suæ. Verùm , inquit quidam * Eximiæ doctrinæ , & multæ experientiæ vir , *nos illa torquere desinit , ex quo longiore talium praxi edoctis subiit , puerilia vitia virilem pœnitentiam non requirere , sed tantum ætate , motivisque illi accommodis correspondentem*. Subjungit autem : *idem , puto , aliis id considerantibus accidet , nec cruciabunt miserè pusillos istos , ac seipsos*. Verum enim verò etsi ratio illa utcumque securum reddere possit Confessarium de pueris ac puellis benè instructis , ac piè probèque educatis : sunt tamen multi adedò à natura vagi , immorigerati , & malè enutriti , ut licèt satis doli capaces fuerint ad peccandum , non

*D. Steyaert conel
Theolog.
practica
XLII.

tamen sint satis dispositi , nec tam brevi tempore disponi satis possint ad ritè Sacramentum pœnitentiæ suscipiendum. Unde videmus plures inter confitem um digitis fricare cratem interjectam inter ipsos & Confessarium , nugari circa suum Rosarium & pileum , vultum etiam & oculos ridendo vertere versùs alios pueros adgeniculantes : quæ actiones planè pueriles junctæ tali ætati & subjecto satis indicant tales rationem Sacramenti non satis apprehendere , esto peccatum cognoscant. Atque hinc meritò subinde angitur Confessarius , hinc sæpiùs videns absolutionis necessitatem ob peccatum mortale , in quod puer prolapsus est , inde verò in puero absolutionis incapacitatem defectu judicii requisiti ad concipiendum serium dolorem , ac detestationem peccati , & fidem supernaturalem eliciendam. Quid igitur hîc agat Confessarius dum omnibus consideratis deprehendit puerum verè , & delibertatè peccasse mortaliter ? Expendat oportet , quo motivo de peccatis doleat , nùm merè humano , quia V. G. à patre vapulabit , an verò supernaturali per fidem cognito , puta quia peccatum Deo contrarium est , pœnas gehennæ meretur , vel à regno cœlorum excludit. Et siquidem talem pro tunc eliciendi verum dolorem certò moraliter videatur incapax , dimittendus erit sine absolutione : attamen benignè alliciendus , ut brevi revertatur , magis instruendus in necessariis , ut sic majorem dispositionem & præparationem afferat , ob iteratam confessionem. Si verò omnibus expensis de pueri capacitate dubium maneat , absolvendus erit sub conditione , saltem in mortis articulo. Nam tali præsertim necessitatis casu , *in dubio inclinandum est in favorem animæ*. Imò verò quidnî etiam extra mortis articulum , esto solùm venialia confiteatur ? Neque enim Confessarius ullam irrogabit injuriam Sacramento , illud sub conditione conferendo ; & non conferendo , fortè dispositum privabit gratiâ

Sacra-

Sacramentali , & à mortali , occulto , si quod habet , inabsolutum dimittet. Non tamen in hoc casu sit nimum etiam sub conditione in absol- vendo facilis , nisi verè probabilia serii doloris signa videat. Omnes tamen , quamvis nondum absolutionis capaces , audiat , ut paulatim in- struantur , & confessioni assuescant.

9. Per peccata in dicto capite *omnis utriusque sexus* intelliguntur mortalia nondum confessa. Sicut enim præceptum Divinum est tantum de confitendis mortalibus , iisque necdum Ecclesiæ clavibus subjectis , ita etiam Ecclesiasticum , cum sit tantum determinatio Divini circa tempus , quo est implendum. Unde per se loquendo *non obligantur* hoc præcepto *nisi illi , qui habent peccata mortalia. Quod patet tum ex hoc quod dicit , quod debent omnia peccata confiteri , quod de venialibus intelligi non potest* : siquidem hæc omnia fateri multis planè impossibile est , longè certè difficilimum ; tum etiam ex gravissima pœna , quam subjungit ; *alioquin & vivens arceatur Ecclesiæ ingressu , & mortuus Ecclesiasticâ careat sepulturâ.* Dixi autem *per se loquendo* , quia praxis Ecclesiæ est , ut omnes confiteantur ad vitandum scandalum , quod ex confessionis omissione oriri posset , præsertim in locis , in quibus omnes non confessi ad Episcopum in scriptis deferuntur. Et ita intelligi oportet , quod ait S. Thom. *ex vi Sacramenti non venetur aliquis venialia confiteri , sed ex institutione Ecclesiæ , quando non habet alia quæ confiteatur.* Per accidens scilicet , & ad evitandum scandalum. Sufficit tamen in illo casu ad præceptum Ecclesiæ implendum , ut se Sacerdoti repræsentet , & se ostendat absque conscientia mortalis esse , quod ei pro confessione reputatur. Licet enim favor clavium extendatur ad venialia , ut per eas remitti possint , non tamen extenditur rigor earum per se , ut absolutè retineri valeant , sed solum secundum quid , scilicet quoad hoc , ut non dimittantur Sacramentaliter , non autem ut

S. Thom.
in Suppl.
q. 6. 2. 3.
ad. 3.

ubi supra

necessariò subjicienda sint huic foro. Non satisfacit ergò huic præcepto, qui tantùm confitetur venialia, cùm non ponat quod præceptum est. Unde qui venialia tantùm confessus est, teneretur isto anno iterùm confiteri, si in mortale incidere: quamquam eam confessionem autemet non nemo ab Ecclesia in solutionem acceptari, sicut lectio vespertina horarum matutinarum pro die sequenti acceptatur, licèt tempus præcepti nondùm incœperit. Quod quidam non improbabile existimant, quando confessio facta est in Paschate, eoquod fidelibus quomodocumque in Paschate confessis non videatur umquam postea moveri conscientia de instituenda intra annum novâ confessione, licèt postea mortaliter peccent. Sed hoc vel in negligentiam aut ignorantiam referendum est, vel certè quod computetur annus, ut in Paschate incipiat, & terminetur.

10 Etsi qui solùm venialia habet, non teneatur quotannis ex Ecclesiæ præcepto confiteri, quidn̄ tamen propter utilitatem hujus Sacramenti & Divinum cultum posset Ecclesia, etiam sub mortali, omnes ad confessionem annuam compellere, subindeque indirectè & consequenter, si alia peccata deessent, etiam ad confessionem venialium? Non tamen tunc faceret materiam necessariam confessionis ex non necessaria; siquidem non impediret, quò minùs venialia aliis remediis remitti possent, quàm per absolutionem; sed solùm præciperet, quòd in confessione quædam essent aperienda, sicut per Clementinam *in agro Dominico* §. sanè de statu Monach. Benedictinis præcipitur, *ut singulis mensibus, tam in monasteriis, quàm extra . . . ad confessionem saltem semel accedant omnes & singuli.* Quòd etiam si Grassius & alii de mortalibus intelligant, sicut caput *omnis utriusque sexûs*; tamen de venialibus quoque intelligendum esse magis consonum est intentioni Pontificis. Non enim verosimile est, quod præsumperit Pontifex Religiosos omnes singu-

singulis mensibus mortaliter peccaturos. Præterquam quod hac Constitutione illam Religionem reformare intenderit: non esset autem reformatio, sed potius relaxatio, si tantum post mortale admissum, & singulis dumtaxat mensibus ad confessionem obligarentur. Et verò si ad hujusmodi opera pœnitentiæ vel Religionis proprio quisque voto ac consensu obligare se potest, cur non etiam ab Ordinum Prælati aut Generali Capitulo eâ de re fieri possit constitutio? Admittenda tamen non est doctrina aliquorum, quod obligatus ratione statuti seu generalis, seu particularis ad confitendum, si mortalia non habeat, satisfaciat generatim confitendo venialia, dicendo videlicet se esse peccatorem, & in multis saltem venialiter deliquisse. Huic enim doctrinæ communis Confessariorum praxis repugnat, qui extra casum extremæ necessitatis Sacramentalem absolutionem pœnitenti non conferunt, nisi is certum aliquod seu mortale, seu veniale peccatum confessus sit. Enimverò cum Pœnitentiæ Sacramentum per motum judicialis absolutionis conferatur, conveniens omninò est, & Sacramenti hujus institutio postulat, ut afferatur materia certa, quò absolutionis iudicium magis determinate ferri possit, accedente præsertim Ecclesiæ praxi, atque consensu. Quare etsi aliquis ad confitendum venialia nullâ lege obligatus sit, posito tamen quod Sacramentaliter confiteri & absolvi velit, debet aliquod peccatum in specie explicare. *Aliquod*, inquam, seu unum sit, seu plura. Neque enim necesse est omnia venialia secundum speciem & numerum sollicitè ad confessionem instituendam colligere; sed hoc optimum consilium iis, qui a mortalibus abstinent, ut ea venialia, quæ animos ipsorum magis gravant, & à quibus liberari desiderant, novo concepto dolore, & emendationis proposito, cum humilitate aperiant.

II. Quia Ecclesiæ laudabili statuto in citato
 jam

jam famoso capitulo juris *omnis utriusque sexus* confessio simpliciter præcipitur facienda semel in anno, communio autem determinatur ad tempus Paschæ: hinc duo communiter colligunt Doctores. Primum (quod ad praxim scire multum interest) esse hæc duo præcepta distincta. Proinde qui nondum præcepto communionis obligatur, peccavit tamen mortaliter, ad annuam nihilominus confessionem tenetur, quam simul & communionem omittens, duo peccata committit, utrumque tamquam distinctum in confessione aperiendum. Alterum, confessionis præceptum obligare semel in anno, sed pro nulla parte determinata; sicut præceptum audiendi Missam die festo obligat, non tamen pro certa hora. Merito tamen Pastores tempore Paschali à suis Parochianis exigunt confessionis testimonium: quia hoc tempus, aut Quadragesimale illi vicinum maximè aptum est ad præceptum confessionis annuæ implendum. Unde jam in *universa Ecclesia cum ingenti animarum fidelium fructu observatur mos ille salutaris confitendi sacro illo, & maximè acceptabili tempore Quadragesima. Quem morem . S. Synodus Tridentina maxi-*

Concil.
Trid. sess.
14. cap. 5.

mè probat, & amplectitur tamquam pium, & merito retinendum.

12. Porro quod dicimus præceptum confessionis pro nulla determinata anni parte obligare, intelligendum est per se, quia fieri potest, ut in Quadragesima obliget per accidens, scilicet si antea impletum non sit. Qualiter autem computandus sit annus, non una est omnium sententia. Volunt aliqui hunc annum non habere eodem terminos respectu omnium fidelium, sed annum ab ultima confessione quovis tempore factâ esse computandum. Sed hoc rationi non admodum consonat. Siquidem sic Ecclesiæ satis constare non posset de executione vel transgressione huius præcepti. Unde alii probabilius computant à Januario in Januarium, quia hic annus

vul-

vulgaris est, & maximè semper æqualis. Nos verò computandum putamus à Paschate in Pascha, comprehendendo omnes illos dies, quibus præceptum communionis impleri potest. Ita enim habet usus & praxis fidelium, quæ legem interpretari solet. Et Episcopi nullos non confessos excommunicare solent, donec tempus Paschale transierit, licèt illud in mensem superiorem & altiorem incidat anno subsequenti, quàm præcedenti. Signum satis evidens, sic more Ecclesiastico annum esse computandum. Nec refert, quod aliter computemus annum usualem: hic enim annus est Ecclesiasticus qui propter alios effectus potest aliter computari, non physicè per tot menses & dies, sed more Ecclesiastico à Paschate in Pascha. Quod tempus quia mobile est, & habet aliquam latitudinem, potuerunt nonnumquam inter unam & alteram confessionem intercedere tredecim menses, interdùm verò undecim tantùm, quod Ecclesiæ consuetudo satis significat.

13 Qui ante finem anni non satisfecit, sequentis initio confiteri debet, alias peccatum continuaturus. Satis enim Lateranense & * Tridentinum Concilia hoc ipso, quo dicunt quod saltem in anno præceptum Christi sit adimplendum, indicant assignare se terminum illum non ad finiendum obligationem, sed ad ampliùs sollicitandum. Quid enim est, *saltem semel in anno peccata sua confiteatur*, quam *ne differat ultra annum*? Nonne præscribit frequentiam servandam in usu hujus Sacramenti? Igitur quò magis ejus impletio differtur, eò magis urget præceptum. Satisfacit tamen tum confitens, etiam pro anno sequenti, ne aliàs, si fortè intra decennium confessus non sit, intra annum decies confiteri debeat, si post singulas confessiones iterùm mortale admittat. Sed quid si aliquis legitimè confessus, invincibiliter oblitus fuerit alicujus peccati mortalis? Non amplius illo anno confiteri

*Sess. 14.
cap 5.

fiteri tenetur ; nisi communicare debuerit , aut voluerit : quia jam satisfecit Ecclesiæ præcepto. Prævidens tamen se tempore debito non habiturum Confessorem , tenetur tempus prævenire. Siquidem Ecclesia præscripsit tempus annum , ne ulterius differatur , obligans unumquemque , ut intra annum confiteatur. Licet ergò nemo obligetur simpliciter prima anni parte confiteri , obligatur tamen , cum scit se non posse confiteri posteriori : sicut tenemur prima parte diei festi audire Missiam si desperemus postea audire nos posse. Aliud est de lectione horarum pridie facienda , quia hoc est privilegii , quo nemo uti tenetur , nisi fortè impedimentum postridie futurum sit voluntarium. Tunc enim etiam tempus prævenire obligaretur , in causa horas omisurus. Aliud quoque est de obligationibus jejunii & Sacri , quæ sicut ante præfixos dies non inchoantur , ita cum eisdem expirant ; ut proinde illis satisfieri non possit præveniendi taxatos dies , vel sequendo.

14. Justissimè inter propositiones ab Alexandro VII. proscriptas continetur hæc : *qui facit confessionem voluntariè nullam , satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Præceptum enim Ecclesiæ est , ut omnis utriusque sexûs fidelis omnia sua peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur , & injunctam sibi pœnitentiam propriis viribus studeat adimplere. Qui verò scienter , & malitiosè confessionem invalidam instituit , non censetur fideliter confiteri , & si invalidum fuerit Sacramentum , ad injunctam pœnitentiam non tenetur. Nequit ergò præceptum impleri per confessionem quomodocumque invalidam. Adde præceptum Ecclesiæ supponere præceptum Divinum , & tantum determinare tempus , quo impleri debeat. Neque enim per Lateranense Concilium Ecclesia statuit , ut fideles confiterentur (quod jure Divino necessarium , & institutum esse intellexerat) sed ut præceptum confessionis saltem semel in anno ab

Concil.
Trid. sess.
24. cap. 5.

omni.

omnibus & singulis , cum ad annos discretionis pervenissent , impletur. Jure autem Divino ut confessio vera Sacramentalis fiat , fieri debet in ordine ad validam absolutionem obtinendam. Unde qui invalidè intra annum confessus est , si tempus adhuc superet , solum peccabit peccato sacrilegii , ob violationem Sacramenti , cum reliquo tempore præcepto Ecclesiastico possit satisfacere. Si verò reliquo tempore confiteri committat , tum primùm hujus præcepti transgressor fiet.

15. Sufficit ad hoc præceptum implendum confessio materialiter defectuosa , si sit formaliter integra , cum una tantùm per annum præcepta sit. Unde qui adhibitâ sufficienti diligentia confitetur mortalia , quorum recordatur , si post confessionem aliud mortale memoriæ occurrat , potest illiùs confessionem differre usque ad annum sequentem : nisi priùs ratione periculi mortis , aut Eucharistiæ suscipiendæ confiteri oporteat. Idem dicendum existimo , quando aliquis scienter tacuit aliquod mortale , sed ob justam causam. Sed quid si aliquis integrè confessus non absolvatur per malitiam , aut oblivionem Sacerdotis , vel ob defectum contritionis etiam invincibiliter ignoratum ? Non satisfacit præcepto , sicut præcepto communionis non satisfaceret , cui etiam nescienti Sacerdos hostiam porrigeret non consecratam. Unde iterùm illo anno confiteri obligatur , si ante finem illiùs noverit se non fuisse absolutum.

16. Satisfacit Ecclesiæ præcepto confitens Regularibus Privilegiatis , & juxta formam Concilii Tridentini per Episcopum approbatis , sive hoc faciat in Paschate , sive alio anni tempore. Ita habet communis & certa Doctorum sententia contra Joannem de Poliaco Doctorem Parisiensem , cujus in hac materia à Joanne XXII. in Extravaganti *vas electionis* damnati sunt errores sequentes , quos & Romæ revocare compulsus est. 1. *Quod confessi Fratribus habentibus licen-*
tiarn

tiam generalem audiendi confessionem , tenentur eadem peccata , quæ fuerant confessi , iterum confiteri proprio Sacerdoti. 2. Quod stante statuto omnis utriusque sexûs edito in Concilio Generali , Romanus Pontifex non potest facere , quod Parochiani non teneantur omnia peccata sua semel in anno proprio Sacerdoti confiteri , quem dicebat esse Parochialem Curatum ; imò nec Deus possit hoc facere , quia , ut dicebat , implicat contradictionem. 3. Quod Papa non potest dare generalem potestatem audiendi confessiones , imò nec Deus , quin confessus habenti generalem licentiam teneatur iterum confiteri proprio Sacerdoti. Videatur Cardinalis Noster de Turrecremata in Summa de Eccles. lib. 4. par. 2. cap. 37. Fundatur autem communis sententia non solum in variis Pontificum privilegiis , de quibus statim , sed etiam in ratione manifesta. Siquidem Pontifex , uti per seipsum , ita per delegatos quoscumque (quales sunt Regulares Privilegiati) absolvere potest quoscumque fideles in tota Ecclesia. Et verò si Parochi tamquam Ordinarii possint alios loco suo substituere , qui in Paschate Parochianorum confessiones excipiant , ut permittit caput *omnis utriusque sexûs* , & habet recepta praxis , cur non & Pontifex ? Præsertim cum Ordinarii Pastores communiter pietati , ac devotioni fidelium satisfacere soli non possint. An quia præjudicium fieret Parocho , si alius confessionem tui subditi audiat ? Aut quia Pastor cognoscere debet vultum pecoris tui ? Utrumque solutum habes à S. Th. in Suppl. q. 8. a. 5. ad. 1. *Dicendum quod præjudicium non fit alicui , nisi ei subtrahatur quod est in favorem ejus indultum. Jurisdictionis autem potestas non est concessa alicui homini in suum favorem , sed in utilitatem plebis , & honorem Dei. Et ideo si Superioribus Prælati expedire videatur ad salutem plebis , & honorem Dei promovendum , quod aliis , quæ sunt jurisdictionis , committant : in nullo fit præjudicium inferioribus Prælati , nisi*

allis

illis, qui querunt, quæ sua sunt, non quæ Jesu Christi, & qui gregi præsent, non ut eum pascant, sed ut ab eo pascantur. Ecce solutionem primi. Videtis & secundi. Ad secundum dicendum quod Rector Ecclesiæ debet vultum pecoris sui agnoscere dupliciter. Uno modo per sollicitam exterioris conversationis considerationem, quâ invigilare debet super gregem sibi commissum. Et in hac cognitione non oportet quod credat subdito, sed certitudinem facti, in quantum potest, inquiret. Alio modo per confessionis manifestationem. Et quantum ad hanc cognitionem non potest majorem certitudinem accipere, quam ut subdito credat: quia hoc est ad subveniendum conscientie ipsius. Unde in foro confessionis creditur homini & pro se, & contra se: non autem in foro exterioris judicii. Et ideo ad hanc cognitionem sufficit, quod credat subdito dicenti se alteri absolvere valenti fuisse confessum. Et sic patet quod talis cognitio pecoris per privilegium alteri indultum de confessione audienda, non impeditur.

17. At, inquires, in Extravaganti Sixti IV. quæ incipit *vices de treuga & pace*, precipitur Religiosis Mendicantibus, ne deinceps in concionibus doceant, non obligari Parochianos ad confitenda Parocho sua peccata, saltem in Paschate. Et Martinus V. in Extravaganti, quæ incipit *ad uberes fructus*, ait: *volumus quod hi, qui confitentur Mendicantibus, confiteantur in Paschate semel in anno Sacerdotibus Parochialibus.* Sed hanc Extravagantem numquam fuisse usu receptam testatur Vasquez. Ut ut sit, utraque abrogata est per sequentes Pontifices: ac nominatim per Leonem X. in Bulla, cujus initium est, *dum intra mentis arcana*, ubi expressè dicitur, quod talibus Religiosis confitentes satisfaciant Constitutioni *omnis utriusque sexus*. Et per Clementem VIII. in Bulla, quæ incipit, *significatum fuit nobis*, quæ fuit edita anno 1592. ad finiendam controversiam Duaci excitatam à

Pasto

Pastoribus palàm concionantibus non satisfieri dicto præcepto per confessionem factam Regularibus. Denique per Benedictum XI. Extravaganti *inter cunctas* de privileg. *ne sequatur absurdum*, ut peccata semel remissa aliquis confiteri teneatur, & liberatus debitor iterùm cogatur. His tamen privilegiis eâ modestiâ & charitate Regulares uti meminerint, ut fideles non ad se alluciant, sed ad Christum. Itaque *ly proprio* in cap. *omnis utriusque sexus* non opponitur communi, sed alieno. Alioquin enim non satisfaceret confitens Episcopo suo, aut Summo Pontifici, quod falsum est.

18. *In eo, qui linguæ usum non habet, sicut est mutus, sufficit, quod per scriptum, aut nutum confiteatur*, & ad hoc tenetur, etiam ex vi præcepti Ecclesiastici. Siquidem quando non possumus uno modo, debemus, secundùm quod possumus, confiteri alio modo non exposito periculo. Revera autem in modo confitendi per scripturam nihil, vel parum periculi est, quod non est in confessione per voces. Sed quid de modo confitendi per interpretem? Nos sistendo præcisè in præcepto positivo confessionis, talem obligationem non agnoscimus, quidquid hîc distinguendum putet Cardinalis Lugo inter præceptum Ecclesiasticum & Divinum. Non aliam enim confessionem præcipit Ecclesia, quàm in qua pœnitens *solus peccata proprio Sacerdoti confiteatur*, adedque apertè excludit obligationem confitendi coram alio. Neque etiam alterius, quam secretæ confessionis, quæ fit apud solum Sacerdotem, Divinum præceptum admittit Concilium Tridentinum *Sess. 4. cap. 5.* ubi etiam docet, id, quod præcipit Christus, voluisse Ecclesiam in *Concilio Lateranensi* singulis annis impleri. Sed Ecclesia non præcipit confessionem per interpretem, ergò nec Christus. Peccator tamen de vera contritione dubius tenetur in mortis articulo non solum per interpretem, sed etiam

S. Thom.
in Suppl.
q. 9. a. 2.
ad 2.

etiam publicè , si aliter fieri non potest , confiteri sua peccata , non quidem ex præcepto positivo confessionis , seu Divino , seu Ecclesiastico , sed ex lege strictissima charitatis erga seipsum , ne se exponat periculo æternæ damnationis , quæ præ omnibus aliis incommodis vitanda est. Non tamen eo casu illum obligatum putamus ad confitendum publicè omnia sua peccata , sed sufficere , si confiteatur ea , quæ cum minori infamia possunt explicari. Solùm enim obligatur suscipere Sacramentum , & ejus effectum ; quem suscipere potest , quolibet peccato confessio , tametsi alia omittat , cum ad justificationem sufficiat confessio formaliter integra , per quam cætera peccata indirectè remittuntur.

§. III.

ACCUSATIO REI

CORAM HOC SACRO TRIBUNALI.

1. **Q**uoniam hoc Sacrum Tribunal non ad condemnationem Rei delictum confitentis , ejusque punitionem aut mortem , sed ad illius absolutionem & vitam à Christo institutum est , non mirum , si ipse hic sui sit accusator , & testis : in quo à judicio forensi hoc Tribunal distinguitur. Est autem accusator sui per confessionem , quæ non est aliud , quàm legitima peccatorum suorum coràm Sacerdote facta explicatio , in ordine ad eorum absolutionem per sententiam absolutionis obtinentiam. *Quoad modum confitendi secreto apud solum Sacerdotem , etsi Christus non vetuerit , quin aliquis in vindictam suorum scelerum , & sui humiliationem , cum ob aliorum exemplum , tum ob Ecclesiæ offensæ ædificationem , delicta sua publicè confiteri possit : non est tamen*

Concil.
Trid. sess.
14. cap. 5.

Divino præcepta mandatum, nec satis consultè hu-
 manà aliquà lege præciperetur, ut de ieta, præ-
 sertim secreta, publicà essent confessione aperienda.
 Unde cum à Sanctissimis & Antiquissimis Patri-
 bus secreta confessio Sacramentalis, quà ab initio
 Ecclesia Sancta usa est, & motò etiam utitur,
 fuerit semper commendata; manifestè refellitur
 inanis eorum calumnia, qui eam à Divino man-
 dato alienam, & inventum humanum esse, atque à
 Patribus in Concilio Lateranensi congregatis ini-
 tium habuisse, docere non verentur. Ipsa etiam
 ratio evincit solam confessionem secretam fuisse à
 Christo præceptam. Quamvis enim plenitudo fidei
 videatur esse laudabilis, quæ propter Dei timorem
 apud homines erubescere non veretur: tamen...
 non omnium ejusmodi sunt peccata, ut ea, quæ
 pœnitentiam poscunt, non timeant publicare. Ac
 proinde onus confitendi publicè peccata occulta
 fuisset intolerabile, & obnoxium pluribus sacri-
 legis, ac complicum infamationibus absque
 necessitate.

Leo Papa
 Epist. 57.
 (aliis 80.)

2. Quamvis autem confessio publica sit abro-
 gata, ut ex contraria Ecclesiæ praxi patet, ac
 proinde non possit licitè usurpari absque gravi
 causa & legitima facultate, nihilominùs sic facta
 ex necessitate ad Sacramentum sufficit: quia
 ad valorem Sacramenti aliud nihil requiritur,
 quàm ut peccata sua cum vero dolore, & emen-
 dationis proposito Sacerdoti ut iudici quis mani-
 festet; quod tam fieri potest per confessionem pu-
 blicam, quam per secretam.

S. Thom.
 in Suppl.
 q. 9. a. 3.
 in corp.

3. Regulariter loquendo fieri debet oris locu-
 tione. Sicut enim in Baptismo ad significandam
 interiorem abluitionem assumitur illud elementum,
 cuius est maximus usus in abluendo: ita in actu
 Sacramenti confessionis, ad manifestandum ordi-
 natè assumitur ille actus, quo maximè consuevi-
 mus manifestare, scilicet proprium verbum. Unde
 Sacramentum hoc oris confessionem Concilium
 Florentinum rectè appellavit. Sunt tamen & alii
 modi

S. Th. ibid

modi inducti in supplementum illius, ut patet ex praxi Ecclesiæ absolventis mutos, & moribundos, per sola signa, aut nutus confitentes. Proinde non est de essentia confessionis, ut voce fiat, sed potest etiam validè fieri gestu, nutu, aut scripto: cum per illa signa haberi possit sui ipsius vera accusatio. Qui tamen, cum possit voce, non vult confiteri nisi nutibus, aut scripto Sacerdoti exhibito, regulariter peccat mortaliter, non servando communem Ecclesiæ utrum quoad convenientem modum administrandi Sacramentum, qui vim legis habet, nec hinc rationabili causa mutationem admittit. Hæc porro causa non solum est absoluta impotentia utendi voce, sed etiam magna loquendi difficultas ob nimiam verecundiam. In quo casu satisfacit, qui legenda peccata sua Confessario exhibet, si subnectat, *de his me accuso*, per quod virtualiter repetit omnia. Haud tamen de facili ob verecundiam permittendum est, ut quis scripto confiteatur, cum illa ut plurimum non excuset, ne os loquatur Deo ad veniam, quod locutum est diabolo ad culpam.

4. Confessio præsentī faciendā est ex præcepto Christi, qui peccatores *ante hoc tribunal tamquam reos sibi voluit*, & * *verecundā confessione* veniam petere: qua ratione melius valori confessionis, & periculo retractandi contritionem consuluit. Unde Clemens VIII *hanc propositionem, scilicet, LICERE PER LITTERAS, SEU INTERNUNTIIUM CONFESSARIO ABSENTI PECCATA SACRAMENTALITER CONFITERI, ET AB EODEM ABSENTE ABSOLUTIONEM OBTINERE, ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnavit, ac prohibuit, præcepitque, ne deinceps ista propositio publicis, privatisque lectionibus, concionibus, & congressibus doceatur, neve unquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur, imprimatur, aut ad praxim quovis modo deducatur.* Ex quibus ultimis particulis manifestum

Trid. cap. 2. * cap. 5.

in Decreto editio 20. Junii 1602.

est , quod Epistolarem confessionem factam ab-
senti nedum ut illicitam , sed etiam ut invali-
dam proscripterit Pontifex , quodque non solum
vetuerit , ne factum liceat , sed etiam , ne factum
teneat , declaraverit. Si enim confessio facta
absenti per Epistolam , aut internuntium valida
esset , esset etiam licita in aliquo casu , urgente
minimùm extrema necessitate : quo casu propter
periculum animæ irreparabile omnia justificatio-
nis media , vel solum probabiliter valida , etiam
sunt licita. Nec valet interpretatio P. Suarez ,
non dampnasse Pontificem utramque partem dictæ
propositionis divisim , sed conjunctim : quia

Paul V. in *etiam mature discussis his , quæ P. Suarez ad*
Decreto *auxit in defensionem suæ interpretationis , auditis ,*
edito 10. *vois Illustrissimorum Dominorum Cardinalium ,*
Iunii *Sanctissimus decrevit , dictam interpretationem non*
1605. *substare , & idè amovendam esse ab ejus libris.*

cap. QUEM
PŒNI-
TET dist.
I. de pœ-
nit.

ut postea vi illius à Sacerdote præsentè absolutio
obteneatur. *Præcipit enim Dominus mundandis , ut*
ostenderent ora Sacerdotibus , dicentes corporali præ-
sentiâ confitenda peccata , non per nuntium , non
per scriptum manifestanda. Nec obstat cap. qua-
lis , 30. q. 5. ubi dicitur pœnitentia adulteræ per
scripturam recipienda. Vel enim sensus est , quod
pœnitentia adulteræ sit recipienda juxta Scriptu-
ram Joan. 8. ubi legitur Christus non condem-
nasse , quomodò capitulum hoc exponit Sylvius.
Vel certè dicendum , ibi agi de pœnitentia pu-
blica , de qua constat loqui Cyprianum lib. 3.
epist. 13. dum significat se recepisse pœnitentiam
aliquorum absentium per scripturam : cum ibi
permittat , ut si urgente mortis periculo Pres-
byter non habeatur , pœnitentes à Diacono re-
concilientur à quo tamen certum est non po-
tuisse eos Sacramentaliter reconciliari.

5. Fidelis debet esse confessio , id est , vera ,
sic ut mortaliter peccet negans mortale , quod
hîc & nunc confiteri tenetur , aut falsò mortale

unum

unum subjiciens, utpote æquitatem judicii punitivi in re gravi pervertens. Et sanè aliàs sine ullo examine subjici posset numerus peccatorum maximus, qui admodum certò includeret. Mortaliter quoque delinquit, qui tantùm confitetur veniale unum, quod non admisit, Sacramentum à ministro intentum invalidans, cum, ubi non est vera confessio, non sit vera absolutio; venialiter autem, qui veris, de quibus, dolet, unum falsò subnectit, cum in re tantùm levi judicium variet, valori Sacramenti non officiens. Notandum hïc, quod mendacium, quod committitur contra substantiam Sacramenti, hoc est, quo Sacramentum redditur irritum, semper contineat duplicem malitiam, alteram sacrilegii adversùs religionem, alteram adversùs veracitatem, & quandoque etiam adversùs legem de se non infamando indebitè.

6. Distincta mortalium confessio quoad speciem & numerum, tùm ut erubescat Reus tùm ut judex crimina, si sine sint fori, dignoscat, debiteque puniat, ex Divino præcepto est necessaria: non requiritur tamen ad Sacramenti valorem. Quare in necessitate, in qua plus ab homine haberi non potest, sufficit confusa, ex qua cognoscatur absolutionis desiderium. Talis est in moribundo Catholico signum contritionis, licet ad Sacerdotem specialiter & expressè non dirigatur; cum semper ad eum censendum sit generaliter & implicitè dirigi: in peccatore quidem, eo quod contritio votum sit adimplendi præcepta omnia, adeòque etiam præceptum absolutionem accipiendi; in justo vero ex præsumptione, eo quod omnes fideles accipere absolutionem in fine vitæ desiderent, nisi paulò ante acceperint. Sed numquid pro conditionata absolutione sufficit vita moribundi Christianè acta? Dicam quæ censeo.

7. Primò non sufficit vita Christianè acta ante peccatum admissum, qualis est moribundi in

duello, vel fornicatione. Ratio est, quod solum peccatum commissum sit confessionis materia, non committendum. Duellista enim invalidè confiteretur, diceret fateretur etiam explicitè duellum à se committendum, adderetque post vulnus acceptum se contritionem elicitorum. Nec recert, quod peccatori, si præsumat attritus, conferri possit. Extrema Unctio, quam per vitam Christianam peccatum se desiderare indicavit; nam Sacramentum poenitentiae ex parte suscipientis non solum desiderium absolutionis præteritum & præsentem contritionem requirit, sed etiam confessionem materiae Sacramentalis, qualis sola est peccatum præteritum.

ingebat. Nec secundo sufficit vita post peccata ad vitam Christianam negativè, id est, absque omni peccato, cum ea nullus ad Deum conversionis testimonium præbeat.

Quod, si accipio istam, multis probabilè videtur, quod sufficit vita post peccatum Christianè positivè, ut ait, quod in aliquibus conversionis in Deum, Verbi gratia auditione parenta Sacri, examine, continentia, oratione devota. Per hæc tendit, inquit, sicut indicat se, velle Christianè vivere, concupiam, serò similiter cupere se vitam humilissimam, mortem concludere, adeoque desiderat, se non vitam absolutionem à peccatis jam purgatis, non solum peccata venia, & iustitiam accipere, sed etiam hoc ipsum autem, quo desiderium absolutionis confusè significat, indicat verosimiliter se vel quibus etiam contritionem elicere, vel recurrendi, quando in periculo, elicitorum non inquit, ita de contritione in ordine ad Extremam Unctionem præsumit Ecclesia. Verum hæc ratio satis non probatur. Licet enim vita Christianè cæta sit signum habitualis voluntatis suscipiendi in mortis articulo Sacramenta, sufficientis ad Extremam Unctionem, non est tamen mortuarius. Sic & nunc actualis sui accusatio ad absolutionem ordinata, qualis essentiali-

ter requiritur ad hoc Sacramentum intrinsecè
constans confessione , & aliis actibus pœnitentis
tamquam parte materiali. Proinde melius alii
dicunt , quod quamvis in tali moribundo non
habeatur confessio actualis certò cognita , habeatur
tamen actualis confessio probabiliter præ-
sumpta , quæ in casu necessitatis sufficit. Expe-
rientiâ enim constat , quod aliqui externis sen-
sibus præpediti , tamen interiùs contriti fuerint ,
& illam suam contritionem signo aliquo externo,
quod à morbo , vel causa aliqua naturali pro-
venire putabatur , manifestaverint : prout de
seipso testatur Marchantius. Unde secundùm
hoc vita Christianè acta non est confessio , sed
fundamentum , ex quo confessio hîc & nunc
probabiliter præsumitur : quia præsumitur , quod
talis moribundus , si fortè sui compos sit , in-
teriùs doleat , & fortè exteriùs signo aliquo do-
lorem suum manifestaverit , quem dolorem sibi
in illo articulo , dum Christianè instructus est ,
necessarium esse didicit. Fundant se etiam in
Augustino l. 1. de adulterinis conjugis , ubi cap. 26.
sic loquitur : *Catechumenis ergò in hujus vite
ultimo constitutis , si morbo , seu casu aliquo sic
oppressi sint , ut quamvis adhuc vivant , petere
sibi tamen baptismum , vel ad interrogata respondere
non possint , profit eis , quod eorum in fide Christiana
jam nota voluntas est , ut eo modo baptizentur ,
quomodo baptizantur infantes , quorum voluntas
nulla ... patuit. Et infra : non solùm increabile
est , nec in fine vite hujus baptizari Catechume-
num velle , verùm etiam si voluntas ejus incerta
est , multò satius est nolenti dare , quàm volenti
negare , ubi velit an nolit , sic non apparet , &
tamen credibilius sit eum , si posset , velle se dictu-
rum. & cap. 28. Ego non solùm alios Catechume-
nos , verùm etiam ipsos , qui viventium conjugis
copulati retinent adulterina consortia , cum salvos
corpore in his permanentes non admittamus ad bap-
tismum , tamen si desperati , & intra se pœnitent-*

tes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto. Et infra: quæ autem baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si fortè pœnitentem finiendæ vitæ periculum præoccupaverit. Nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia.

10. Verùm antequam objectionibus illis faciamus satis, Notent hujus sententiæ patroni hæc Augustini verba: *nontamen ... damnare debemus eos, qui timidius agunt, quam nobis videtur agi oportere, videlicet, qui baptizare non audent eos Cathecumenos, qui pro se respondere nequiverint, ne fortè contrarium gerant voluntatis arbitrium: & exinde discant praxim suæ opinioni contrariam non damnare, prout multi reos peccati arguunt, qui oppositam sententiam sequentes absolutionem denegant Christiano moribundo, si nulla doloris signa ostenderit: præsertim cùm Decreta Conciliorum & Pontificum, dum dandam esse absolutionem moribundo statuunt, expressè addant, si per se vel per alios signa pœnitentiæ dederit; & Rituale Pauli V. beneficij absolutionis incapaces dicat, qui nulla dant signa doloris.*

11. Nunc ad Augustinum revertentes dicimus comparisonem reconciliationis cum baptismo ab eo allatam in hoc consistere, quod quod sicut baptismus conferendus est Cathecumeno, qui morbo aut subitò oppressus non potest tunc voce testari voluntatem suscipiendi baptismum, quia nempe præsumitur in eo perseverasse saltem habitualiter: ita reconciliatio cum Ecclesia concedenda sit publico pœnitenti, dum similiter inopinato morbo aut casu opprimitur, quia nempe præsumitur etiam perseverasse desiderium reconciliationis. Non igitur illic agit Augustinus de reconciliatione Sacramentali, quâ peccata dimituntur, sed de quadam cœrimoniali, quâ magni peccatores & excommunicati, peractâ publicâ pœnitentiâ, Ecclesiæ communioni restituebantur. Ipsum autem de hac reconciliatione agere satis indi-

indicat nomen *pœnitentis*. *Penitentes* enim olim specialiter vocabantur, qui publicam pœnitentiam agebant. Et magis illum sensum indicant postrema illa verba: *nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suæ pacis exire velle debet Mater Ecclesia*. Nihil ergò ex hoc Augustini loco inferri potest pro absolutione Sacramentali tali moribundo conferenda, cùm de illa non agat.

12. Non caret tamen difficultate quod dicto capite 28. addit, videlicet, baptizandum etiam Catechumenum sic oppressum, licèt adulterina conjugia huc usque retinisset, quia talis non videtur dispositus ad effectum baptismi percipiendum. Benignè igitur exponendus est, & dicendum eum tantùm velle talem Catechumenum esse baptizandum, quando rationabiliter præsumi potest ex quibusdam externis signis, quod de conjugis illis adulterinis, aliisque peccatis verè doleat, licèt dolorem suum non possit verbis exprimere. Hoc tantùm velle Augustinum, colligi videtur ex istis verbis: *tamen si desperati, videlicet, ad valetudinem recuperandam, & intra se pœnitentes jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto*. Et hoc etiam casu posset, imò deberet adulter baptizatus Sacramentaliter absolvi.

13. Quod si quis contendat Augustini comparationem intelligendam esse de reconciliatione Sacramentali, dicendum est ipsum non excludere signa aliqua, quibus Catechumenus sic oppressus restetur aliquo modo desiderium baptismi, sed tantùm verba, quibus illud exprimat. Jam autem externa aliqua signa desiderii obtinendæ absolutionis, etiam sufficiunt in tali casu ad absolutionem impertiendam. Hæc ad Augustinum.

14. Ad rationem verò ultimò propositam dicimus, nos non diffiteri, quin subinde moribundi sensibus externis præpediti, interiùs de peccatis doleant, & fortè externum etiam signum,

num istiûs doloris edant, licet hoc non advertatur; id tamen ad dandam absolutionem non sufficit, quia debet contritio in ordine ad claves exhibita aliquo modo Sacerdoti innotescere, quod non fit in casu. Itaque moribundos rationis & sensuum usu destitutos solo titulo Christianæ vitæ absolvere non auderemus. Quia tamen opposita sententia probabilis est, saltem ab extrinseco, imò hodièdum communior, talibus sub conditione absolutionis beneficium concedendum putamus: cùm in necessitatis articulo pro Sacramenti administratione saltem conditionata sufficiat materia etiam tenuiter solùm probabilis.

15. Integritas confessionis quoad omnia mortalia numquam confessa, quorum memoria ex diligenti præmeditatione habetur, necessaria est ex præcepto Christi, qui de illis, sicut simul à Deo remittuntur, simul sententiam absolutionis ferri à Sacerdote voluit. Quare juxta capacitatem personarum, & lapsum temporis, ac frequentes peccandi occasiones, examen præmitti debet, quale in negotio gravi à viro prudenti adhiberi solet; non extraordinarium, quale fit in re gravi divitias aut honorem concernente, in qua diligentia ultra prudentiæ leges affectus acuit. Hinc passim censetur non esse præcepta peccatorum descriptio, neque confessionis anticipatio, licet aliquid è memoria effluxurum sit. Procùl hinc igitur anxia quorundam conscientiæ discussio, & scrupulosa tortura mentis super omnibus etiam minutulis animæ imperfectionibus, quâ nonnulli etiam usque ad cerebri exinanitionem investigare solent omnes suos defectus, usque ad ipsas naturæ humanæ, quæ rationem & voluntatis regimen non attingunt, imperfectiones, idque in ordine ad singula in Sacramentali confessione enarranda. Quo fit, ut, dum animum & cerebrum superstitionis istis ruminatioibus fatigarunt, vix recordentur ad us pri-

primarij pœnitentiæ, qui est contritio: vel, si recordentur, ineptus jam sit animus ad illam eliciendam, enervatâ imaginatione, & organis potentiarum, quæ concurrere debent. Quod involucrum suâ sæpè caligine augent quidam imprudentes Confessarij, qui in hoc toti incumbunt, ut confessionis integritatem eruant, de vero dolore vix solliciti: non attendentes, quod quamvis peccatorum venialium solida confessio sit utilis, solam tamen peccatorum mortalium confessionem esse necessariam; super omnia verò prærequiri veram pœnitentiam, & peccatorum detestationem.

16. Prætextu defectûs diligentia non sunt facile remittendi simplices & rudes, sed potius à Confessariis adjuvandi, dummodò aliquam saltem diligentiam juxta suam capacitatem præmiserint: quia sæpè ab illis plus expectari non potest, & quamvis remittantur, æquè imparati redibunt, & melius plerùmque possunt à Confessario statim examinari & audiri, etiam dum confessionem generalem aut multorum annorum instituire debent ob præcedentes confessiones irritas, quàm si suæ industriæ relinquuntur, ut experientia docet. Quâ etiam constat, pœnitentes jam Divinâ gratiâ excitatos, si hoc prætextu dimittantur, postmodum sæpè non reverti non sine gravi animarum detrimento. Nisi ergò specialia iudicia Confessarius habeat, ob quæ omninò credat tales filios prodigos reversuros ad se, vel ad alium, magis salutare plerisque est, si ita examinentur è stapede, ut ita dicam, donenturque beneficio absolutionis, quàm si dimittantur ad se penitiùs excutiendos. Monendi tamen sunt, si quæ peccata, quæ in hac confessione memoriæ non occurrerint, postmodum occurrant, quod ea teneantur adhuc confiteri: & si alicujûs peccati mortalis omissi ante susceptionem Sacramenti Eucharistiæ recordentur, quod debeant illius confessionem Sacramentalem præmittere.

Qui.

Quibusdam verò rigidioribus visum est, quod
S. Thom. quando aliquis recordatur eorum, quæ prius obli-
 in Suppl. tus erat, debet etiam ea, quæ prius confessus fuit,
 q. 9. 2. 1. iterùm confiteri; & præcipuè si non potest eundem
 ad 3. habere, cui ante confessus fuerat .... ut totius cul-
 pæ quantitas uni Sacerdoti innotescat. Sed hoc non
 videtur necessarium: quia peccatum habet quanti-
 tatem & ex seipso, & ex adjunctione alterius;
 peccatorum autem, de quibus confessus est, mani-
 festavit quantitatem, quam ex seipsis habent. Ad
 hoc autem, quod Sacerdos utramque quantitatem
 hujus peccati, cujus fuerat oblitus, cognoscat; suf-
 ficit quod hoc peccatum confitens dicat explicite,
 & alia in generali, dicendo, quod, cum alia multa
 confiteretur, hujus oblitus fuit.

17. Excusat ab integritate materiali pœniten-
 tem in necessitate confitendi constitutum, pri-
 mò impotentia phyfica vel moralis, ut si pœni-
 tens inchoatâ confessione subito destituatur sensu-
 bus, vel si morbo aut vulnere ita urgeatur, ut
 periculum sit, ne ante absolutam confessionem
 expiret, aut instante naufragio vel conflictu non
 sufficiat tempus ad integrè confitendum. Deni-
 que si pœnitens ita imperfectè linguam Confes-
 sarij calleat, ut non possit tali idiomate omnia
 sua peccata exprimere, & adsit hic & nunc con-
 fitendi necessitas. Secundò grave malum sive ipsi
 pœnitenti (nisi confessioni sit intrinsicum) sive
 Confessario, aut alteri obventurum. Præceptum
 enim affirmativum cessare ad tempus certum est.
 occurrentibus iis, quæ Sacramentum efficiunt
 valdè odiosum. Tale malum excusans est infam-
 ia pœnitentis apud tertium aliquem, cui Con-
 fessarius verosimiliter audita est revelaturus. Item
 timor contagionis, gravis odij, vel scandali pœ-
 nitenti vel Confessario obventuri. Denique defe-
 ctus Confessarij quoad jurisdictionem in reser-
 vata. Cum enim directè ab eis absolvere non pos-
 sit, & mortalia tantùm semel per se loquendo
 confitenda sint, omitti reservata poterunt, expo-
 situs

fitis cæteris. Illicite tamen reservans absolvit à solis reservatis, pœnitentem pro absolutione aliorum inortalium ad inferiorem remittens, neque, teste Averla, * ab hominum memoria oppositum in Curia Romana practicatum fuit, nisi pro absolutione à censura, vel sublatione solius reservationis. Nullo tamen modo audiendi sunt, qui dicunt in magno populi concursu posse Confessarium absolvere pœnitentes non integrè confessos ut possit omnes audire. Unde merito ab Innocentio XI. damnata est hæc: *licet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantùm confessos ratione magni concursus pœnitentium, qualis V G. potest contingere in die magnæ alicujus festivitatis, vel indulgentiæ.* Multùm itaque cavendum est, ne nimia tunc festinatione absolutiones temerè præcipitentur.

* q. 17.
sect. 9.

18. Inquiri etiam hîc solet an pœnitens possit, & debeat propter integritatem suæ confessionis personam complicitis revelare? Supponitur non possit, quando aliter potest integra species peccati explicari, aut pœnitenti suppetit alius Confessarius, qui complicem non cognoscit, aut est morale periculum quod Confessarius extra confessionem complicem infamabit, vel grave ei nocumentum inferet. His seclusis potest, imò tenetur pœnitens ob suæ confessionis integritatem, indirectè personam complicitis manifestare: qui enim voluntariè se facit socium criminis, voluntariè etiam se subdit, quantum in ipso est, cognitioni judicis de tali crimine, siquidem voluntariè se facit circumstantiam talis delicti; adedque si crimen non possit cognosci in judicio absque cognitione & manifestatione talis circumstantiæ, nullam ei irrogat injuriam, qui habens jus manifestandi delictum judici, circumstantiam illam ipsi declarat: subindeque cum præceptum de integritate confessionis per se obliget, tenetur pœnitens in casu ad illud implendum, cum ex alio majori præcepto ab ejus impletione hîc non
prohi-

prohibeatur. Sed quid de uxoribus passim suis Confessariis confitentibus peccata facta cum maritis, etiamsi suppetant alii Confessarii, quibus maritus non est notus? sæpè excusandas putamus, eo quod peccata non sint multùm infamatoria, aut citra incommodum aliis confiteri non possint, aut Confessarius ordinarius magis in casu prodesse queat consilio, quia status familiæ ei melius innotescit. His seclusis peccat talis uxor, quæ peccata gravia & infamatoria facta cum marito confitetur proprio Confessario, dum habet facultatem æquè commodè confitendi alteri, nisi eam ignorantia invincibilis excuset, putans hoc sibi licere aperire Confessario, prout perversè persuadent sibi plurimi fas esse Confessariis dicere quasi omnia quæ audierunt vel sciunt, in hoc utique corrigendi & instruendi.

19. Sed quid si penitens non possit integrè confiteri, nisi manifestet peccatum non complicitis, ut si quis occiderit sororem gravidam, quam Confessarius novit non fuisse conjugatam: is enim non poterit declarare totam malitiam sui peccati, nisi revelet fornicationem sororis suæ; potestne peccatum non complicitis manifestare? Affirmant aliqui, quia, inquit, periculum invalidè confitendi, & per hoc incurrendi grave damnum spirituale, debet etiam prævalere qualicumque isti infamationi non complicitis. Négant alij, quibus assentimur, disparitatem inter hunc & alium casum assignantes, quod complex, patrandò suum crimen cum altero, videatur cessisse juri suo, nec infametur, cum satis nosset præceptam esse confessionis integritatem; quod non potest dici de non complice.

20. Pro coronide hujus thesæos observandum est, eum, qui peccatis aliquot ex justa causa, aut memoriæ defectu omissis, absolutionem consecutus est, teneri postea ommissa peccata confiteri, cessante causa, ob quam omissa sunt. Unde meritò ab Alexandro VII. proscripta est hæc: *peccat*

peccata in confessione omiffa, seu oblita ob instans periculum vite, aut aliam causam, non tenemur in sequenti confessione exprimere, Sed quid de juvene, qui nesciens pollutionem esse peccatum mortale ideòque per annos plures eas in confessione reticuit, teneturne repetere confessiones omnes, quando postea intellexerit esse peccata? Supponimus, quoad mollitiem non dari ignorantiam invincibilem juris naturæ, sed quod omnis talis ignorantia sit vincibilis. Putamus tamen non semper ejusmodi confessiones esse iterandas. Quamvis enim talis ignorantia fuerit vincibilis in ordine ad actum, qui ex illa processit, sive transgressionem, ac proinde eum non excusaverit à peccato; sæpè tamen contingere potest, quod non sit culpabilis in ordine ad omissionem in Sacramento pœnitentiæ, subindeque excuset ab iteratione illarum confessionum: ita ut sufficiat pollutiones omiffas declarare. Quod tùm contingere existimamus, si adhibitâ morali aliquâ diligentia in examine conscientia, nullo modo pœnitenti occurrat aliquid esse peccatum, nec dubio aliquo aut scrupulo in contrarium ducatur. Si verò in præcedentibus confessionibus de aliquo, an sit peccatum mortale, dubitaverit, & equidem consulere Confessarium omiserit, tunc talis omiffio erit culpabilis, qui stante dubio tenebatur petere. Ac proinde non solùm obligabitur talis pœnitens peccata ignorata, & nunc cognita confiteri, sed etiam confessiones, in quibus occurrente illi dubio ea omiffit, omnes reiterare. Si tamen aliæ intermediæ factæ fuerint bona fide, illas non erit opus repetere, quia validæ fuerunt, & semper validæ manent. Quod sæpiùs Confessarios poterit juvare in praxi.

DEFENSIO REI
CORAM HOC SACRO
TRIBUNALI.

I. Sicut in omni iudicio forensi datur Reo defensionis locus, ita & hîc. Aliter tamen, & aliter. In illo Reus se defendit, purgando se à crimine, de quo ab aliis coràm iudice accusatur: hîc verò se defendit, crimen ultrò à se confessum contritionis lacrymis eluendo, quæ hîc sunt advocatus pro Reo Sed heu! quot finaliter perduntur defectu hujûs actûs legitimi, dum confessiones quidem multiplicant, actus verò contritionis, seu etiam attritionis adulterinos Sacramento supponunt! Ejus itaque naturam, secundùm quod ad hoc Sacramentale iudicium requiritur & sufficit, paulisper investigemus.

Sess. 14.
cap. 4.

2. Contritio generaliter accepta secundùm Concilium Tridentinum est *dolor animi, ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cœtero. Fuit secundùm idem Concilium ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus quovis tempore necessarius. Declarat eadem Sancta Synodus hanc contritionem non solum cessationem à peccato, & vitæ novæ propositum, & inchoationem, sed veteris etiam odium continere. Docet præterea, quod debeat esse dolor supernaturalis: & anathema dicitur ei, qui dixerit, sine præveniente Spiritûs Sancti inspiratione. atque ejûs adjutorio, hominem ... pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur. Et meritò: quia dispositio deoet esse proportionata formæ, qualis non est dolor naturalis respectu gratiæ supernaturalis. Nec solum supernaturalis debet esse dolor, sed etiam formalis, sic ut non sufficiat virtualis in amore Dei vel spe inclusus; cum semper dolorem & detestationem requirant*

Sess. 6.
can. 3.

Con-

Concilia, semperque pro formali dolore eliciendo ex conscientiae examine sit opportunitas. Porro ut supernaturalis sit, requiritur ut sit ab auxilio gratiae, & ex motivo per fidem supernaturalem proposito concipiatur.

3. Requiritur quoque ut sit dolor efficax, saltem quoad affectum, hoc est, ut vi illius poenitens sit ita dispositus, ut mallet potius quodlibet malum pati, aut bonum amittere, quam rursus peccare. Debet enim absolute excludere voluntatem peccandi, quod non faceret, si poenitens vi illius non esset isto modo dispositus. Non debet tamen esse necessario efficax quoad effectum, hoc sensu, quod poenitens vi illius debeat re ipsa numquam amplius peccatum, de quo doluit, postea committere: alioquin enim reincidentia in peccatum semper argueret insufficientiam doloris propositi, quod falsum est. Neque hoc sensu, quod debeat esse adeo fortis, ut re ipsa nullis sit tentationibus aut difficultatibus, quantumvis magnis, vincendus. Talis quippe dolor, aut voluntas adeo efficax vix in hac vita est possibilis, cum etiam efficacissima voluntas certis quibusdam tentationibus gravissimis, si acciderent, saepe cederet. Alio tamen sensu dici potest, quod debeat etiam esse efficax quoad effectum: hoc videlicet, quod, quam diu talis dolor est, efficaciter excludere debeat peccatum. Si enim cum peccato stare posset, non importaret veram & absolutam non peccandi voluntatem, sed solum velletatem quamdam omnino insufficientem ad Poenitentiae Sacramentum.

4. Debet etiam contritio elici ex intentione confitendi: quia alioquin non esset pars Sacramenti. Cum enim non sit pars naturalis, ex natura sua ad confessionem & absolutionem ordinata, solum potest censeri pars Sacramenti, si per intentionem poenitentis ad alias partes referatur.

5. Requiritur quoque ad remissionem mortalia-
 lum, ut dolor sit universalis, hoc est, exten-
 dens se ad omnia mortalia commissa, & necdum
 remissa, cum unum sine alio remitti non possit,
 nec ullum vi hujus Sacramenti absque dolore.
 Aliter dicendum de venialibus ob rationem op-
 positam. Unde ad eorum remissionem sufficit,
 si dolor se extendat ad omnia, quæ in confes-
 sione declarantur. Potest autem ille dolor esse tripli-
 citer de omnibus. Primò excitando singularem
 dolorem de singulis peccatis, illa in particulari
 recogitando. Secundò excitando dolorem uni-
 versalem, qui solus se extendat ad omnia mor-
 talia in particulari recogitata. Tertiò excitando
 dolorem generalem de peccatis in confuso, & in
 genere rememoratis.

6. Quamvis autem spectatâ rei naturâ status
 peccati in confuso representatus sit sufficiens,
 ut moveat hominem ad contritionem, & ita in
 mortis articulo, quando peccatorum notitia ha-
 beri non potest, ejusmodi pœnitentialiter contri-
 tio possit impendi absolutio: tamen quatenus con-
 tritio ad Sacramentum pœnitentiæ tamquam pars
 ordinatur, regulariter requiritur, ut peccator
 omnia sua peccata quoad speciem & numerum
 recogitet, illaque sic recogitata detestetur, non
 quidem de singulis eliciendo singularem dolo-
 rem, ad quod nullo præcepto per se loquendo
 obligamur, sed unum, qui se extendat ad om-
 nia, quod satis est. Talis enim dolor non tan-
 tum est de universis, sed etiam de singulis; ut
 propterea etiam vocari possit specialis & distinctus,
 quatenus fertur in peccata singulariter & distinctè
 cognita: quamvis non sit singularis de singulis.
 Erit autem utile, si simul cogitet de singulis do-
 lere se velle, quantum & quomodo oportet.

7. Dixi *per se loquendo* nullo præcepto nos obli-
 gari ad singularem dolorem de singulis peccatis
 eliciendum, quia per accidens subinde necessa-
 rium esse potest super singulis etiam mortalibus

reflectere, quando nimirum quis sufficientem extensivè dolorem non posset excitare, nisi singula particulariter detestando, quod subinde ob nimiam adhaesionem ad certum aliquod peccatum potest contingere. *Quamvis enim omnia peccata S. Thom. mortalia convenient in aversione, tamen differunt in causa & modo aversionis, & quantitate elongationis a Deo.* Et hinc videtur aliquando homo generaliter de omnibus peccatis dolere, qui tamen ad particularia descendens, nullo modo ob delectationem, vel commodum illis annexum, ab illis avelli potest. Proùt in luxuriosis, & ebriosis sæpè patet: uti & in illis, qui modis injustis magnas sibi divitias compararunt. Illis proinde sæpè necessarium est, ut in singulari, aut saltem in specie super injustitiis reflectant; aliàs pœnitentia, quantumcumque generalis, & ex generali motivo facta videatur, sæpiùs manca erit & mutila. Et hinc Numero præcedenti requisivimus, ut dolor ad omnia peccata sigillatim recogitanda se extendat. Non enim ad pœnitentiam (ubi tempus, & circumstantiarum ratio aliter permittit) satis est, pœnitentem in genere apprehendere, quod peccator sit, sed oportet, ut propter determinatas transgressiones in aliquo genere vel specie se peccatorem recognoscat, et si fortassis numericè peccata non occurrant. Proinde ubi Confessarius pœnitentem advertit ad aliquod vel aliqua peccata specialiter proclivem, specialiter illum hortetur, ut particularem de illis dolorem excitet: ad quod utile erit motiva quædam particularia illi proponere.

8. Licet autem salubrè sæpè consilium sit, & subinde necessarium, ad singula mortalia per singulares actus contritionis reflectere, melius tamen per se loquendo, & fructuosius multò est, ubi quis omnia recollegerit, & eorum gravitatem expenderit, generali motivo universa simul detestari. Quia ad singula sic reflectere per particulares actus, nonnumquam periculosum, non

rarò admodùm difficile, sæpè etiam impossibile est, subinde quoque totam virtutem contritionis enervat. Periculosum quidem est, quia dum quis singulariter in detestanda malitia unius peccati in individuo occupatur, ita nonnumquàm illi uni inhæret, ut ad alia se non extendat, & aliquorum detestationem penitiùs prætereat. Præterquàm quod sæpè etiam periculo novi peccati se exponat: ut si luxuriosus suas fœditates minutatim mente pervolveret. Non rarò admodùm difficile, non solùm quia memoria singula repræsentans labilis est, sed etiam quia ipsam cerebrum facilè turbatur, dum vehementi plurium actuum imaginatione debilitatur. Sæpè etiam impossibile propter multitudinem peccatorum, aut angustiam temporis, vel circumstantiarum occurrentium. Subinde denique totam virtutem contritionis enervat, quia actibus nimium multiplicatis animus totus fatigatur, & in fastidium dissolvitur.

9. Ad veram contritionem requiritur etiam propositum non peccandi de cætero, quale non habet qui, cùm potest, non vult deserere occasionem, in qua frequenter labitur, in eo periculo interpretativè peccatum diligens. Rectissimè Rodriguez non sine aliorum plurium suffragiis scribit, longè pures confessiones fieri sacrilegè ex defectu propositi emendationis, quam integritatis. Et addit Cardinalis Lugo, potissimam causam, cur, qui tantùm semel in anno contententur, toties & tam citò in peccata pristina relabantur, conjiendam esse in defectum propositi: quia ne tunc qui semel, cùm annuam confessionem faciunt, propositum adferunt, nisi infirmum. Proinde non minima circa illud Confessarii cura sit oportet, ut advertat, nùm poenitentes firmum, efficacique propositum non peccandi de cætero adferant. Debet autem per se loquendo propositum illud esse formale & expressum. Alioquin frustra in contritionis cœmitione addidisset Tri-

Tridentinum, cum proposito non peccandi de cætero; siquidem virtuale & implicitum in priori parte ejusdem definitionis includitur, cum dicitur, *dolor animi, ac detestatio de peccato commisso*. Fieri enim non potest, ut aliquis ex animo goleat de præteritis, quin saltem implicitè proponat abstinere à futuris: cum non possit anteacta peccata seriò acflere, & flenda rursus committere velle. Per accidens tamen defectu temporis, aut considerationis sufficit propositum virtuale; ut si quis in examinanda vita præterita, eaque detestanda ita sit intentus, ut de futura emendatione non cogitet.

10. Porrò ut serium aliquis propositum de cætero non peccandi habeat, non requiritur ut positivè juret se non amplius peccaturum, sed sufficit quod verè proponat, quantum in se est, cum Dei gratia, evitare peccata. Quod propositum stare potest cum iudicio probabili, quod reincidet. Et ideo peccator, qui ob inveteratam peccandi consuetudinem, considerata sua fragilitate, relapsus timet, potest legitime ad absolutionem disponi, dummodò efficax emendationis propositum habeat: quale tamen nunquam habere censenda sunt illa veneris mancipia, quæ à prima adolescentia foedissimè turpitudini assueta, Confessario dicunt, se non posse sine his voluptatibus vivere, tametsi millies addant, desiderare se, ut omni in illas spurcitas inclinatione carerent, & nunquam iis Deum offenderent. Satis enim per verba priora indicant, se ita profunde in illas foeditates immerfos, tantamque ex iis persentiscere voluptatem, ut nequeant seriam in se excitare voluntatem eas postponendi legi Divinæ illas prohibenti. Idem meritò timendum de illis, qui inveterata odia gerentes, rogati in mortis articulo, an inimico ex animo ignoscant, Confessario respondent, se quidem debere illi ignoscere, quia nunc sibi moriendum, sed tamen non posse oblivisci injuriarum.

riarum. Unde meritò Navarrus difficilimè corrigibilibus annumerat , qui rancores atque vindictas fovent.

11. Qui habens mortalia simul & venialia, utraque detestatur sub eodem motivo formali, et si in confessionali ante datam absolutionem peccet venialiter, nec de novo illo peccato doleat, non censetur revocare detestationem, prout se extendit ad mortalia. Idem dicendum, etiam si habeat sola venialia, quæ sub motivo communi omnia detestatur: dummodò tamen veniale, quod in confessionali admittit, sit levius aliis. Quia peccatum mortale est magis detestabile, quàm venialia, & veniale gravius magis, quàm levius. Si tamen admittat unum mortale, etiam levius, censetur revocasse virtualiter detestationem necessariam ad absolutionem aliorum, cum illa ad omne mortale se extendere debeat. Idem putamus, si ex eodem formali motivo detestatus venialia leviora, ante absolutionem committat veniale gravius. Neque enim compossibilis videtur dolor efficax ex communi motivo de venialibus levioribus cum actuali graviore.

12. Circa tempus, quo dolor debet existere, hæc videntur dicenda. Primò debere dolorem absolutionem præcedere, nec sufficere si subsequatur, subindeque absolutione indignum fore, qui prius de peccatis non doluit. Secundò in praxi semper curandum, ut confessioni præmittatur, tum ne alioquin confessio sit potius historica quædam narratio, quam suiipsius Sacramentalis accusatio, tum quia alioquin periculum est, ne in exigua illa mora, quæ inter confessionem & absolutionem intercedit, pœnitens seriò doleat. Non tamen absolutè necessarium videtur, ut dolor confessionem præcedat, sed sufficit, si eam comitetur, aut etiam subsequatur ante absolutionem; quod non solum ex communi æstimatione fidelium existimantium se satisfacere, si post peccata confessa subjiciant actum doloris, &

& ex praxi Confessariorum , qui de vera contritione pœnitentium dubitantes , illos ad eam , peractâ jam confessione , & non ante , excitare solent , sed etiam ex ratione satis manifestum est : quia confessio morali æstimatione sufficienter informatur à dolore simul cum ea , aut paulo post ante absolutionem elicitò. Quàm diu enim pœnitens coram confessario flectit , præstolans absolutionis sententiam , perseverat moraliter in facta sui confessione , & quasi implicite dicit : *ita omninò est , commisi omnia , quæ jam aperui , peto supplex eorum veniam , & salutarem pœnitentiam.* Consultissimum tamen erit , si Confessarius pœnitentes , quos tempore confessionis non satis contritos advertit , non solùm faciat verum actum contritionis elicere ante absolutionem , sed & insuper confessionem saltem in confuso repetere , curando ut de omnibus suis peccatis ante expositis iterùm in generali se accusent.

13. Non est necesse , ut contritio formaliter duret tempore confessionis & absolutionis , sed sufficit quod perseveret virtualiter. Quantum autem temporis intercedere possit , ut virtualiter permanere censeatur , prudenti judicio , & ex circumstantiis moralibus pensandum est. *Explico.* Joannes pridie vesperi , antequàm quieti se tradat , conscientiam suam examinat , cum proposito postridie manè confitendi : aut eodem die manè se ad hoc Sacramentum præparat , & aliàs impeditur , ut non nisi circa meridiem confiteri possit ; censeatur præcedens contritio virtualiter permanere , etiamsi in actu confitendi novum dolorem non concipiat , quia in ordine ad illam confessionem facta est , & aliàs supponitur voluntas prima non revocata. Idem dicendum , si quis , ut confessionem generalem instituat , facto conscientie examine , de peccatis doleat , & interim ob causam per dies plures de judicio Confessarii confessionem prosequatur , antequàm illam compleat ; aut volens lucrari Jubilæum ,

priusquam opera requisita perficiat, conscientiam cum dolore examinet, ut in Sabbatho vel Dominica, quando communicaturus est, confiteatur, & interim dictis operibus vacet: quia ratione horum operum, quæ moraliter prioris intentionis sunt indicia, censetur prior detestatio peccatorum in ordine ad confessionem in Sabbatho vel Dominica instituendam perseverare.

14. Quando verò multum temporis intercescit inter dolorem de peccatis prius conceptum, & eorum confessionem, securius est, imò quandoque necessarium, priorem contritionem renovare, & quasi reproducere: quia nimia interea pedo temporis frequenter mentem alterat, & distractio mentis ad alia, facilè circa priorem detestationem aliquid immutare potest, imò impedimentum aliquid interponere. Tunc autem nimia censetur temporis interruptio, sic ut prior dolor non censetur dicere ordinem ad confessionem subsequenter, quando morali æstimatione nihil prioris intentionis remanet, utpote quando animus omninò à priori intentione fuit distractus, & aliis mancipatus, ut revera nullum in eo signum remanserit in ordine ad subsequenter confessionem. V. G. aliquis pio motu ductus conscientiam examinat, proponens prima opportunitate confiteri. Interim communiter absque alio speciali conatu ad alia divertitur, & ei post plures dies opportunitas contingit. Illa præcedens detestatio non videtur sufficiens fuisse ad sequenter post dies plures confessionem. Siquidem in illo prænitente nullus virtualiter motus in ordine ad illam confessionem videtur permanens, sed merè dumtaxat per accidens. Cum enim opportunitas in singulari proposita non fuerit, sed tantum in genere, illa ei purè accidentaliter contingit, & non ex proposito, sicut contingere solet eis, qui in actu contritionis vorum implicitum confitendi habuerunt, sed non pro aliquo determinato tempore, & eis post dies multos casualiter occasio confitendi occurreret.

15. Quid si autem aliquis instituendo hodiè ac-
 curatum & dolorificum examen de peccatis cum
 proposito cras confitendi, pœnitens alicujûs pec-
 cati mortalis fuerit immemor, ejûs verò memo-
 ria ante confessionem crastinam occurrat, eritne
 necessaria nova pœnitudo? R. si talis pœnitens pri-
 diè in conscientia non deprehenderit nisi sola ve-
 nialia, nec de illis nisi communi modo, quo so-
 lemus de venialibus, doluerit, opus erit dolore
 novo, cùm dolor de venialibus communiter ad
 mortalia non sufficiat. Idem dicendum, si in illo
 examine unum, aut plura peccata præter oblitum
 illi occurrerint, deque illis, aut illo ipsum pœni-
 tuerit ob motivum ne virtualiter quidem ad obli-
 tum se extendens. Quod satis probabiliter etiam
 asseritur, tametsi dolor pridianus conceptus fue-
 rit ex motivo communi peccatis tam oblitis,
 quam non oblitis, eo quod ad directam absolu-
 tionem à peccato non sufficiat ita esse dispositum,
 ut quis esset doliturus, si peccatum in mentem
 veniret, sed etiam requiratur, quod de peccato,
 à quo directè absolvitur, aut formalis dolor præ-
 cesserit tempore confessionis virtualiter perseve-
 rans, aut saltem in actu confitendi ante absolu-
 tionem eliciatur. Unde si quis post absolutionem
 jam acceptam adhuc recordetur alicujûs peccati
 mortalis antea nec confessi, nec tempore exami-
 nis cum dolore recogitati, tenetur in illiûs con-
 fessione novum contritionis actum de eo elicere:
 quod tamen non erit necessarium, si de illo dolor
 aliquis præcesserit, & statim post absolutionem
 illud confiteatur, quia præcedens pœnitudo ad-
 hac moraliter tunc perseverat, nec fuit quoad hoc
 peccatum pars prioris Sacramenti, utpote per nul-
 lam confessionem facta sensibilis.

16. Superest jam examinanda gravis difficul-
 tas circa doloris Sacramentalis motivum, an
 scilicet requiratur motivum charitatis: sive an ne-
 cessaria sit perfecta contritio, ita ut pœnitens ve-
 rè dolere debeat de peccatis suis propter Deum
 sum-

summè dilectum? An verò sufficiat inferius aliquod motivum, & nominatim an satis sit quod doleat propter solum metum gehennæ? Ubi *ly solum* non est accipiendum exclusivè per exclusionem positivam aliorum motivorum, dicendo *V. G. non doleo quia Deus infinitè bonus est, sed tantùm quia timeo infernum*, ista enim positiva exclusio inordinata esset, & attritionem vitaret; sed sumi debet vel præcisivè, ita ut dolor iste niti dicatur solo metu gehennæ, eo quod ab aliis motivis præscindatur, quia scilicet non se offerunt, vel ad ea non attenditur: vel dicendum *ly solum* tantùm efficere efficaciam doloris: quia nempe licèt alia etiam motiva proponantur, minùs tamen penetrantur, ideòque non movent efficaciter, ac proinde dolor quatenùs efficax solo metu gehennæ nitatur.

17. Circa difficultatem propositam duplex est sententia. Altera negans attritionis merè formidolosæ sufficientiam ad justificationem cum Sacramento. Altera affirmans. Et negativa duobus potissimùm fulcris hætenùs nixa est. Primum est, quod dolor ille naturalis videatur, cùm nihil naturalius sit, quàm ut quis quomodocumque sciens gehennam peccatoribus præparari, eandem timeat, ideoque de peccatis suis doleat. Quod autem in Tridentino dicitur de attritione ex gehennæ metu concepta, quod donum Dei sit, & Spiritûs sancti impulsus, adeoque supernaturalis, id passim explicabant illiûs Patroni tamquam dictum pro casu, quo voluntatem peccandi excluderet: hoc autem sine amore benevolentix fieri posse negabant. Et hoc est ipsorum sententiæ fulcrum. Alterum, quod attritio merè formidolosa sine aliqua dilectione Dei benivola numquàm voluntatem peccandi excludat, quod tamen ad justificationem necessariò requiri Fide certum est. Sed primum horum fundamentum nupero Vaticano fulmine corrui, quo iecta est hæc: *Attritio: que ex gehennæ & pœnarum metu concipitur, sine*

sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis. Et icta quidem usque ad imam radicem, dum simul mali germenis exusta est hæc radix pessima: *Timor gehennæ non est supernaturalis.* Nisi quis fortè minùs reverenter erga Sanctam Sedem dicere audeat, condemnationes Pontificias sæpiùs ad TERRICULAMENTA DOCTORUM dari, non semper ad proscribendam falsitatem.

18. Sed videamus nùm secundo suo fulero firmiùs consistat. Hoc saltem ex pontificis oraculo jam certò didicimus, quod attritio formidolosa non involvat necessariò voluntatem peccandi, etsi seponatur omnis benevola Dei dilectio, & per consequens quod merè formidolosè attritus non necessariò hunc actum habeat, *si non esset gehenna, ego peccarem*; alioquin attritio, quæ ex gehennæ & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non esset bonus motus, quod damnatum est. Videamus ulterius, num etiam positivè voluntatem peccandi excludat. Quantum capio, quantum sapio, aut hoc dicendum, aut admittendum quod Concilium Tridentinum solùm perstrinxerit Lutherum in suppositione impossibili. Definit enim Concilium Sess. 14. cap. 4. contra dictum Hæresiarcham, attritionem formidolosam, *si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ,* non solùm non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, sed esse donum Dei, & Spiritùs Sancti impulsus, atque ad gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponere. Porrò si Concilium actum amoris requisivisset, utique Lutherum non perstrinxisset, quippe qui non assererat attritionem conjunctam charitatis actui facere hominem hypocritam & magis peccatorem, sed id solùm affirmabat de attritione merè formidolosa, omnem charitatis actum, aut amorem Dei benevolum excludente. Audiamus, si lubet, ipsum loquentem non solùm

Serm.

Serm. 2. de poenit. (quem locum in Theſibus noſtris de Legibus penſatè expendimus , & unicus ſufficeret ad intentum) ſed etiam in Libro contra Bullam Antichriſti , ubi , poſtquam recitaſſet Articulum 6. à Leone X. damnatum , videlicet , *contritio , quæ paratur per diſcuſſionem , collectionem , & deteſtationem peccatorum , quâ quis recognat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ , ponderando peccatorum gravitatem multitudinem , ſæditatem , amiſſionem æternæ beatitudinis , ac æternæ damnationis acquisitionem , hæc contritio facit hypocritam , imò magis peccatorem , ita ſubjungit* (Nota benè , ſcit enim Lutherus quid ipſe doceat) *meus certè eſt articulus , & Chriſtianismus , quem mihi innumerabilibus Papis & Papulis non ſinam extorqueri.* Subſumo : ſed in toto illo articulo nulla fit mentio charitatis , aut amoris benevoli ; ergo attritio , de qua Lutherus docuit facere hominem hypocritam , & magis peccatorem , non eſt conjuncta actui charitatis. Quod ampliùs conſtat ex ratione , quàm pro ſuo errore paſſim adfert , nempe quò magis timore poenæ , & dolore damni conſeruntur (ergo non ſi ſiſul ex amore charitatis) eò magis peccant , & afficiuntur ſuis peccatis , quæ ſic coguntur (reflecte) non aurum volunt oſiſſe. Et hæc eſt contritio , inquit , quam ipſi (Catholici) vocant EXTRA CHARITATEM non meritoriam. Ergò non agit de contritione , quæ ſiſiſul ex charitate & metu fit , quam opinionem (inquit) errorem ego judico. Eſt qui reponit , ſolum voluiſſe Lutherum , OMNE illud peccatum eſſe , quod ante gratiam SANCTIFICANTEM , ſive charitatem PERFECTAM erat in homine , & promittit , cui aſſertum ejus non ſatisfacit , luculentum petenti ſe daturum testimonium. Expectabimus. Interim dabimus ei ipſiùs Lutheri testimonium genera'e in contrarium in aſſertione Articulorum Bullæ Leonis X. aſſert. 6. ubi ait : *ſi dixerint (Catholici) ſe loqui de contritione IN CHARITATE facta , jam articulus nihil ad me ,*

non enim unquam sic docui. Et alibi inquit : dico
 & ego, HABITA CHARITATE SIMUL (ergò ti-
 mor ex metu simul & charitate Luthero non est
 malus) moveri hominem ad timorem Dei , &
 sic incipi pœnitentiam a TIMORE IN CHARITATE.
 Alioquin stat firma sententia , quod timor bonum
 non operatur , sed audit legem Quid Iulianus ?
 Quid manifestius ? Sed his (ut opinor) de Lu-
 thero satis. Nunc assertum nostrum probemus
 ratione.

19. Pro præsentī aliam non assigno, quàm nuper
 datam, videlicet : " quisquis vult finem, necessariò
 „ vult media necessaria ad finem : sed qui dolet de
 „ peccatis ob metum gehennæ, vult evitare gehen-
 „ nam ; ergò vult etiam media ad illam evitan-
 „ dam necessaria, & per consequens deponere af-
 „ fectum omnem erga mortale peccatum. Est,
 „ cui ratio illa displicet, sed perperam intellecta.
 „ Hi c rotundè concedit totum. Quid porrò ?
 Si inferas, inquit, ergò metus gehennæ formaliter
 & per se potest excludere voluntatem peccandi,
 consequentia vana est. Non enim in materia vel
 forma Sacramentorum voluntas pro facto reputa-
 tur, etiam ubi factum excludit non tantum neces-
 sitas, sed etiam impossibilitas. Quid ultra ? Si
 autem, inquit, velle deponere, contendas esse de-
 ponere, si velis, media velle, per se esse adhi-
 bere media, nil melius dicis, & si placet, hoc
 non absimile solve argumentum : QUISQUIS VULT
 FINEM, NECESSARIÒ VULT MEDIA AD FINEM :
 SED QUI VULT ADHIBERE MANUM ET CALA-
 MUM AD SCRIBENDUM, VULT SCRIBERE ;
 ERGÒ VULT MEDIA AD SCRIBENDUM NECES-
 SARIA ; ERGÒ VOLUNTAS EFFICAX SCRIBENDI
 POTEST SCRIBERE. Negas, inquit, consequen-
 tiam ? Meritò, ait : & ego aliam.

20. Sed veniã R. D. Præsidis dictum sit vim
 rationis nostræ non percipit. Unde non mirum,
 si simile (ut quidam putavit) sed omninò assi-
 mile reposuerit argumentum. Itaque non hoc ra-
 tioci

tiocinio nostro intendimus, quasi formidolosè attritus solùm velit affectum peccandi deponere, & numquàm illum deponat. Neque contendimus, idem esse, velle voluntatem peccandi excludere, & illam actu excludere, aut velle media ad finem necessaria, esse per se illa adhibere. Quis enim adedò insipiat? Sed tantùm quod aliquis ex solo metu gehennæ, sine ullo amore benevolo, possit deponere affectum peccandi, subindeque & actu sic deponat, quando timor ille est efficax. Quod (ut puto) ratio nostra planè convincit, si in ea (prout oportet) *ly velle* intelligatur de voluntate efficaci. Si enim aliquis ex solo metu gehennæ, sine ullo actu amoris benevoli, possit efficaciter velle affectum peccati deponere, ergò timor gehennæ formaliter & per se potest illum deponere. Sicuti (ut allegato à V. D. Præsidi exemplo utamur) dato quod aliquis solâ manu sine calamo posset velle efficaciter scribere, deberet manus formaliter & per se posse sine calamo scribere, alioquin voluntas ejûs sine calamo scribendi non esset efficax: prout idedò non est efficax voluntas volandi sine alis, quia sic volare est impossibile, Potius itaque D. præsi neganda fuerat minor syllogismi nostri, nempe quod dolens ob solum metum gehennæ velit efficaciter evitare gehennam, quæque ex illa ultrò fluunt confectaria, quàm illa oggerere, quæ à nullo attritionis formidolosæ Patrono sunt somniata.

21. Sed audiamus, nùm forte melius aliquid ad confirmationem jam dicti argumenti respondeat. " Timor pœnæ (diximus) juxta Adversarios cohibet saltem externum peccatum, V. G.
 „ timor patibuli externum furtum, ergò timor
 „ gehennæ cohibet etiam internum peccatum,
 „ seu ad peccatum affectum. Probavimus consequentiam: idedò timor pœnæ cohibet externum
 „ peccatum, quia propter illud pœna incurritur,
 „ sed etiam propter internum peccatum incurritur
 „ gehenna, ergò id etiam cohibet ejûs timor.

„ Ref-

Respondet D. Præses: *antecedens verum est, & consequens verum est, si de peccato agatur committendo, si de commissio, falsum.* Sed contra. Timor gehennæ juxta D. Præsidem cohibet internum peccatum committendum. Infero: ergo etiam excludit peccatum internum commissum, seu ad peccatum commissum affectum. Negas consequentiam? Probo: idem timor gehennæ cohibet internum peccatum committendum, seu ponendum peccati affectum, quia propter illum gehenna incurritur, sed etiam incurritur gehenna propter affectum internum erga peccatum commissum, ergo timor gehennæ illum etiam excludit. Nolumus tamen per hoc probare, quod omnis timor efficax ad non ponendum peccatum et etiam efficax ad retractandum commissum: neque in hoc est nostra paritas, sed in eo solum, quod sicuti datur aliquis timor per se efficax ad cohibendum affectum erga peccatum committendum, sic etiam aliquis dari possit, qui per se sit efficax ad deponendum affectum erga peccatum commissum; licet non omnis sufficiens ad primum, sufficiat etiam ad secundum. Ut enim peccatum committendum non committatur, sufficit sola cessatio ab actu, ad quam satis est timor naturalis. Ut verò excludatur peccatum commissum, requiritur voluntas positivè contraria rationi formali peccati, ad quam saltem necessario requiritur timor aliquis supernaturalis: qui etiam, dum est efficax, per se sufficit. Hinc jam patet, licet aliquod argumentum valeat à timore efficaci ad non ponendum peccatum, ad peccatum commissum, non tamen omne argumentum simile subsistere. Et per consequens jam habet D. Præses solutionem ejus, quod ulterius inquirebat, videlicet, cur Angelicus Magister dicat, *nec Antiochus verè poenituit, pro ratione subjungens, dolebat enim de culpa præterita, non propter offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem, quam patiebatur.* Patet, inquam, solutio, quia

3 p q. 86.

a. l. ad. l.

quia timor infirmitatis corporalis, & ex illo timore conceptus dolor naturalis est, quem ad veram pœnitentiam non sufficere & nos dicimus. At, inquires, S. Doctor ad veram pœnitentiam requirit, ut sit *propter offensam Dei*. R. etiam & nos. Ex quocumque enim motivo peccator pœniteat, verè revertatur ad Dominum, & ultimum oculum in Deum referat, necesse est. Omnis namque salutaris pœnitudo, sive contritio sit, sive attritio, est propter Deum, & Deum offensum respicit: sed diversimodè. Contritio quidem oculo amoris, & detestando peccatum, quatenus est offensa Dei super omnia diligendi & dilecti: attritio verò oculo timoris, & detestando peccatum, quatenus est offensa Dei justissimi, æquissimi, ac tremendi judicis, cuius justitiæ satisfaciendum est mediis congruis.

22. Verùm positivè probari petis, quod attritio formidolosa dicat formalem repugnantiam ad peccatum, quod requiris, ut sit medium per se efficax ad excludendum peccatum commissum. Nolo refragari iusta postulanti. Accipe igitur quod à me petis. Sed primò advertas velim, quod ad tale medium non requiratur, ut formaliter repugnet peccato secundum omnem rationem, quæ in eo reperitur (hoc enim ne contritioni quidem perfectæ convenit) sed sufficiat quod formaliter dicat repugnantiam ad aliquam rationem peccati, quatenus est offensa Dei, V. G. quâ vindicis, & aliis rationibus implicitè ac virtualiter contrarietur. Hoc autem per se & formaliter convenit attritioni formidolosæ, quæ, quatenus est detestatio peccati, secundum quod est offensa Dei quâ vindicis, formaliter repugnat peccato, prout adversatur Deo vindici: quatenus autem explicitè vel implicitè adjunctum habet propositum servandi omnia Dei mandata, & per consequens præcepta fidei, spei, charitatis, virtualiter & implicitè peccato opponitur, prout contrariatur Deo quâ veraci, quâ infinitè bono

in

in se, & quâ bono nobis. Ecce habes quæ postu-
 lasti, ex quibus breve toro argumentum: cha-
 ritas saltem perfecta est medium per se efficax
 & sufficiens detestandi peccatum, quatenus est of-
 fensa Dei quâ patris; ergo purus, purusque ge-
 hennæ metus est medium per se efficax & suf-
 ficiens detestandi peccatum quatenus est offen-
 sa Dei quâ vindicis. Hæc ruminare, si lubeat,
 & vide, nûm attritio formidolosa voluntatem
 peccandi sufficienter non excludat. Unde ergo
 pro insufficientia ejus, etiam practica satis con-
 clusam? Ex prima, inquis, Innocentiana, in qua
 damnat Pontifex licere in Sacramentis conferen-
 dis sequi opinionem probabilem de valore Sacra-
 menti, relicta tutiore. Audio. Sed hæccine ran-
 tum probabilis? Imò, inquis, quia contra attri-
 tionem formidolosam orbis litterarii, ipsiusque
 aded Ecclesiæ portio ingens reclamat. Fateor;
 sed longè major pro illa inclamat, præsertim
 post cognita Tridentini Decreta, à quo tempo-
 re (teste Alexandro VII.) sententia illa inter
 Theologos cepit esse COMMUNIOR, licet ex illis
 nonnulli etiam rebus in Synodo gestis interfue-
 rint. Argumentum non leve, hunc fuisse Conci-
 lii sensum, & sententiam. Alioquin si vel in spe-
 ciem existimassent Concilii mentem huic senten-
 tiæ refragari, quomodò plerique post Tridenti-
 num Scriptores communi consensu pro ea suf-
 fragium tulissent? Necessè est ergo illos ex Actis
 Concilii omninò collegisse, pro attritionis for-
 midolosæ sufficientia in eo absolutè fuisse pro-
 nunciatum. Proinde sententiam illam in praxi
 tutam securè affirmo. Hoc si sit esse Probabili-
 stam, non me pudet nominis, dum talis proba-
 bilitatis apertè sum patronus. Nec est, quod ali-
 quis ut inglorium mihi objiciat, profiteri me in
 praxi sententiam talem, quæ, ipsius Pontificis
 oraculo, *inter Scholasticos* est COMMUNIOR, quæ
 communiter Doctoribus in Tridentino appa-
 et manifesta (ut de ea ampliùs prudenter non scri-
 bitem)

tem) quæ denique ab intrinseco aded mihi certa est, ut nullam, in praxi eam sequendo, formidinem habeam.

23. Contritio justificans extra confessionem debet esse concepta ex motivo charitatis. Hæc, quantumcumque parva sit, infallibiliter etiam sine mora justificat. *Minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.*

S. Thom. Sed respondentem audio, S. Thomam hic solum
3. p q. 70. agere de charitate, quæ confertur pueris usu ra-
a. 4. in tionis carentibus in Circumcisione. Inspice, in-
Corp. quit, librum, & convictus es. Sed namquid belle (ait) ab illa, utpote INFUSA, SANCTIFICANTE, argumentum fit ad quemlibet ACTUM, etiam quantumvis remissum dilectionis Dei? R. bellissimè. Nam agit quidem ibi S. Doctor de charitate, quæ parvulis in Circumcisione confertur, sed non merè secundum habitum, qui in illis otiosus est, sed secundum ejus ACTUM, qui in adulta ætate concupiscentiam reprimit, & implet mandata legis. Et de illo dicit Angelicus Magister: *minima charitas (id est, minimus actus charitatis) plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.* Inspice librum, & convictus es. Præterquam etiam quod verbum DILIGIT, quo utitur S. Doctor, non nudum habitum charitatis importet, sed actum, aut habitum operantem. Unde & alibi dicit: *quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet.* Imò, inquis: Sed quomodo hoc probat Angelicus Magister? Hoc modo, ais, in argumento *Sed contra: qualibet contritio est gratiâ gratum faciente informata.* Dicitne hoc (ulterius inquiris) de omni actu amoris Dei? En, inquis, verba in corpore articuli: *amor potest esse ita remissus, quod non sufficit ad rationem contritionis.* Sed obsecro, mi D. Præses, Sanctumne Doctorem in illo loco legisti umquam? Inspice, si lubet, articulum, & loco *ly contritionis* inveni-
licet

in Suppl.
q. 5. a. 3.
in Corp.

licet desuper monitus, etiamnum in nuperis tuis
 Thesibus non emendasti (forte quod Domina-
 tioni Tuæ nimis magnus, aut ingratus labor sit,
 propriis oculis S. Thomam inspicere) en, ut la-
 bori parcas, verba ejus genuina: *contritio (ut saepe
 dictum est) habet duplicem dolorem: unum ratio-
 nis, qui est displicentia peccati commissi. Et hic po-
 test esse adeo parvus, quod non sufficiet ad ratio-
 nem contritionis: ut si minus displiceret ei pecca-
 tum, quam debeat displicere separatio à fine: sicut
 etiam amor potest esse ita remissus, quod non suffi-
 cit ad rationem CHARITATIS. Sed quid inde in-
 fers? Ergo contritio remissa extra Sacramentum
 non justificat. Consequentia nulla est, loquendo
 de contritione solum remissa quoad intensionem:
 cum Angelicus Doctor tantum hic deneget vim
 remittendi peccata contritioni adeo remissæ quoad
 appretiationem, ut displicentia peccati non sit
 supra displicentiam separationis à fine, ac proinde
 non habeat veram rationem contritionis, de cu-
 jus essentia est, ut sit dolor de peccato super om-
 nia alia mala. Expreste autem in fine Corporis
 hanc vim concedit dolori quantumlibet parvo,
 videlicet, quoad intensionem, dummodo ad con-
 tritionis rationem sufficiat, hoc est, dummodo ap-
 pretiatiuè sit dolor de peccatis super omnia alia
 mala; quæ est ipsissima doctrina nostra. Sic ergo S. Th. ubi
 dicendum, quod quantumcumque parvus sit dolor, supra
 dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem
 culpam delet, etiam extra Sacramentum.*

24. At non videntur ista duo posse simul sub-
 sistere, ut dolor sit summus, seu super omnia
 quoad appretiationem, & sit remissus quoad in-
 tensionem; quia quod movet ad appretiationem
 objecti, movet etiam ad actus intensionem. R.
 nego assumptum: quia certum est inter actus con-
 tritionis & charitatis posse dari remissos & inten-
 sos, quamvis debeant necessariò esse appretiativè
 summi, sive debeant suum objectum super om-
 nia appretiare. Et verò si, quod movet, ad appre-
 tiatio-

tiationem objecti, æqualiter moveret ad intensiorem actûs, sicut appetitio objecti debet esse summa, talis etiam deberet esse intensio, quod certò falsum est. Potest itaque dari & dolor, & amor appetitivè magnus, & intensivè parvus. Idque patet communi exemplo in matre quandoque diligente filium suum tenellum, & parvulum amore intensivè magno, & appetitivè parvo: & contra alterum factum jam adolescentem diligente amore appetitivè magno, & intensivè parvo: ita ut verè amore suo grandiorum parvulo præferat, licet parvulum intensius amet. Cujus diversitatis ratio est, quod ex diversis capitibus oriantur appetitio objecti, & intensio actûs. Appetitio enim oritur ex objecti æstimabilitate, intensio autem ex vehementia objecti, & conatu potentia erga illud. Et hinc quia objectum sensibile naturâ suâ vehementius voluntatem movet, quàm spirituale, amor sensibilem potest esse vehementior, quàm spirituale; & similiter dolor. Unde excusandi veniunt, qui parentum, aut liberorum mortem desunt intensius, quàm sua peccata: modò eos in dilectione Deo non præferant, vel eorum mortem non magis detestentur, quàm Dei offensam, sed malint eos potius amittere, quàm mortaliter peccando Deum offendere.

25 Hinc patet ad rationem contritionis non requiri dolorem aliquem sensitivum, imò sæpius sine illo veram etiam contritionem posse inveniri. *Quia non obedit affectus inferior superiori ad nutum, ut tanta & talis passio sequatur in inferiori appetitu, qualem ordinat superior.* Quod benè observent Confessarii pro nonnullis pœnitentibus, qui non putant se veraciter contritos, nisi dolorem in parte sensitiva sentiant. Sæpè tamen ex displicentia peccati oritur etiam dolor in parte sensitiva *vel ex necessitate nature, secundum quod vires inferiores sequuntur motum superiorum: vel ex electione, secundum quod homo*

S. Thom.
in Suppl.
q. 3. a. 1.
in Corp.

Ibid.

pæ.

pœnitens in seipso hunc dolorem excitat. Hinc sæpius illæ lachrymæ in quibusdam pœnitentibus. Illis tamen præsertim muliercularum non nimium fidat prudens Confessa ius, sed motivum, unde fluunt, maturè expendat. Sæpius etiam dolorem in parte sensitiva moderetur, & mitiget: quia passio doloris, quam voluntas assumit, debet esse moderatè intensa, & etiam moderatè durare; ne, si nimia fuerit, aut nimis duret, homo in desperationem, aut pusillanimitatem, & huiusmodi vitia labatur.* In his autem omnibus debet accipi pro mensura conservatio subjecti, & bonæ valetudinis sufficientis ad ea, quæ agenda incumbunt

Ibid. q. 4.
a. 1. in Corp.

* Ibid. q.
3. a. 2. in Corp.

Ibid. a. 3.
in Corp.

Ibid. q. 2.
a. 2. in Corp.

Epist. 48
ad Vincent.
cent.

20. *Quantum ad dolorem superioris affectus requiritur, quod de majori peccato quis doleat magis: quia ratio doloris est major in uno, quam in alio, scilicet offensa Dei; ex magis enim inordinato actu Deus magis offenditur. Unde contritio inæqualiter, saltem virtualiter, depretiat peccata inæqualia, propria graviora præ levioribus, ut magis summo bono contraria, seu voluntati Divinæ gravius prohibenti adversativa: proprium veniale præ mortali alieno secundum se spectato, cum charitas Dei nos obliget, ut magis fugiamus, quod magis ille à nobis vitari desiderat, licet aliud malum illius simpliciter sit gravius. Imò directè magis detestatur veniale proprium, ut pote subjecto suo imputabile, quam originale per se sumptum, quod nostrâ voluntate non est inductum, sed ex vitæ naturæ origine contractum.*

27. *Venialium extra Sacramentalis remissio supernaturalem actum requirit, utpote gratiâ cæli ingressum accelerans. Non tamen sufficit quilibet actus bonus supernaturalis, sed esse debet retractativus peccati, quia semper à Scripturis ad veniam requiritur pœnitentia. Quod ad minima quoque extendit D. Augustinus dicens: nec quemquam putes ab errore ad veritatem, & à quocumque seu magno, seu parvo peccato ad cor*

S. Thom. *restitutionem sine pœnitentiâ posse transire. Sufficit tamen*
 3 p. q. 87. *retractatio virtualis: puta cum aliquis hoc modo fer-*
 a 1. in *tur secundum affectum in Deum & res Divinas, ut*
 Corp. *quidquid sibi occurreret, quod cum ab hoc motu retar-*
 daret, displiceret ei, & doleret se hoc commisisse. Non
 requiritur tamen contritio charitate perfecta, ne
 actus difficilior pro remittendis illis, quàm pro
 mortalibus necessarius sit, quæ tamen juxta Tri-

dentinum præter confessionem multis aliis reme-
 Sess. 14. *diis expiari possunt. Ergò contritio non est uni-*
 cap. 5. *tum remedium ad ea expianda extra Sacramen-*
 cum. Quomodò enim multa essent remedia, si
 unicum esset? Fatendum ergò est, alia dari.
 Quod ex natura etiam culpæ venialis facilè sua-
 detur, quæ, cum levior sit, quàm mortalis, &
 frequentius contrahatur, faciliora etiam & fre-
 quentiora habere debuit remedia quibus posset
 faciliùs ac sæpiùs expiari.

28. Sufficiens igitur censeri debet attritio effi-
 cax, hominem venialibus remittendis affectivè
 opponens, sive formalis sit, sive virtualis in-
 clusa in actu spei, timoris, seu virtutis cujusvis
 respectivè ad peccata opposita, sicut pro extra
 Sacramentali remissione mortalium sufficit vir-
 tualis contritio in amore Dei contenta. Non
 omnis tamen dicenda est sufficiens, ne fateri
 oporteat, nulla unquam venialia primò tolli
 per confessionem, ad eamque frustra ante com-
 munionem pro venialium expiatione recurri,

* ubi su- quod est contra * Tridentinum. Requiritur ergò
 pra. præter attritionem aliquis fervor devotionis, quo
 promptè homo tendat in Deum, vel res Divi-
 S. Thom. *nas: quia per peccatum veniale retardatur affectus*
 3 p. q. 87. *hominis, ne promptè in Deum feratur.*

2. 1. in 29. Ut venialia per Sacramentum Pœnitentiæ
 Corp. remittantur, requiritur formalis dolor de illis,
 quia talis dolor est pars essentialis istiùs Sacra-
 menti. Ut autem remittantur per alia Sacramen-
 ta, sufficit virtualis, inclusus in pio aliquo motu
 in Deum habente repugnantiam cum illis. Siqui-
 dem

dem respectu aliorum Sacramentorum cessat ratio allata pro Sacramento poenitentiae, nec est alia assignabilis exigens dolorem formalem, praesertim cum possint etiam extra Sacramenta remitti sine dolore formali, ut jam probatum est.

30. Venialia etiam per Sacramentalia remitti communis est sensus fidelium, & ab ipsa Ecclesia in eum finem adhibentur. Quae duo in similibus magni sunt ponderis. Videturque respectu aquae benedictae id definitum ab Alexandro I. de consec. dist. 3. his verbis: *aquam sale conspersam in populis benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur*, videlicet per remissionem peccatorum, non mortalium, ergo venialium. Hunc tamen effectum non videntur habere ex opere operato, quia id videtur Sacramentis proprium, sed tantum mediatè ex opere operantis, mediante scilicet poenitentia formali vel virtuali, ad quam agendam auxilia aliqua infallibiliter à Deo impetrant. Ista nobis videtur mens S. Thomae 3. p. q. 87. a. 3. ad 1. ubi de aspersione aquae benedictae benedictione Episcopali, & aliis hujusmodi ait: *quod omnia ista causant remissionem peccatorum venialium, in quantum inclinant animam ad motum poenitentiae, qui est detestatio peccatorum vel implicitè, vel explicitè*. Ista autem inclinatio habetur mediante auxilio gratiae. Quamvis autem lectiones piæ, imagines sacrae; conciones &c. etiam ad poenitentiam moveant, non tamen eis tribuitur, ut Sacramentalibus, vis remittendi venialia, quia non impetrant nobis infallibiliter auxilia ad poenitentiam necessaria, prout impetrant Sacramentalia.

31. Venialia, quae nondum homine justo moriente remissa sunt, remittuntur per quamdam detestationem peccati venialis, quam homo elicit in primo instanti post mortem. Cum enim in illo instanti separationis anima clarè cognoscat omnes suas culpas, tuncque desideret ab illis citissime expiari, & praesto sit auxilium gratiae ad de-

testationem peccati necessarium, statim in actam detestationis prorumpit, quo venialia illi remittuntur. Quamvis autem per talem detestationem expietur culpa peccati venialis, nihil tamen de pœna illi debita relaxatur: quia in bonis actibus in eo statu elicitis non est valor satisfactorius pro pœna temporali, sicut non est in eisdem valor meritorius vitæ æternæ. Valor enim operum nostrorum in ordine ad meritum & satisfactionem dependet ab acceptatione Divina: Deus autem opera jam defuactorum ut satisfactoria non acceptat.

32. Sed quid dicendum de venialibus in damnatis? Dicunt aliqui, quod, etsi numquam remittantur quoad culpam, tamen aliquando terminetur pœna illis debita. Cùm enim peccatum veniale ex se non mereatur pœnam æternam, non idèd prolixiori pœnâ puniendum videtur, quia est cum mortali conjunctum: siquidem per illam conjunctionem neque intenditur, neque remittitur. Sed nobis probabilius videtur dicendum, quod peccata venialia in hac vita non remissa, per accidens in inferno æternùm puniantur; tam diu enim pœna producit, quàm diu culpa perdurat: in inferno autem culpa æterna est, cùm nulla detestatione, nulla etiam Deo grata satisfactione deleatur. Nec propterea ulla sit damnatis injuria, qui in illum calamitosum statum, in quo nulla est venia, sponte suâ prolapsi sunt. Nec etiam Deus ultra condignum punit, quia licèt per se peccato veniali pœna non debeatur æterna, per accidens tamen ex conditione subjecti peccatum semper auctis sempiternâ pœnâ punitur. Justum est etiam, ut, quos culpa semper inquinat, per etiam pœna semper astringat. Unde æternùm punitur in tempore culpa perpetrata, quia quod breve fuit in tempore vel opere, longum esse constat in pertinaci inflexibilis obstinatæ mentis voluntate, quæ, etsi ad nihilum redigi vellet, ut non
pa

pateretur, vivere semper vellet tamen, ut semper peccare posset. Ad magnam igitur iudicantis iustitiam pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui nunquam volunt carere peccato. Rationabiliter tamen dicitur, quod poena, cuius est aliquis debitor post culpam remissam, in inferno punietur temporaliter. Nec propter hoc sequitur, quod inferno sit redemptio, quia poena, quae solvitur, non redimitur. Nec est inconueniens, quod quantum ad aliquid accidentale poena inferni minuatur usque ad diem iudicii, sicut etiam augetur, ex consortio scilicet damnatorum.

in 4.d.22.
q. 1. 2. x.

§. V.

SATISFACTIO REI PRO DELICTO

IN HOC SACRO TRIBUNALI.

Quamvis secundum Concilium Tridentinum Sacrum Pœnitentiæ Tribunal non sit forum iræ vel poenarum, sed gratiæ, antiquissima tamen Ecclesiæ usu receptum est, ut cum pœnitentes solvantur à pœnâ aliqua eis irrogetur, cuius pœnæ solutio satisfactio vocari consuevit: quæ considerari potest dupliciter. Uno modo, secundum quod à Sacerdote imponitur. Alio modo, secundum quod à pœnitente impletur: quomodo hîc solum de ea agemus, quia prior eius consideratio non ad Reum spectat (de quo in præsentî nobis sermo) sed ad iudicem.

Sess. 14.
cap 8.
Cathecif.
Rom. p.
2. §. 64.

2. De illa itaque sic loquendo, dicendum est primò, quod delet ex opere operato pœnas temporales peccatis remissis adhuc debitas, utpote pars Sacramenti, ad plenam & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requisita. Porro non concurrit ad remissionem eorum quoad culpam: ergò saltem quoad pœnam. Idque ex Dei institutione, adeoque ex opere

Concil.
Trid. sess.
15. cap. 3.

ope-

operato. Tollit autem pœnas omnes peccatis confessis debitas, si juxta Dei decretum proportionata sit, & debito modo peragatur. Non item, si tantùm proportionata à Confessario judicetur: cùm ejus æstimatio nihil suppleat in iis, quibus remissionem Deus annexuit. Proinde majorem, vel minorem partem istius pœnæ delet, prout magis, aut minùs peccatorum gravitati proportionata est, & majori, aut minori devotione peragitur. Sicut enim Sacramenta majorem gratiam causant magis dispositis, ita & hoc opus satisfactorium. Unde plurius valet ad remissionem pœnarum unum *Ave Maria* pro pœnitentia injunctum, quam viginti recitata ex propria devotione: cum illud vim Sacramentalem habeat ex opere operato, alia verò non. Attendant hoc rigidi illi Confessarii, qui ad vim, quam Sacramentalis satisfactio habet ex opere operato, non attendentes, sæpè justò graviores pœnitentias injungendo, indiscretè excedunt. Attendant & illud molliores illi, qui ex hoc principio sæpiùs justò leviores satisfactiones imponendo, nimium deficiunt. Optandum sanè, ut & illi suum rigorem paulò mitigarent, & isti nimix benignitatis mollitiem paulò dimitterent, ac graviores nonnihil pœnitentibus suis satisfactiones imponerent, ut citiùs delere possint pœnas in Purgatorio alioquin solvendas.

3. Ad hunc effectum obtinendum, uti fit in remissione pœnæ ex opere operantis, & per indulgentias, requiritur status gratiæ. Verum quidem est, quod hîc non tam attendi debeat dignitas operantis, quàm dignitas operis quatenùs facti juxta institutionem Christi, cui ipse satisfactionem suam condignam applicavit, sed addi debet in subjecto digno, & non habente obicem. Nec sufficit, quod subjectum aliquando per gratiam dignum fuerit, quando peccata per Sacramentum ei quoad culpam fuerunt remissa, sed & defactò, dum pœnitentia impletur, dignum sit oportet. Si-

cut

cut enim Sacramentum non habet effectum ex opere operato, donec reipsa suscipiatur, ita etiam reatus poenae temporalis ex opere operato non tollitur ratione satisfactionis impositae, donec reipsa persolvatur: quae enim totius, eadem partis est ratio, proportionem servata.

4. Dicendum secundò, quod etiam ex opere operato causet aliquas gratias actuales suo tempore dandas adversus relapsum: quia ex Christi institutione non tantum imponitur *ad praeteritorum peccatorum vindictam & castigationem*, sed etiam *ad novae vitae custodiam, & infirmitatis medicamentum*, seu in remedium contra relapsum. Ad quem finem necessarium est auxilium praeservans à peccatis futuris, & adjuvans ad emendanda praeterita. Quia autem gratiae actuales solum habituales consequi solent, dicendum est tertio cum Doctore Angelico, *quod satisfactio etiam confert gratiam habituales, prout est in proposito, & auget eam, prout est in executione*, ut ita naturam Sacramenti, cuius est pars, aequaliter participet.

Concil.
Trid. sess.
14. cap.8.

3. p. q. 90.
a. 2. ad. 2.

5. Tenetur poenitens absolvendus sub mortali acceptare poenitentiam gravem, proportionatam, pro mortalibus primò confessis impositam, & acceptam exequi. Hoc autem non oritur ex obligatione hinc satisfaciendi pro poenis Purgatorii, sed ex potestate judiciali ligandi Sacerdotibus datâ. Recusare poenitentiam potest, qui absolvi non cupit, etiam sine veniali, si causa subsit. Si tamen Confessarius convenientem satisfactionem imponat, non licet poenitenti sine peccato Sacramentum imperfectum relinquere, & justum Sacerdotis iudicium effugere, cum se illi iam subjecerit. Si poenitentia nimis dura & aspera videatur, nec congruat poenitentis fragilitati, potest suam infirmitatem aperire, pro illius commutatione humiliter supplicare, aut illam reverenter recusare, eo jure, quo licet ab injusta, vel incongrua sententia appellare.

6. Levem, V. G. Psalmum *Miserere*, etiam totalem, pro fo venialibus, & mortalibus secundò confessis, adedque antea in Sacramento proportionatè punitis, non acceptare, aut acceptam non exequi, citra contemptum, solùm veniale est: cùm tantùm in materia levi Sacramenti integritas violetur, & obligatio, quæ tantùm respectivè ad materiam levem, vel non necessariam imponi potest, nequeat esse gravis, aut ad salutem impletu necessaria. Ex quo constat, quod etiam pœnitentia alioquin gravis pro culpis solùm levibus, vel aliàs confessis imposita, tantùm etiam obliget sub veniali: nam gravitas obligationis non est præcisè attendenda ex ipsa materia pœnitentiæ secundùm se, sed simul ex radice obligationis, seu præcepti, quæ radix, cum hîc sit levis, scilicet culpa venialis, aut non necessariò confitenda, non potest parere obligationem gravem. Sed quid si clave errante imponatur satisfactio levis pro mortalibus primò confessis? Dicendum videtur graviter obligare: quia licèt in se levis sit, tamen respectivè ad causam gravis est. Pœnitens tamen, qui justò leviozem impositam sibi pœnitentiam agnosceret, non teneretur propria sponse ulteriorem in se suscipere, cum opus, quod assumeret, non esset pars Sacramentalis defectum supplens, nec hîc sit obligatio satisfaciendi pro pœnis Purgatorii.

7. Implenda est pœnitentia ab ipso pœnitente (cujus soliûs actus sunt confessionis materia) nisi Confessarius aliud exprimat, aut pœnitentia consistat in operibus, quæ per alium eâdem bonitate fieri possunt, ut est V. G. datio elëemosiinæ, nisi & hanc Confessarius vellet ob justam causam immediatè ab ipso pœnitente erogari. Hinc justissimè Alexander VII. proscripsit hanc: *pœnitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius pœnitentiam adimpleat*. Impleri autem debet ex intentione satisfaciendi obligationi Sacramentali; nam in quibus activè se habet pœnitens,

nitens, non minùs, quàm minister, ex intentione actuam procedere debet. Impletur validè & licitè in mortali, dummodo Confessarius non præceperit illam impleri in statu gratiæ. Licèt enim finis præcipuus Christi poenitentiam imperantis fuerit sublatio reatùs poenæ, ille tamen sub præcepto non cadit. Adde, quod in statu peccati obtineatur finis Christi partialis in poenitentia intentus, scilicet reatum peccatorum. Satisfactio etiam sublato obice verosimiliter more Sacramentali reviviscit. Neque dicas, esse saltem veniale, obicem ponere remissioni poenæ ex opere operato faciendæ, ne admittere debeas, peccare venialiter peccatorem, qui pro se Missas offerri curans, illarum satisfactioni obicem ponit. Huic sententiæ non parùm favet Ecclesiæ praxis, quâ Confessariis ex quibusdam causis permittitur, ut subinde diuturniores poenitentias imponant, cum subsit interim evidens periculum, quod poenitentes saltem ex toto in statu gratiæ eas non implebunt.

8. Executio poenitentiae subsequi absolutionem solet. Posset præcedere, & per eam ad esse Sacramentale elevari, non tamen nisi post illam ex opere operato habitura effectum, cum Sacramentum effectum suum habere non incipiat, donec per formam sit consummatum, nec secundarius effectus Sacramenti detur ante primarium. Non semper quoad hoc eadem Ecclesiæ fuit consuetudo. Nam olim multo tempore eum morem tenuit, ut Præpositi Ecclesiæ *confitentibus actionem poenitentiae darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad Sacramentorum communionem per januam reconciliationis admitterent.* Jam verò ab aliquot sæculis, justis haud dubiè mota rationibus, eum satisfactionis modum immutavit, & absolutionem verè poenitentibus etiam ante peractam poenitentiam impendit. Utraque sanè laudanda praxis. Idem enim Spiritus Sanctus Ecclesiam dirigens, qui fervori fidelium temporibus istis convenientius reperit, ut satisfactio

Leo Papa
Epist. 97.

Conc.
Trid Sess.
21. cap. 2.

absolutionem præcederet, infirmitati temporum nostrorum condescendens, aliud nunc magis expediens iudicavit. Quis autem nescit, hanc potestatem perpetuò in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salvâ illorum substantiâ, ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientis utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret. Ruinosa ergò sunt fundamenta, quæ à temporibus antiquis accersunt novarum methodorum architecti non boni, qui damnatum jam olim à Sixto IV. Petri Oxomensis Articulum recudere volentes, non sunt absolvendi pœnitentes, nisi peractâ prius pœnitentiâ iis injunctâ, non verebantur dicere, per illam praxim mox absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus, pro ratione assignantes, quia ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non Politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi lex & præscriptio, naturâ rei id ipsum quodammodo dictante. Sed altè jam silent post auditum nuper Alexandri VIII. Oraculum, quo eorum obstructum est os contra communem Universalis Ecclesiæ praxim loquentium tam iniqua.

9 Dilatio satisfactionis nimia, consideratis circumstantiis, mortalis est: minor, V. G. ad dies aliquot ultra tempus commodum, solum est venialis. Tunc autem certè censeretur debet dilatio nimia, quando sufficiens mora temporis intercessit, ut pœnitens dici queat morosus debiti solutor. Quod non unâ regulâ determinari potest, sed videndum est ad quantitatem & qualitatem operis injuncti; ad opportunitatem, quam pœnitens habuit, pœnitentiam implendi; denique ad inspirationes Divinas, quibus quasi de suo debito monetur, & satisfactio à Deo exigitur: ad quas non auscultando, quasi solutionem negat, dum læso Divino Numini, ubi sibi est commodum, dare satisfactionem exactam recusat. Non est tamen audiendus Diana existimans, non esse peccatum

mor-

mortale, illam ad annum differre. Non impleta suo tempore pœnitentia postea impleri debet, si, ut ferè solet, tempus tantùm accessoriè, sive ut pars pœnitentiæ separabilis, appositum sit. Omitti potest, si tempus pars fuerit pœnitentiæ indivisibiliter datæ, ut est tempus Jubilæi, pro quo solo lucrando opus est assignatum.

10. Excusat ab executione pœnitentiæ impostæ impotentia pœnitentis physica, vel moralis; ut si manifestè sit improporionata (quo casu tamen eam tantùm omittere potest, quatenus mensuram excedit) si absque infamia impleri non possit: si confessio fuerit invalida: denique si à Confessario, peccatorum etiam confusè immemore, alia haberi non possit, sive inculpabiliter, sive culpabiliter pœnitens oblitus fuerit pœnitentiæ injunctæ. Non enim repetenda est confessio pro pœnitentia sola, ne bis rubor & verecundia, maximum confessionis onus, sustineri debeat (quod nullo jure præscriptum est) sed peccatum dumtaxat oblivionis, si ipsa fuerit culpabilis, in proxima confessione est aperiendum. Si tamen oblivio occurrat tempore, quo Sacerdos fortè recordatur pœnitentiæ impostæ, tenetur pœnitens ad eum redire, & interrogare. Quod si nec Sacerdos recordetur, non oportet, ut alia imponatur, imò nec imponi potest, quæ sit propriè Sacramentalis, si amplius non duret moraliter prius judicium. Hoc autem moraliter durante (in quo tempore determinando mirè variant Auctores) injunctam sibi de novo pœnitentiam exequi talis pœnitens deberet. Nec eam etiam in meliorem propria auctoritate potest commutare, utpote qui non ex sua, sed aliena voluntate obligationem accepit. Sic enim præceptum jejunium in Communionem, vel aliud opus, subditorum nemo commutare potest: præsertim cum satisfactio non sit pars Sacramenti, nisi ut à Judice est imposta.

IN HOC SACRO TRIBUNALI.

Joan. 20. **E**st solus Sacerdos. Non enim fidelibus, omnibus, sed solis Discipulis dictum est: *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Sed nonne quandoque laicus supplere potest defectum Sacerdotis, & officio ejus, saltem in necessitate, fungi? Ratio dubitandi esse potest, quia sicut baptismus est Sacramentum necessitatis, ita & pœnitentia: sed in illo quilibet in necessitate est minister, ergò & in hoc. Unde resolvendum propono casum sequentem, quem verbis Æneæ Sylvii, postea Pii II. Romani Pontificis sic describit Nauclerus in sua Chronologia Generat 48. ad Annum Salvatoris 1425.

2. *Angliæ Rex Henricus Anno Christi 1415. ingressus cum exercitu Galliam, captis aliquot locis, Gallisque prælio victis, at non multò post ab iisdem undique cinctus, pollicetur, se, si cum exercitu incolumis dimittatur, restitutum loca, quæ de iis ceperat. Negantibus Gallicis, noctu (ita enim impetraverat inducias) vocatis Ducibus, neque fugere, inquit, commilitones, neque pacem ex hostibus consequi possumus, quamvis cedere Regno Galliarum voluerimus. Sola nos arma tueri possunt. Non est cur tantum exercitum formidetis. Justam causam justus Deus adjuvabit. Ite, & alter alteri vestra peccata confitemini, pusillumque terræ ob memoriam Sacramenti Eucharistiæ Salvatoris alter alteri porrigite. Crastina die liberabit nos Dominus ex manibus inimicorum. Sic dimissâ concione, peractis, quæ jusserat, curare milites corpora præcipit. Orto die commissum est prælium. Ceciderunt Gallorum millia quatuor genere illustri. Omnes captivos Henricus in Angliam duxit.* 3.

3. Ante resolutionem suppono 1. certum esse de Fide, quod solus verus Sacerdos possit esse idoneus minister hujus Sacramenti, ut constat ex verbis Christi Domini Numero 1. allatis. Nec argumentum pro ratione dubitandi propositum, contrarium evincit. *Pœnitentia enim non est tanta necessitatis, sicut baptismus. Potest enim per contritionem suppleri defectus Sacerdotalis absolutionis, quæ non liberat à tota pœna, nec etiam pueris adhibetur. Et idè non est simile de baptismo, cujus effectus per nihil aliud suppleri potest.* Hinc sequitur, quod in nullo prorsus casu fieri possit Sacramentalis confessio alicui non Sacerdoti. Nec obstat quod S. Thomas in *Suppl. q. 8. a. 2. ad 1.* dicat *confessio ex defectu Sacerdotis laico facta Sacramentalis est quodammodò, quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis.* Clarum enim est, quod per confessionem Sacramentalem non intelligat Sacramentalem propriè, quæ ordinetur ad Sacramentum, vel sit pars Sacramenti, sed impropiè tantùm, quia scilicet conjunctum habet Sacramenti desiderium.

4. Suppono 2. confessionem laico factam, licèt Sacramentalis non sit, valere tamen posse ad veniam à Deo impetrandam ex opere operantis, propter humiliationem confitentis. Sic ubi supra nos docet Angelicus Magister, dum ait: *in necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei confessio fieri possit; * qui quamvis Sacramentum perficere non possit, ut faciat id, quod ex parte Sacerdotis est, absolutionem scilicet: defectum tamen Sacerdotis Summus Sacerdos supplet.*

5. Suppono 3. quamvis laudabile esse possit, viro prudenti & taciturno, in mortis articulo, dum deest Sacerdos, vulnera animæ suæ detegere ad sui salutarem confusionem, nullum tamen extare præceptum, quo quis non habens copiam Confessarii, alteri peccata sua confiteri teneatur. Proinde quod ait Auctor Libri de vera & falsa

pœnitentia cap. 10. *tanta est vis confessionis, ut, si deest Sacerdos, confiteatur proximo, vel solum consilium continet, vel est ultra columnas Herculis projiciendum.* Majorem difficultatem ingerunt verba Angelici Doctoris: *quando necessitas imminet debet facere pœnitens, quod ex parte sua est, scilicet conteri, & confiteri, cui potest.* Sed dicendum, quod ibi *debet non significet debitum de præcepto, sed solum de congruo: quia tempore S. Thomæ ea confessio frequentari solebat, ut sic Deus propter humilitationem confitentis flecteretur ad veniam ei concedendam, eo quod propositum, quod concepit, confitendi secundum*
 ubi supra ad 1. *mandatum Dei, sicut potuit, implevit* Quæ consuetudo vim legis numquam obtinuit. Unde in Corpore Articuli solum dicit, quod *in necessitate laico confessio fieri possit.* Merito tamen talis consuetudo nunc exolevit, cum nulla ejus rei sit necessitas, nullumque præceptum, nec expediat per se loquendo, peccata, præsertim occulta & gravia manifestare extra Sacramentum. Si nihilominus fieret, auditor teneretur vinculo secreti, non solum naturalis, sed quodammodo etiam Sacramentalis: quia licet talis confessio simpliciter Sacramentalis non esset, pœnitens tamen eam faceret cum desiderio confitendi Presbytero, si ejus copiam haberet; ac proinde esset quadantenus Sacramentalis, seu aliquidusque de Sacramentali participaret.

6. Suppono 4. quod licet olim consuetum fuerit, ut in necessitate, dum deesset copia Sacerdotis, confessio humilitatis causâ fieret laico, illa tamen licita non fuerit aut cum audientis scandalo, aut alterius peccati probabili periculo. Ex quo patet, mandatum, aut etiam consilium Henrici Regis, de quo casus noster, itemque confessiones illas vix excusari posse à peccato (nisi ob ignorantiam, vel bonam fidem, intentionemque) dato etiam, quod tunc temporis consuetudo laicis in necessitate confitendi adhuc vigneret. Nam & sese dif-
 fa.

famabant milites illi absque sufficienti causa, & fortè etiam inducebant illos personatos Confessarios ad fungendum sacrilegè munere Confessarii, & jaciebant semina multarum discordiarum, quæ facilè poterant secuturis annis oriri ex revelatione, vel etiam exprobratione criminum cognitorum ex tali confessione, ex qua propriè & strictè Sacramentale sigillum non oriebatur, sed solùm secretum aliquod, impropriè illius naturam participans, quod verosimiliùs ab hujusce modi gentis hominibus servandum non erat.

7. Præter Ordinem etiam necessaria est in Sacerdote jurisdicção, cum per modum sententiæ judicialis absolutio detur, & judex in hoc differat ab arbitro, quod huic partes stare ex compromisso mutuo, illi verò ut Superiori, qui per se ligare & solvere possit, obedire debeant. *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud exposcit, ut sententia in subditos dumtaxat feratur; persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus Tridentina confirmat, nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut subdelegatam non habet jurisdictionem.* Jurisdicção hæc, in quantum absolutionem Sacramentalem respicit, est auctoritas quædam in alterum tamquam in subditum, per quam in Foro Pœnitentiali Sacerdos tamquam judex in alterum sententiam ferre possit. Acquiritur autem juridicâ deputatione certarum personarum, in quas Sacerdos potestatem absolvendi in Ordinatione incompletè, & in actu primo acceptam exercent. Accipiunt illam omnes Confessarii Summo Pontifice inferiores, ab illo tamquam Primo in terris Capite: ipse verò immediatè à Christo.

8. Duplex est: ordinaria, & delegata. Illam habent omnes illi, quibus ratione officii incumbit cura animarum. Primò igitur illam habet Summus Pontifex in omnes Christi fideles, 2. Legati à latere, & Nuntii Apostolici intra termi-

nos suæ nuntiaturæ. 3. Archi-Episcopi in subditos suorum Suffraganeorum tempore visitationis, & non aliàs. 4. Episcopi intra suas Diœceses; uti & eorum Vicarii, ac Capitulum Sede vacante. 5. Abbates jurisdictione quasi Episcopali gaudentes intra suæ jurisdictionis terminos. 6. Decanus Canonicorum respectu Capituli. 7. Parochi respectu suæ Parochiæ; quibus adjunguntur eorum Vicarii, sive perpetui, sive temporales. 8. Generales Ordinum respectu totius Religionis. 9. Provincialis respectu suæ Provinciæ. 10. Priores, Guardiani, Rectores, in Religiosos suæ Communitatis. His, cum favorabile sit, Novitii comprehenduntur, sed accumulativè, cum in odiosis professi non sint. Quare etiam à Sacerdotibus sæcularibus absolvi possunt; quamvis id illis inhibere, & prohibitioni contravenientes Superior etiam punire possit.

*Cap. 36.
de præb.
in 6.

Concil.
Trid. sess.
14. cap. 7.

9. Delegatam habent omnes illi, quibus ea legitime concessa est ab habente ordinariam. Non cessat delegatio morte concedentis, * si data sit absque ordine ad certam personam: cum sit gratia Confessorio facta, quam decet esse mansuram. Cessat tamen, si in favorem certi pœnitentis data sit, cum sit gratia adhuc facienda, quæ, si res integra sit, morte concedentis expirat. Eandem accipit ab Ecclesia quivis Sacerdos, ut à quibusvis peccatis & censuris Sacramento obstantibus, absolvat existentem in mortis articulo. Nam piè *admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideò quilibet Sacerdos quoslibet pœnitentes à quibusvis peccatis & censuris absolvere possunt.* Unde rectè hic monet Eximius D. Steyaert: cum igitur casus ille frequenter accidat, quàm instructum esse oporteat in praxi hujus Sacramenti Presbyterum quemlibet in sæculo versantem, esto nullam habeat, vel habiturus sit specialem animarum curam. Si quidem quandonam majoris artis sit, & periculi,

con-

confessionem audire, in vitæ, an in mortis articulo, non facillè dixeris. Hoc privilegium intellige juxta consuetudinem * antiquam à Tridentino approbatam absente Sacerdote proprio: nam hoc præfente cessat necessitas. Unde Rituale Romanum ait: *Si periculum immineat, approbatusque desit Confessarius, quilibet Sacerdos potest à quibuscumque censuris, & peccatis absolvere.* Ergo si approbatus non desit, quilibet id non potest. Hinc sequitur, quod æger, post absolutionem à simplici Sacerdote acceptam, proprio supervenienti mortalia ommissa confiteri debeat, non tamen abrumpere confessionem coràm altero inchoatam, eo quod jurisdictio delegata post inchoationem causæ non cesserit, donec per sententiam terminetur. Sed quid si pœnitens censuram reservatam habeat? A superveniente Superiore statim absolutionem petat, necesse est, cum ab illa simplex Sacerdos tantùm absolvere possit ad reincidentiam, si Superiori * se non sistat opportunitate prima, quæ tùm offertur per illius adventum.

*can fin.
26. q. 6.

10. Quod attinet ad absolutionem à venialibus, licet potestas absolvendi ab illis communiter tribuatur omni Sacerdoti, hæc tamen potestas jam sublata est per Decretum Innocentii XI. editum Anno 1679. 12. Februarii, in quo Episcopis mandatur, ut *non permittant, ut venialium confessio fiat simplici Sacerdoti non approbato ab Episcopo, aut Ordinario.* Nec antea in omnibus competebat sine tacita acceptatione jurisdictionis ab Ecclesia in omnes Christi fideles respectu venialium.

* Extrav.
1. §. incendiari,
de privil.

11. Regulares Mendicantes legitimè approbati, in locis, pro quibus approbati sunt, jurisdictionem delegatam habent à Summo Pontifice * in omnes fideles sæculares, undecumque adventantes. Hanc tamen non accipiunt ab eo immediate, sed per Superiores. Unde non possunt manus Confessarii obire, nisi à Superioribus suis deputati.

* Const.
cùm inter
Pauli III.

ti. Dixi, *in fideles seculares*, quia licet Papa illis jurisdictionem concedat illimitatè in omnes Christi fideles, tamen per hoc non intendit derogare Constitutionibus Religionum, vi quarum varii Religiosi confiteri non possunt nisi Confessariis à Superioribus designatis. Hinc dum ob negotia, vel studia, aliàve ex causâ Religiosi à Conventu, vel Monasterio absunt, scire debent ex Superioribus suis, aut suæ Religionis Statutis, receptàve consuetudine, quibus confiteri possint. Si verò Superior, aut Religio nihil circa hoc statuerit, censetur permittere, ut cuilibet Sacerdoti approbato confiteantur. Notandum tamen, quod quamvis Religiosi Mendicantes accipiant à Pontifice jurisdictionem in omnes seculares, non possint tamen id facere in alienis Ecclesiis, nisi de consensu eorum, qui illis Ecclesiis præsent. Id enim prohibitum est ad vitandam confusionem, & perturbationem pacis. Si tamen Episcopus daret illis specialem facultatem ad audiendas confessiones in determinata aliqua Parochia suæ Diocesis, possent tunc etiam invito Parocho illic confessiones excipere: quia Parochus Episcopo subjacet.

12. Jurisdictionem delegatam accipit indirectè electus ab habente privilegium. Superior enim potestatem illam privilegiatis faciens, jurisdictionem tribuit in eos, qui se illis subjecerunt. Eligere autem in Confessarium possunt quemvis Abbates exempti: & superiores Regularium Mendicantium, nisi Regula prohibeat, cum ut Ordinarii suos subicere aliis possint. Quemvis* etiam, sed à suo Ordinario approbatum, eligere possunt Episcopi. Ita enim requirit bina Cardinalium Declaratio, *disp. 21. num. 31.* apud Lugonem. Expositum eligere possunt peregrini ex tacito suorum Superiorum consensu, nisi peregrinentur in fraudem. Vagi expositum, sed in loco, in quo sunt, ne sint omninò ex leges, præsertim cum ad assistendum matrimonio Parochum loci adhibe-

*Cap. fin.
de poenit

re debeant. Delegatus subdelegare non potest, nisi id faciat Ordinarii consensu & nomine.

13. Non sufficit jurisdictio petita, & iuste negata: imò & negata injustè; quia nulla jura, isto etiam casu, eam concedunt & contrarium potius colligitur ex cap. *omnis utriusque sexus*, de pœnit. & remiss. ubi dicitur: *si quis alieno sacerdoti voluerit iusta de causa confiteri, licentiam prius postulet, & obtineat à proprio Sacerdote.* Non sufficit etiam jurisdictio dubia, vel probabilis, extra necessitatem; cùm illâ utens exponeret Sacramentum periculo nullitatis, & contra damnationem Innocentii XI. in praxim deduceret hanc: *non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore &c.* Certa tamen jurisdictio per dubiam revocationem cessare non videtur; nam pro rebus humanæ dispositioni subjectis valet regula, *in dubio melior est conditio possidentis.*

14. In carentibus jurisdictione, illam supplet Ecclesia pro actibus singulis, quando publico errore illam habere existimantur, & adest titulus coloratus. Dicitur autem titulus coloratus, collatio alicujus beneficii habentis sibi annexam curam animarum, aut delegatio jurisdictionis apparenter legitima, quæ tamen collatio & delegatio sit invalida propter occultum aliquem defectum, V. G. occultam Simoniam, aut Excommunicationem. Tunc enim censetur Ecclesia supplere illum defectum, & tali Confessario jurisdictionem concedere, saltem transeunter, ad singulos actus, ne aliqua anima pereat occasione tituli colorati à se non concessi, dantis errori communi occasionem. Peccat tamen insufficientiæ illius conscius, tùm Sacerdos absolvens, cui nullatenus favere Ecclesia desiderat, tùm pœnitens ab illo absolutionem petens, quando adest Confessarius alius, vel deest causa confitendi iusta, cum alterum in peccatum inducat.

Non supplet Ecclesia defectum jurisdictionis probabilis ex facto, seu opinione privata, cum error communis hic desit, neque tantis incommodis sit occurrendum.

Concil.
Trid. sess.
14. cap. 7.

15. Jurisdictio limitatur, & restringitur per reservationem, quæ nihil aliud est, quàm jurisdictionis sublatio ad absolvendum à quibusdam censuris, & peccatis. Finis reservationis est duplex, pœna scilicet, & cautela. Expedi enim, ut graviora quædam crimina severius puniantur, & Superioribus Judicibus reserventur: tum ut ipse delinquens possit à relapsu præservari, tum etiam ut scandala, & damna, aliorumque pericula ex similibus peccatis non raro exurgentia certius vitentur. Hinc *magnoperè ad Christiani populi disciplinam pertinere Sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam, & graviora crimina non à quibusvis, sed à Summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur. Unde merito Pont. Max. pro suprema potestate sibi in Ecclesia tradita, causas aliquas criminum graviores suo poterunt particulari iudicio reservare. Neque dubitandum est (quando onenia, quæ à Deo sunt, ordinata sunt) quin hoc idem Episcopis omnibus, in sua cuique Diœcesi, in edificationem tamen, non in destructionem, liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præsertim quoad illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est Divine auctoritati, non tantum in externa Politia, sed etiam coram Deo vim habere. In reservatione non solum actus externi, sed cum illis etiam interni reservari solent. Unde internos confiteri non debet, qui apud carentem jurisdictione externos reservados ex causa omittere potest. Externi, ut reservatis comprehendantur, secundum se, & non ex sola operantis intentione gravitatem mortalem objectivam habere debent, nisi aliud expressum sit. Hinc supposito V. G. quod peccatum contra castitatem reser-*

tum

rum sit , quoties in actum externum prodit , & ex intentione moraliter mala contra castitatem proferatur verbum aliquod turpe ex se leve , vel ex eadem intentione exerceatur actio externa ex se levis ; nec verbum illud , nec actio illa erunt reservata , licet contrahant malitiam mortalem ex intentione mortifera. Reservatio enim principaliter cadit supra actum externum ; ac proinde requirit externam actionem secundum se graviter malam. Per peccata etiam intelligi solent certa , non dubia ; item consummata effectu secuto , nisi etiam dubium & attentatio reserventur. Unde reservato homicidio , vel fornicatione , non sufficeret percussio gravis , si mors inde non sequeretur , nec sollicitatio ad fornicationem , si ex sollicitatione non sequeretur fornicatio. Reservatio quippe , utpote odiosa , strictæ est interpretationis. In universali reservatione includuntur peccata impuberum , imò & ignorantium reservationem , cum reservatio non sit punitio , sed dispositio legis de jurisdictione in commune bonum.

16. Peccata Pontifici reservata ordinariè reservantur simul cum excommunicatione annexa. Unde qui hanc ob ignorantiam non incurrit , vel ab ea absolutus est , à reservatione peccati liber est. Episcopis à jure reservatur * procuratio abortus foetus animati. Nec sufficit ad absolvendum ab illo casu potestas generalis absolvendi à peccatis , & censuris Episcopo reservatis , cum iisdumtaxat Confessariis approbatis eam facultatem Pontifex concedat , *qui ad hos casus specialiter sunt deputati*. Procurantes tamen abortus foetus inanimati , vel præbentes mulieribus venena sterilitatis , vel quoquo modo , ne foetus concipiatur , impedimentum præstantes , aut consilium , aut auxilium ad hoc præbentes , licet per Bullam Sixti V. Excommunicentur , modò tamen ex jure communi excommunicationem non incurunt , cum quoad prædicta per Gregorium XIV. mode-

* in Bull
Sedes
Apostol.
Gregor.
XIV.

moderata sit , perinde , ac si eadem constitutio in
hujusmodi parte numquam emanasset. Casus alios
alibi Episcopi sibi reservant , sed nullos reservare
possunt Papæ reservatos , juxta Declarationem
Cardinalium apud Quaranta V. casus versu.
Illicite reservant respectu Parochorum nimis
multos , imò invalidè , si illi alioquin munere
suo debite fungi non possint. Hoc enim foret
moraliter illis auferre Pastorale officium , quod
sine causa sufficienti tolli non potest. Prælatus
Regularis juxta Constitutionem Clementis VIII.
& Urbani VIII. apud Lugonem * sine Capitulo

*Disp.20. Generali , vel Provinciali , non nisi undecim ca-
num. 47. sibus reservationem apponere potest , neque plu-
ribus censuram reservatam. Hæc reservatio etiam
Novitios spectat , sed tantum in ordine ad Con-
fessarium Regularem Superiori eidem subjectum
(cum ab hoc illius jurisdictio restringi possit)
non in ordine ad Confessarium alium , qui ab
illis casibus sæculares absolvere potest.

17. Carens jurisdictione in reservata , pœnitentem ,
ubi reservatum exposuit , sistere debet , &
ad Superiorem remittere , nisi veniam pro eo im-
petrare possit. Extra mortis articulum tantum
possunt per se & directè absolvere à reservatis
ipse reservans , ejusque Superior , & ille , cui
absolvendi potestas vel ratione officii data est ,
vel delegata. Si venia data sit cum onere , ut
pœnitens se postea Superiori aperiat , invalidè
absolvitur , qui illud recusat : cum promissio
implicita , vel pactum pœnitentis cum Superiori ,
sit conditio , sub quâ solâ Confessario concedi-
tur jurisdictio. Hæc concessio debet esse expressa

* Cap. si & specifica. In generali * enim concessione non
Episc. de veniunt ea intelligenda , quæ non essent verosi-
Pœnit. & militer in specie concedenda. Si tamen dicat Episc
Remiss. copus , *concedo tibi omnem potestatem meam* , cen-
sendus est etiam concedere potestatem in casus
sibi reservatos , nisi ex circumstantiis , vel con-
suetudine aliam esse concedentis intentionem col-
liga-

colligatur. Quare dum Summus Pontifex concedit alicui simpliciter casus reservados, non est censendus hoc ipso concedere casus Bullæ Cœnæ. Neque illos concedens censetur hoc ipso comprehendere casum hæresis, licet quoad hoc probabiliter multi dissentiant, quando id conceditur pro partibus hæresi infectis. Similiter quando Superior alicujus Religionis concedit inferiori facultatem absolvendi à casibus in ista Religione reservatis, non censetur hoc ipso concedere facultatem (quam suppono dare posset ex Ordinis privilegio) absolvendi à casibus Pontifici reservatis, vel contra. Cùm enim isti casus specialem reservationem habeant, indigent etiam concessione specialis ad eos facultatis.

18. Quamvis Superior non debeat esse nimium difficilis, dum inferior vel per se, vel per alium petit facultatem alteri reservata confitendi, imò graviter peccare possit hanc facultatem injustè negando, tamen potest, & interdùm tenetur eam denegare, præsertim Superior Religiosus, si timeat scandalum, aut grave damnum Communitatis, aut periculum relapsûs, aut relaxationes Religiosæ disciplinæ ex nimia facilitate in hac facultate concedenda. Potest Superior veniam concedens præscribere certam pœnitentiam pro peccato reservato injungendam, vel etiam designare certum Confessarium, per quem melius & securius inferior dirigatur. Item quando dat facultatem non pro reservato jam commisso, sed fortè postea committendo, potest illam concedere cum onere postea se sistendi Superiori. Veniam à Confessario petitam licetè negat Superior, si illi pœnitens absque causa justa confiteri recuset. Negat injustè, si ab eò rationabiliter pœnitens sibi timeat, vel obfirmatus sit potius non confiteri, quàm se sistere Superiori; cùm Superior infirmitati subditi ex officio teneatur succurrere. Potest tamen tunc eum ad Confessarium peritorem dimittere. Semper etiam sine
causa,

causa, validè negat, cùm negatio non sit jurisdictionis concessio. Regulares tamen, quorum Confessariis petentibus negatur venia, illa vice, id est, semel, vi cujusque petitionis rejectæ, absolvi possunt, sed tantùm à constitutis Confessariis. Ita decrevit Cleinens VIII. cujus ulterior declaratio facta ab Urbano VIII. habetur Tom. 4. Bullarii Bullâ 26.

19. Episcopi possunt absolvere à casibus Papalibus suos, qui ob impedimentum, etiam tantùm temporale, Pontificem, vel ab eo Delegatum adire nequeunt: dummodò exceptis impuberibus, jurent, quod cessante impedimento se illis sistent, relapsuri alias in censuram. Possunt etiam juxta Tridentinum *Sess 24. c. 6. de reform.* per se aut Vicarium ad id specialiter deputatum suos absolvere à casibus Papalibus occultis sed ab hæresi tantùm per se, sic tamen, ut singulis vicibus deputare aliquem valeant. Privilegium illud non se extendit ad casus Bullæ Cœnæ, etiam occultos, cum per illam ipsam Bullam quotannis derogetur privilegiis omnibus, etiam per Concilium datis. Hinc ab Alexandro VII. meritò damnata est hæc: *sententia asserens, Bullam Cœnæ solum prohibere absolutionem hæresis, & aliorum criminum, quando publica sunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, Anno 1629. 18. Julii in Consistorio Sacræ Congregationis Eminentiſſimorum Cardinalium visa, & tolerata est.* Regulares Privilegiati non possunt vi suorum privilegiorum absolvere à casibus Episcopo reservatis, maximè post condemnationem Alexandrinam, quâ proscripta est hæc: *Mendicantes possunt absolvere à casibus Episcopo reservatis, non obtentâ ad id Episcoporum facultate.*

20. Quando casus est directè reservatus Papæ, & per delegationem Episcopo, sublata reservatione Papali, tollitur quoque Episcopalis. Secùs dicendum, si utrique reservetur directè. Unde
pec.

peccatum hæresis, licet defacto posset non esse reservatum Pontifici ob ignorantiam invincibilem annexæ censuræ, non definit propterea esse reservatum Episcopo. Venia in Jubelæo data ad absolvendum à quibuscumque censuris, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, casus etiam Episcopales respicit, ut fertur declaratum in Consistorio Cardinalium apud Barbosam V. *Regulares quoad confes. num. 16.* Absolvitur à reservatis, qui ex animo lucrandi Jubilæum confitentur, licet illud postea animo mutato non lucretur, cum neque pro peccatis detur absolutio ad reincidentiam, neque pro censuris reincidentia per Bullam Jubilæi intentetur.

21. Superior, etiam Regularis (nisi alicubi oppositum statutum sit) qui suos à certis casibus reservatis licetè absolvit, potestatem se ab iisdem absolvendi Confessario suo dare potest, ne prioris conditionis sit, quam Communitas, cuius est membrum. Vagi subjacent reservationi Episcopi, cuius subditis confitentur; cum Pontifex Confessariis in illos majorem jurisdictionem non concedat, quam in alios habent: Peregrini verò reservationi Episcopi proprii, cum ex sola illius, vel Parochi interpretativa licentia extra Diocesim confiteri possint, & hic pro reservatis veniam dare non possit, ille non velit, ne aliud proficiscentium conditio melior sit, quam domi confitentium. Possunt tamen absolvi à Confessario Regulari approbato, nisi eò veniant in fraudem ad declinandum proprii Episcopi iudicium, aut casus similiter reservatus sit in Diocesi, pro qua talis Regularis est approbatus. Expressè enim Clemens X. in sua Constitutione, quæ incipit, *Superna Magni Patris Familia*, declarat, posse *Regularem Confessarium in ea Diocesi, in qua est approbatus, confitentes ex illa Diocesi à peccatis in ea reservatis, non autem in alia, ubi idem Confessarius est approbatus, absolvere: nisi eosdem pœnitens noverit in fraudem reservationis ad aliam*
Dice.

Dioecesim pro absolutione obtinenda migrasse. Confitens non habenti potestatem in reservata, & inculpabiliter reservatum omittens, indirectè ab eo absolvitur, cum debitè sit dispositus, ut directè absolvatur à non reservatis nec ab illis absolvi possit nisi saltem indirectè absolvatur à reservato. Adeundus tamen postea est Superior pro absolutione illius directà. Secùs dicendum, si confessio illa facta fuerit habenti facultatem in reservata: nam tunc tollitur reservatio casus inculpabiliter obliti, cum Confessarius intendat pœnitentem liberare, quantum potest, dum ille fecit, quod potuit.

Sess. 23.
cap 15. de
Reform.

22. Ad accipiendam jurisdictionem in sæculares, eorumque confessiones audiendas necessaria est approbatio, quæ est autenticum testimonium certi Episcopi de aptitudine ministri necessaria. *Quamvis enim Presbyteri in sua ordinatione à peccatis absolvendi potestatem accipiant, decernit tamen Sancta Synodus Tridentina, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur necessarium, aut aliàs idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Non autem tantùm est illicitum audire sæcularium confessiones sine absolutione, sed etiam absolutio est invalida. Quamvis enim Tridentinum nondicat expresse, irritam esse hujusmodi absolutionem, satis tamen apparet, hanc esse ejus mentem; & ita ejus Decretum interpretatur communis DD consensus. Hinc ad audiendas confessiones illarum virginum, & juvenum, qui mensibus aliquot ante susceptionem habitus in Monasteriis degunt eâ intentione, ut habitum suscipiant, non sufficit in Confessario facultas accepta à suo Prælato, sed requiritur Episcopalis approbatio: cum tales juvenes ante susceptionem habitus adhuc sæculares sint, neque de numero Regularium computari possint. Unde qui eos percuteret, non
in.

incideret in Canonem , *si quis suadente* , ubi sub Clerico comprehenduntur Regulares , sive Professi , sive Novitii. His consentaneè dicendum , nec confessiones famulorum inservientium Monasteriis audiri posse per Religiosos , nisi ab Ordinario juxta formam Concilii Tridentini approbatos. Porrò cum Concilium tantum agat de confessionibus sæcularium , consequens fit , quod nihil innovaverit circa confessiones Regularium , sive virorum , sive mulierum , ac proinde vi ipsius Decreti non sit necessaria approbatio Episcopi in ordine ad istas confessiones. Non indigent illâ habentes actu Parochiale beneficium , nisi in aliena Diœcesi (ubi oppositum non est in usu) illius incolae audiant , cum hoc ipso , quo ad tale beneficium assumuntur , dicantur ipso jure ad subditorum suorum confessiones excipiendas approbati. Si tamen beneficium suum relinquunt , aut eo priventur , egent , ut cæteri , approbatione ad confessiones audiendas.

23. Approbatus ab uno Episcopo , etiam Regularis , non censetur approbatus pro universa Ecclesia. Requiritur enim à Tridentino approbatio *ab Episcopis* , quo plurali numero insinuat , in diversis Diœcesibus diversas Episcoporum approbationes requiri. Id quod & ratio suadet : cum in diversis locis non rarò necessaria sit diversa Confessarii idoneitas ad audiendas confessiones , ob diversum hominem genus , diversos mores , & contrahendi modos. Unde jure proscrip̄ta est hæc ab Alexandro VII. *Regulares Ordinum Mendicantium semel approbati ab uno Episcopo ad confessiones audiendas in una Diœcesi , habentur pro approbatis in aliis Diœcesibus , nec novâ Episcoporum indigent approbatione*. Possunt Episcopi approbare limitatè ad certum tempus , ad certum locum , & certas personas , non tantum validè , sed etiam licitè , si adsit justa causa faciendi. Absque justa causa non possunt licitè ,

citè , quia approbatio non datur per modum gratiæ , sed iustitiæ , quando saltem datur præmissis examine. Revocatur invalidè pro toto Regularium Conventu approbatio data illimitatè quoad tempus , si id fiat inconsultâ Cardinalium Congregatione , ut Sacrum Consistorium declarasse testatur Peyrinis ad Const. 4. Sixti IV. §. 11. num. 45. Validè revocatur circa singulos cum examine approbatos , cum revocatio auctoritatem testimonii dati destruat. Illicitè tamen (declarante eodem Consistorio apud eundem) idem , qui approbavit , illam revocat circa Regulares , aut eosdem ad examen cogit , nisi causa ad confessiones spectans ab iis data sit , vel Interdictum Episcopale non fuerit observatum.

Rit. Rom. 25. Præter ordinationem , jurisdictionem , & approbationem *requiritur* etiam in Confessario *bonitas , scientia , atque prudentia*. Bonitas alia est intrinseca , quâ bonus dicitur , qui est in gratia : alia extrinseca , seu legalis , quâ bonus appellatur , qui nullâ notâ , vel pœnâ legis est affectus. Illa solum requiritur ad licitè hoc Sacramentum administrandum , non ad validè. Unde Concilium Tridentinum *Sess. 14. Cap. 10.* anathema dicit , *si quis dixerit , Sacerdotes , qui in peccato mortali sunt , potestatem ligandi , & solvendi non habere*. Ista quandoque requiritur etiam ad valorem Sacramenti , ut ritè conferatur , quia extra mortis articulum nemo publicè , & nominatim excommunicatus validam fert sententiam in Foro Pœnitentialem , cum jurisdictione necessariâ careat. Scientia etiam requiritur. *Constat enim Sacerdotes iudicium hoc , incognitâ causâ , exercere non posse*. Scire autem debent. 1. Materiam , & formam , omniaque ad debitum ministerium spectantia. 2. Distinctionem peccati mortalis à veniali , seu inter lepram , & non lepram. 3. Circumstantias speciem mutantem , & intra eandem speciem notabiliter aggravantes. 4. Casus ordinarios , qui communiter ex ratione præceptorum

Trid. sess.
14.

accidunt (de extraordinariis sufficit, quod sciant dubitare, & libros, vel doctiores consulere)
 5. Censuras, & pœnas Ecclesiasticas, quæ in communibus casibus incurruntur, & communi Ecclesiæ usu, ac praxi receptæ sunt. 6. Casus communiter reservatos, & reservari solitos. 7. Communia adversus peccata remedia, & omnia, quæ ad verum, probatumque iudicium ferendum ex parte sua sunt necessaria. Impedimenta denique matrimonii, & in iis gradus consanguinitatis, ac affinitatis: aded ut illa exactissimè in promptu habeat. Quibus proinde non est studendum in fine demùm Cursûs Theologici (ut multis familiare est) quia scientia, quæ citò comparatur, citò quoque perit, maximè in iis, quæ juris positivi sunt, quæ faciliter mente excidunt. Non tenetur tamen Confessarius dicta scire memoriter, ut recitare possit, sed sufficit, quod ea sciat in habitu, & virtualiter, ut, quando à pœnitente proponuntur, sciat sufficiens examen instituere, & rationabiliter de qualitate, & gravitate actûs iudicare: quod & requiritur. Non excusatur à peccato, suæ ignorantix omninò conscius, licet ex obedientia Superioris confessiones audiat, nisi necessitas urgeat, aut pœnitens scientiæ defectum supplere possit, & velit. Absolutio tamen ab ignaro omninò Sacerdote lata valida est, si jurisdictionem habeat, & essentialia Sacramenti servet. Subditus de sufficientia suæ scientiæ solum dubius potest & tenetur ad obedientiæ præceptum dubietatem suam deponere, cum in dubio Prælato obediendum sit, & causa timoris, si quæ subsit, tolli possit per diligens studium, & aliis mediis scientiæ defectum suppleantibus. Ordinariè requiritur scientia extensivè major in Confessario, qui in Civitate, Emporio, aulis Principum exponitur ad audiendas confessiones omnium eò confluentium (quem in omni genere materiæ, & omnes status hominum contingente oportet esse versatum) quàm in eo, qui solum confes-

nes audit in pagis Rusticorum, qui tantum scire debet materias, quæ rusticos, & personas ibidem conversari solitas concernunt, & quas ipsæ confiteri consueverunt. Dicitur est, *ordinariè*, quia reuera etiam jam inter rusticos tot inundant mala, & tam diversi generis, ut amplissima scientia requiratur. Quod cum dolore experiuntur quotidie, qui illuminandis eorum conscientis, & eliminandis peccatis accuratius student. Abundant enim & usuræ palliatæ, & iniustitiæ in contractibus, & difficultates intricatissimæ in causis matrimonialibus. Prudentia quodque necessaria est, ut considerans cujusque statum, & conditionem conformiter interroget: (ne ignorantes importuna interrogatione doceat, quæ ignorant, & ita viam peccato suggerat, ac pœnitentes scandalizet) ut roget confessionem concernentia, non illa, quorum nec sua interest, nec ad hoc iudicium ullatenus spectant, V. G. cujus familiæ sit, aut ubi habitet. Denique ne indignum absolute absolvat, aut dignum sine ea dimittat: & in injungenda satisfactione procedat consideratâ quantitate, & qualitate criminum, ac personarum. Hæc dotes in illis non sunt, qui muneris sui esse existimant, quoslibet indiscriminatim absolvere, auditâ dumtaxat eorum confessione, injunctaque levi, & unâ quidem omnibus pœnitentiâ, nisi fortè quod in materia restitutionis, & impedimentorum matrimonii aliquid scire debebunt.

§. VII.

PARTES JUDICIS IN HOC SACRO TRIBUNALI.

§. 2. de I. **P**ræclarum est Ritualis Romani monitum: Pœnit. *imprimis meminerit Confessarius, se JUDICIS pariter, & MEDICI personam sustinere, ac Divinæ JUSTITIÆ simul & MISERICORDIÆ ministrum*

strum à Deo constitutum esse; ut tamquam arbiter inter Deum & hominem HONORI DIVINO, & ANIMARUM SALUTI consulat.” Partes igitur Judicis partibus Medici temperandæ sunt: judiciumque, non quale in foro de capite Rei, sed quale in nosocomio de valetudine ægri, exercendum est, inquit alibi prælaudatus D. Steyaert. Itaque & quæ JUDEX, ut Reum absolvat, & quæ MEDICUS, ut ægrum relevet, *Sacerdos ad audiendam confessionem vocatus, promptum, facilemque se præbeat.* Hic enim, si ullibi, locum habet: *tonde, dum candet.*

2. Contra hoc monitum quidam peccant per excessum, quidam per defectum. Per excessum peccant, qui se quorumcumque confessionibus, adhibitis etiam emissariis, ingerunt, quasi nemo alius hac in parte muneri suo faceret satis. Similiter & illi, qui quasi quotidie promptos, facilesque se præbent mulierculis, & Filibus Devotis, eadem ferè identidem occinentibus. & in vita spiritali nihil, aut vix proficientibus. Præterquam enim quod Confessarius non modici temporis jacturam patiatur, quod utilioribus posset impendere, ipsæ non rarò indè superbæ fiunt non uno ex capite. Imprimis enim credunt se magni fieri à suis Confessariis, qui se quotidie tam promptos, facilesque ostendunt ad eas audiendas. Deinde per hoc etiam se credunt meliores aliis, quas vident rariùs ad confessiones accedere, vel, si accedant, non tam facilè admitti. Credunt præterea se spirituales esse, cum tot spiritualia quotidie à Confessario audiant & cum eo de illis colloquantur. Hinc non rarò curiosæ fiunt. Unde student, ut audita à Confessario intelligant; & cum intelligere non possunt, nova semper, & nova dubia proponunt; aut si audita intelligant, sollicitæ sunt, in diem sequentem rursùs aliquid inveniant, quod proponant, vel de quo colloquantur, *semper discentes, & numquam ad scientiam veritatis*

pervenientes. Unde sæpè fit, ut, cùm totæ per intellectum occupatæ sunt, circa veritates minùs sollicitæ sint, ut illas capiant affectu, & expriment actu. Ad hæc fiunt otiosæ, dum currendo ad Confessarium, & cum eo colloquendo, opera manualia negligunt. Non paucæ denique per quotidianas illas confessiones foventur in falsa securitate, dum credunt se quietas esse posse, modò peccata sua confessæ sint. Et hinc minùs sollicitè ea emendare satagunt. Per excessum etiam hinc peccant Confessarii illi, qui se promptissimos, facillimosque divitibus exhibent, à quibus eorum manus sæpiùs inaurantur: per defectum verò, qui se morosos, & difficiles præbent pauperibus, à quibus nihil sperant, aut metuunt.

3. Confessarius quæ Judex, sive ex charitate, sive ex officio confessiones audiat, tenetur examinare Reum, quando probabiliter credit, aut suspicatur, eum peccaminosè omittere aliquid, quod est necessarium, ut iudicium sit validum, & integrum: cum iudex ex officio teneatur supplere, quod deesse videtur, maximè in hoc iudicio, cujus invaliditas in offensam Dei, animæ damnationem, & Sacramenti violationem cedit. Ad hoc etiam obligatur ex officio Medici, *si erubescat agrotus vulnus Medico detegere. Quod enim ignorat medicina, non curat.* Hinc colligitur, examen pœnitentis Sacerdoti, seu Confessario competere in hoc iudicio, non per se, & directè, sed per accidens, & indirectè, ratione nimirum defectûs pœnitentis, qui supleri debet. Cum enim iudicium hoc requirat voluntariam accusationem, juxta latitudinem scientiæ & conscientiæ in pœnitente, Sacerdos ex vi officii præcisè audire tantùm debet, & judicare. Quia verò sæpè contingit pœnitentem deficere ex ignorantia, incuria, vel non sufficienti conscientiæ examine: hinc est, quod ad rectum iudicium perficiendum debeat Sacerdos quasi ex accidenti, necessariò supplere illum pœnitentis de-

Concil
Trid. sess.
14. cap. 5.

defectum, ne sacrilegium committatur, & ut ritè officium suum peragere possit.

4. Tantum autem, & tale debet esse examen, ut probabiliter Confessarius arbitretur, nū hīc & nunc omitti ex parte pœnitentis ad valorem Sacramenti necessarium. Et idcirco fieri non debet discurrendo per omnia peccata, sed tantum per graviora, & ea, quæ attentâ qualitate, statu, vocatione, conservatione, opificio, vel exercitiis personæ, & similibus circumstantiis, frequentius ab huiusmodi personis committi solent: quia hæc sola probabilitatem alicujus defectus generare solent. Unde sæpius tempus valdè inutiliter terunt, qui ad singulas personas ferè per omnia Decalogi præcepta, & per minutulas observantias discurrunt: cum nec hoc pœnitenti frequenter sit consultum. Non de solis peccatis tamen, sed etiam de dispositione necessariâ pœnitentis ad absolutionem faciendam est inquisitio V. G. an sit vere contritus? An habeat propositum firmum se emendandi, & occasiones lapsus vitandi? An paratus sit proximo satisfacere in casibus id postulantibus V. G. furto, detractione, & huiusmodi, sine quibus hoc iudicium sacrilegè administraretur. Omnia igitur, & sola ad examen Confessarii pertinent, quæ ex parte pœnitentis ad validam, & fructuosam Sacramenti susceptionem defacto requiruntur.

5. Examen illud, ubi necessarium fuerit, Confessarius ex gravi negligentia omittens mortaliter peccat, quia deest suæ obligationi in re gravissima, utpote in necessariis ad validam administrationem Sacramenti, sive Sacramentalis iudicii ad salutem pertinentis. Si tamen ex memoriæ labilitate, humana distractione, fatigatione spiritus ex nimia intensione in audiendis confessionibus, & similibus causis, aliqua examinare prætermitteret, vel totaliter à peccato excusaretur (cùm hīc & nunc plura moraliter

præstare non possit) vel non nisi venialiter peccaret, si fortè levis quædam negligentia intervenisset.

6. Porro in interrogando pœnitentes circa peccata, *hanc à Pastoralis Cameracensi præscriptam cautionem adhibeat Confessarius. Primò, ut non nisi juxta personæ statum, & conditionem, ac de PECCATIS COMMUNITER NOTIS interroget.* Ac proinde non inquirat passim à conjugatis, an in usu conjugii non fiat copula extra vas naturale, cum præcipuè in modum, quo id culpatur gravissimè in Sodomitis, & in Philosophis Gentilibus: an non interveniat factum Onan, aut affectus adulterinus, hoc est, an in ipso conjugii actu imaginatione, aut affectu non feratur in aliam quasi sibi præsentem, sibi que in actu isto consentientem, & obsequentem; nisi fortè ex quibusdam circumstantiis probabile fundamentum habeat similia suspicandi, ut dum V. G. cognoscit ex confessione, quod pœnitenti præ uxore magis alia placeat, quam ardenti affectu sæpiùs concupiscit. Sicut enim illi, qui turpi pollutionis peccato se contaminant, sæpiùs imaginantur se cum hac, illave persona alterius sexûs impudica committere, eo quod libidine incensi facilè agglutinentur objectis suæ libidini allubescantibus; ita quoque procul dubiò fit frequenter, dum præ uxore magis allubescit alia. Observet secundò, *ut in examinandis CARNALIBUS sit pudicus, & prudens, non descendens nimis ad particularia, ne se, & pœnitentem in certam ruinam, apertis velut oculis, præcipitet, cum Sacramenti nefando sacrilegio, & scandalo.* Itaque, ut in Instructionibus Provinciæ Mechiliensis omnes & singuli Confessarii monentur, PARCÈ, abstinendo à curiosis & inutilibus interrogatiunculis, CASTE, utendo verbis pudicis, & VALDE CAUTE interroget, *non solum quando virgines habet confitentes, sed etiam quando conjuges, aut quoscumque calibes;*

calibes, ne imprudenter interrogati de iis, quæ ignorant, scandalum patiantur, & peccare discant. Non igitur de aspectu, affectu, aut delectatione venerea circa bestiarum coitus passim *examinandi sunt pueri, qui cuniculos, aut columbas alunt; Rustici item, & Rusticæ* inter jumenta assidue versantes: nec pueri, *an ludant aliquando cum aliis pueris in horreis, stabulis, granariis, aut aliis locis, ubi non videtur. Item an dormiant soli, & si cum aliis, utrum alius, vel alia voluerit ipsos tangere, vel ab ipsis tangi inhonestè*: ne peccare doceantur, quæ ignorant. Denique **NEC IN TERTII PECCATA INQUIRAT, quando id non est necessarium.** Unde prætextu examinis non intret domesticorum parietum penetralia, inquirens ab uxoribus, filiis-familias, & ancillis, de omnibus, quæ in domo fiunt: ne timoratas conscientias suspitionibus, judiciis temerariis, detractationibus, revelationibus, secretorum illicitis intricet, in magnum animarum gravamen, & tertiæ personæ detrimentum, non sine Sacramenti injuria, & irreverentia. Proinde nequidem prætextu boni ipsius pœnitentis, aut complicitis, in hujus personam inquireat contra Sanctorum praxim volentium, ut pœnitens alium etiam Confessarium quærat, si huic fortè peccatum suum sine alieno patefacere non posset.

7. De pœnitentibus circa mysteria Fidei interrogandis monet Rituale Cameracense eodem tit. §. 1. *Si confessarius, pro personarum qualitate, cognoverit pœnitentem ignorare Christianæ Fidei rudimenta, si tempus suppetat eum breviter instruat.* Ex quibus hæc duo pro praxi utilia rectè iterum colligit D. Steyaert. "Primum, non

„ quoslibet promiscuè examinandos esse in Chri-

„ stianæ Fidei rudimentis, sed tantùm pro per-

„ sonarum qualitate, quæ Confessarius judiciis

„ aliquibus ea ignorare cognoverit. Multi siqui-

„ dem sunt, de quibus ex sua conditione, vi-

„ vendique , & confitendi modo , dubitari non
 „ potest , quin ista calleant : & quos proinde
 „ importunissimum foret examine Cathecistico
 „ crudè subjicere. Alterum est , ècontra eos
 „ aberrare , qui nullo prorsùs super talibus in
 „ confessione examinandos , ac instruendos du-
 „ cunt , sed generatim Confessario supponendum
 „ statuunt , omnes à Pastoribus affatim esse in-
 „ structos. Cæterum cùm Rituale dicat , *si tem-
 pus suppetat* , quæri cum eodem Eximio Domi-
 no potest , quid faciendum , si tempus non sup-
 petat ? Placet nobis ejus Responsio. Vel de ne-
 cessariis agitur necessitate mediæ ad salutem , &
 justificationem ? Et sic , si tempus instruendi non
 suppetat , benignè remittendi sunt in aliud tem-
 pus. Illicitè quippe , & invalidè absolverentur.
 Vel agitur de necessariis necessitate solâ præcepti.
 Et sic , si tempus non suppetat , cæteraque ad
 absolutionem non desint , absolvi potuerunt , &
 morari , ut ignorata postmodùm diligentius
 addiscant : & quidem *quàm primùm* , alioquin,
 ut addit Cameracense , *absolutionis beneficium
 eis deinceps negatum iri*. Hoc verò opus , hic
 labor est. Sunt quidam (ut rectè observat idem
 Doctor) præ senio , vel mentis hebetudine non
 rudes tantùm , sed etiam indociles , ut nullo
 labore discere , & retinere ea queant , quæ illis
 de Trinitatis , vel Incarnationis Mysterio dicunt
 (necessaria utique necessitate mediæ ad salutem)
 industriâ aliàs , & solertes in rebus sensui vici-
 nioribus. Quid igitur pro illis remedii ? ” Nobis
 „ (inquit) hæc cum iis praxis servanda videtur ,
 „ ut , si discere , & retinere ea nequeant , saltem
 „ identidem , cùm ad confessionem recurrunt ,
 „ verba præeunte Confessario , eademque Fidei
 „ præformante , hîc & nunc illa profiteantur ,
 „ & credant. Sic enim fieri posse existimamus ,
 „ ut non tantùm homines , sed & *jumenta* ista
 „ salvet Deus. Sic voco , qui animalis quidem
 „ multum , hominis verò præter formam , animam-
 „ que

„que humanam, tam parum habent.” Placet & nobis hæc praxis præscripta ; nec est, cur cuiquam displiceat, nisi miseros homunciones istos omni salutis remedio destitutos velit. Similium itaque ignorantiam suppleat Confessarius, proponendo Articulos credendos, ut ad singulos actum Fidei exercent juxta propositionem Confessarii : E. C. credis Deum esse unum in essentia, & trinum in Personis, prout credit Ecclesia ? *Respondet pœnitens* : credo. *Item* : credis Filium Dei, Secundam Personam in Divinis, pro tua redemptione, & salute factum hominem in utero B. Virginis, natum, passum, mortuum, &c. ? *Respondet* : credo. Et sic de cæteris articulis principalioribus, ac necessariis. *Demum in genere* : credis, quidquid Ecclesia Romana credit, & vis in illa Fide mori, &c. ? *Ac tandem* : doles ex corde, te ita negligentem fuisse in illis necessariis ad salutem addiscendis ? *Denique* : proponis firmiter, datâ opportunitate, quod, quantum in te est, curabis te instrui, & discere ea, quæ ad salutem tuam sunt necessaria ? Si hos actus exerceat, sufficere existimamus, saltem in necessitatis articulo, ad sufficientem dispositionem pro justificatione per absolutionem Sacramentalem obtinendâ.

8. Audita confessione Confessarius *perpendens peccatorum, quæ pœnitens admisit, magnitudinem, ac multitudinem, pro eorum gravitate, & pœnitentis conditione, OPPORTUNAS CORREPTIONES, AC MONITIONES, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibebit, & ad dolorem, & contritionem efficacibus verbis adducere conabitur, atque ad vitam emendandam, ac melius instituendam inducet, remediaque peccatorum tradet.* Proinde licet verissima sit prima pars dicti vulgaris, Sedem Confessionalem non esse fabulatoriam, nec concionatoriam, secunda tamen cautè accipienda est, eo nimirum sensu, ut non ingerantur conciones importunæ de rebus ad hoc Sacramentum non per-

Rit. Rom
tit de pœ-
nit. §. 12.

hic tract
de
confe

pertinentibus : non licet tamen , ut numquam pœ-
 nitenti correptiones , monitiones , exhortationes ,
 ac consilia adhibenda putentur. Contrarium hîc
 sancit Rituale Romanum , consentiente Mechli-
 niensi , dum monet , *ut in promptu Confessarius
 habeat selectissima , & efficacissima ad hunc con-
 tritionis dolorem excitandum motiva.* Apage proin-
 de quorundam Auditorum potius confessionum ,
 quàm verorum Confessariorum praxim , qui aliud
 nihil sibi in Confessionali incumbere existimant ,
 quàm quod pœnitentem peccata sua quoad spe-
 ciem , & numerum utcumque enarrantem auf-
 cultent pœnitentiâ injunctâ absolvant. In quos
 meritò cadit illud Jerem. 8. v. 11. *sanabant con-
 tritionem filie populi mei ad ignominiam , dicentes :
 pax , pax , cum non esset pax.* Sed quid de illis
 Confessariis , qui passim non modicum in Con-
 fessionali temporis infumunt , dando suis pœni-
 tentibus promiscuè quædam PUNCTA , ut vocant ,
 SPIRITUALIA ? Utinam in illis omnibus esset ze-
 lus secundum Deum , & non magis aliqui vanam
 inanis gloriæ auram captarent , quàm profectum
 spiritualem suorum pœnitentium , dum hâc suâ
 praxi tanquam PATRES SPIRITUALES , & ILLU-
 MINATI in vita spirituali audiri ambiunt , quales
 & per suas pœnitentes palàm ubique deprædican-
 tur , velût nemo alius in vita spirituali similiter
 esset versatus. Unde Confessarios alios , qui so-
 lùm in necessariis ad dignam absolutionem suos
 instruunt , superciliosè despiciunt , & tamquàm
 vitæ spiritualis ignaros reputant. Nolo judicare
 quemquam. Est , qui judicaturus est nos omnes.
 Sed de similibus R. P. Marchantii sententiam in
 hic Tract. medium profero. ” Impertinenter (inquit) & non
 2. tit. 7. ” sine peccato faciunt , qui in confessione tempus
 q. III. ” terunt instructionibus ad hoc Sacramentum non
 COBC. 4. ” facientibus , de rebus , & exercitiis spiritualibus ,
 ” de moribus , & directione filiarum spiritualium ,
 ” audientes omnia , quæ eis contingere dicunt ,
 ” & de eis conferentes cum multa jactura tempo-
 ris ,

„ris, & gravibus periculis deceptionum propter
 „familiaritates inutiles, quæ ex eis nascuntur.
 „Rationem subjungit. ” Quia hæc sunt contra
 „puritatem hujus judicii, in quo si aliqua doctri-
 „na requiratur, non alia ratione requiritur, quàm
 „in ordine ad absolutionem peccatorum, & præ-
 „cavenda impostèrùm peccata. Attendat, quæ-
 „so, Judex Sacramentalis ut CHRISTI Vicarius
 „sibiipsi: & videat, quàm graviter, & præcisè
 „istæ causæ tractandæ sint, ex quibus animarum
 „salus dependet. Quod si forensia negotia tam se-
 „dulò, & præcisè tractentur à iudicibus, quàm
 „turpe est, inutiles miscere quæstiones, & do-
 „ctrinas in Divino illo Tribunali, quod ad pu-
 „rificationem animarum est institutum. Et quam-
 „vis sint sancta, quæ miscentur, distrahunt ta-
 „men frequenter à simplici illa, & humili, ac
 „contrita confessione: & ista eloquia velut muscæ
 „perdunt suavitatem unguenti contritionis & af-
 „fectum dolorosorum.

9. *Debent Sacerdotes Domini, quantum spiri-
 tus, & prudentia suggesserit, pro qualitate cri-
 minum, & pœnitentium facultate, SALUTARES,
 & CONVENIENTES satisfactiones injungere: ne, si
 fortè peccatis conniveant, & indulgentius cum
 pœnitentibus agant, levissima quedam opera pro
 gravissimis delictis injungendo alienorum pecca-
 torum participes efficiantur. DEBET ergò Sacer-
 dos ad perfectionem integram Sacramenti sa-
 tisfactionem imponere, nisi pœnitentis impo-
 tentia excuset. Proportionatè enim ad modum,
 quo Deus peccata remittit, pœnæ aliquid re-
 linquendo, Sacerdotem in Sacramentali absolu-
 tione procedere voluit Christus. Sub mortali ad
 hoc obligatus est Confessarius, si pœnitens mor-
 tale aliquod primò confiteatur, eo quod mate-
 ria gravis graviter in Sacramento puniri semel
 debeat. Unde gravissimè peccant, qui pro qui-
 busvis peccatis, etiam gravissimis, levissimas
 pœnitentias injungunt, V. G. pro aliquot mor-
 talibus*

Trid. sess.
 14. cap. 8.

talibus totidem Rosarii Decades. Hæc enim si levissima pœnitentia non sit, quænam, amabo, erit? Si verò subjiciantur sola venialia, aut mortalia aliàs confessa, sicut pœnitentiam pro illis impositam non nisi sub veniali pœnitens implere debet, ita & Confessarius non nisi sub veniali imponere. Pro mortali primò confesso injungenda est obligatoria sub mortali, nisi excuset causa allata, cum proportio exigat grave puniri graviter. Imponenda est per modum præcepti, non consilii, ut probat potestas ligandi, quâ hîc Sacerdos utitur, & officium Judicis. Injungi debet absolutè, non sub conditione. Hac enim deficiente pœnitens liber foret. Quamquàm ultra proportionatam absolutè datam, cum hæc latitudinem patiatur, adjici possit aliquid sub conditione, V. G. recidivæ. Dari potest post absolutionem, quamvis convenientius, & utilius præmittatur: quia dum commodè fieri potest, materia præsupponenda est formæ, & pœnitens priùs proposito satisfacere debet, quàm absolvi, ut ratio justitiæ fervetur.

10. Non debet Confessarius in pœnitentiis injungendis temerè procedere, sed invocatâ gratiâ Spiritûs Sancti maturè expendere, quamnam expediat satisfactionem injungere, ne in ejûs excessu, aut defectu peccetur, de quo Confessarios omnes hic monet Tridentinum, dum ait, *quantum spiritus, prudentia suggererit*. Duo autem sunt, ad quæ potissimum attendere debet Confessarius, ut hac in re prudenter se gerat. Primum est *criminum qualitas*. Quippe per se loquendo pro majoribus criminibus major satisfactio injungenda est. Quamvis autem non fiat hîc mentio multitudinis peccatorum, certum tamen est, multum etiam ad eam esse attendendam, ut juxta mensuram peccati sit & plagarum modus. Alterum est *pœnitentium qualitas*: quo nomine involvuntur omnes circumstantiæ tenentes se ex parte pœnitentis, ut sunt ejus

con-

conditio , ætas , sexus , valetudo , convictus , infirmitas , &c. Non enim prudenter quantitas , & qualitas satisfactionis præscribi potest , nisi ad illas , & similes circumstantias reflectendo. Quis enim non videat , notabiles elemosynas imprudenter injungi illis , qui diurno labore victum sibi comparant ; aut graves corporis afflictiones , ut jejunia , flagellationes ; cilicia , &c. pueris , senibus , fœminis gravidis , aut illis , qui vel infirmâ sunt valetudine , vel quotidie in aliquo opere laborioso desudant , vel in aliqua conditione degunt ærumnis , & miseris plena ? Unde rectè Rituale Romanum addit §. 13. *Salutarem , & convenientem satisfactionem , quantum spiritus ; & prudentia suggesserit , injungat , habita ratione status , conditionis , sexus , & ætatis , & item dispositionis pœnitentium.*

11. *Salutares , & convenientes satisfactiones* injungat. Tales autem sunt præcipuè ob duas causas : videlicet , si aptæ sunt , ut per eas Deo satisfiat , quales generaliter loquendo sunt magis pœnales. Secundò si idoneæ sunt ad relapsum cohibendum , quæ alio nomine *medicinales* dicuntur , quia à peccato revocant , & quasi freno quodam coercent ... *cautioresque , & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt : Mendentur quoque peccatorum reliquiis , & vitiosos habitus malè vivendo comparatos contrariis virtutum actionibus tollunt.* Quæcumque ergò satisfactio nata non est illa *conveniens , & salutaris* , quam Tridentinum requirit. Nec Indulgentiarum quidem prætextu omitti potest , nisi ipsa opera præscripta talia forent , quæ ejus vices in ordine ad eisdem effectus supplerent. Talis etiam non est , quæ adèò gravis est , ut habita ratione conditionis , aut infirmitatis pœnitentium , aut aliarum circumstantiarum , meritiò timeatur , ut eam impleant , aut ne à confessione deinceps eos retrahat , atque ita non in salutem eorum , sed in exitium vertatur. Unde rectè Angelicus Doctor ; *Sacerdos non* Quod 3.
oneret a. 28.

Trid. sess.
14. cap. 8.

oneret poenitentem gravi pondere satisfactionis; quia sicut parvus ignis à multis lignis suppositis de facili extinguitur ita posset contingere, quod parvus affectus contritionis in poenitente nuper excitatus, propter grave onus satisfactionis extingueretur, peccatore totaliter desperante. * *Pœna* itaque satisfactoriæ injungendæ ut medicinae sunt ... Sicut ergò medicus aliquando prudenter non dat medicinam ita efficacem, quæ ad morbi curationem sufficiat, ne propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur: ita Sacerdos Divino instinctu motus non semper totam pœnam, quæ uni peccato debetur, injungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ desperet, & à poenitentia totaliter recedat.

*in 4. d.
18. q. 1. a.
3. quæsti-
unc. 4. in
corp.

Quod 3. In quo tamen casu Sacerdos poenitenti indicet, a. 28. quanta poenitentia esset sibi pro peccatis injungenda, & injungat sibi nihilominus aliquid, quod poenitens tolerabiliter ferat, ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat, quæ etiam Sacerdos sibi injungere non attentasset. Et hæc, quæ præter injunctionem expressam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpæ præteritæ ex illa generali injunctione, quâ Sacerdos dicit: QUIDQUID BONI FECE- RIS, SIT TIBI IN REMISSIONEM PECCATORUM (unde laudabiliter consuevit hoc à multis Sacerdotibus dici) licet non habeant majorem vim ad præbendum remedium contra culpam futuram. Et quantum ad hoc talis satisfactio est Sacramentalis, in quantum virtute Clavium est culpæ commissæ expiatiua. Hinc Confessarius dum morbo valdè oppresso & morti proximo levissimam poenitentiam imponit, moneat infirmum, ut dolores suos in satisfactionem Deo offerat, atque eum in finem patienter toleret, Quod si morbus remissus sit, & spes adfit convalescentiæ, sic poenitentiam injungat, ut gravior pars ejus tantum post convalescentiam sit implenda.

12. Sano sensu dici potest, quod poenitentia sint arbitrariæ, non quod liberum sit Confessori illas imponere, vel non imponere, sed quod in

his imponendis non teneatur sequi Antiquos Canones Pœnitentiales. *Infirmas enim hominum* Pastorale jam non patitur, ut condignæ eis pœnitentiæ juxta Mechlin. veteris Ecclesiæ disciplinam imponantur, Arbitra- sub HO-
riæ ergò dici possunt, quia judicio Confessarii re. VIO edi-
lictum est, ut spectata conditione pœnitentis, tum Anno
& spiritualis ejus utilitatis, possit injungere pœ. 1598.
nitentias accommodas ad novæ vitæ custodiam,
& infirmitatis medicamentum, & ad præterito-
rum peccatorum vindictam, & castigationem.

Quare curet Confessarius, quantum fieri potest, ut contrarias peccatis pœnitentias injungat; veluti Rit. Rom. §. 14.
avaris (furibus, injustis, Prodigis) eleemosynas;
libidinosi (gulosis, ac ebriosi) jejunia, vel alias
corporis afflictiones; superbis humilitatis officia; de-
sideriosis devotionis studia; raro, vel seriùs confiten-
tibus, vel in peccata facillè recidentibus, utilissimum
fuerit consulere (imò & pro pœnitentia injungere)
ut sæpe, puta semel in mense, vel certis diebus
Solemnibus confiteantur, & si expediat, commu-
nicent. *Experientiâ enim teste vix tallit reme-*
dium, præsertim si pœnitens huc adduci possit,
ut apud eundem Confessarium confiteatur. Ad
tollendas verò peccandi consuetudines nihil ferè
utilius præscribi potest pœnitentibus, quàm ut
quotidiè per aliquod tempus manè, dum surgunt,
proponant, peccatum illud, cujus pravam con-
suetudinem habent, isto die vitare, & in eum fi-
nem Divinum auxilium implorent; vesperi au-
tem conscientiam suam præcipuè circa illud pec-
catum examinent; & si deprehendant se in illud
iterùm incidisse, veniam à Deo petant, actum
contritionis eliciant, & emendationem propo-
nant.

13. Ordinariè injungenda sunt opera externa, eo quod huic Sacramento sint magis convenientia, quod, cùm sit sensibile, etiam exigere videtur satisfactionem sensibilem. Absolutè tamen loquendo injungi possunt etiam merè interna, V. G. actus contritionis aliquoties per hebdomadam singulis

gulis diebus iterandus. Quamvis enim tales actus non sint per se sensibiles, sunt tamen sensibiles per accidens, atque ita elevari possunt virtute Clavium, perinde ut contritio. Hæc doctrina usui esse potest respectu moribandi voce jam destituti, sed non sensu interno. Tali enim convenienter in satisfactionem actus aliquis internus contritionis injungitur, aut interna invocatio Nominis JESU & MARIE. Interdum quoque imponi potest abstinencia à Communione, ut si expediat reverentiæ Sacramenti, aut mortificationi pœnitentis, subinde abstinere. Tunc enim abstinencia rectè consulitur, quidni ergò à Judice præcipiatur? Per se loquendo tamen non expedit, cum Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sit efficacissimum adversus peccata remedium. Unde hic attendant Confessarii illi, qui prætexu antiquorum Canonum ita facillè pœnitentes suos participatione Corporis Christi privant. Attendant, inquam, & expendant verba capituli 56. dist. 1. de pœnit. *Sunt qui arbitrantur hoc esse pœnitentiam, si abstineant à Sacramentis caelestibus. Hi severiores in se judices sunt, qui pœnam præscribunt sibi, remedium declinant, quos vel pœnam suam convenienter dolere, quia caelesti fraudantur gratiâ.* Neque ultra dicere pergant: quæ magis peccato accommodata potest esse pœnitentia, quam ad tempus separari ab Eucharistia? Injungi etiam possunt opera præcepta. Non enim ratio præcepti impedit, quòd minùs opus sit satisfactorium ex opere operantis; adeòque, si imponatur à Confessario, fiet Sacramentaliter satisfactorium. Quia tamen impositio operum liberorum magis punitiva est, & meliùs cavet peccata futura, hæc regulariter est adhibenda, saltem simul cum impositione operum præceptorum. Unde si Confessarius non exprimat, se injungere tale opus præceptum, nec ex circumstantiis id colligi possit, censendus est imperasse opus diversum ab opere aliunde præcepto. Unde jussus simpliciter in satisfactionem

semel

semel jejunare, non satisfacit jejunando eo die, quo ad jejunium tenetur ex præcepto. Similiter jussus simpliciter audire missam, non satisfacit unicam audiens die Festo Injungi denique potest oratio pro defunctis, ut constat ex praxi Ecclesiæ. Etsi autem tunc applicetur defunctis valor satisfactorius, quem habet illa oratio ex opere operantis, tamen valor Sacramentalis, & ex opere operato prodest soli pœnitenti, qui fructum, seu effectum Sacramentalem non potest aliis communicare.

14. Imposita Reo pœnitentia commutari potest ab eodem Confessario, qui dedit, etiam post confessionem, dummodò peccatorum confusè sit memor, & adhuc moraliter duret prius judicium, ad quod requiritur temporis propinquitas. Unde meritò à Doctoribus rejicitur sententia Lugonis non aliud tempus determinantis, quàm intra quod Confessarius recordatur confessionis, vel statûs pœnitentis. Quod confirmat exemplo ipsius satisfactionis Sacramentalis, quæ post longum tempus impleta sufficienter unitur reliquis partibus. Et quidem sufficienter uniretur, etsi ex præcepto Confessarii implenda demùm foret intra septennium. Ex quo tamen non sequitur, sententiam, seu judicium Confessarii per septennium moraliter durare. Aliud est de satisfactione. Ipsa enim manet post finitam sententiam judicis implenda cum suo tractu temporis vi obligationis à Reo susceptæ impostèrùm exequendi mandatum. Sicut in judicio forensi judex succedens in alterius munus, mutare potest taxatas à priori judice pœnas, ita & in hoc Sacro Tribunali fieri potest, dum subest legitima causa. Etsi enim alius sit Confessarius, idem tamen est Tribunal, idemque judicium ejusdem potestatis. Neque enim quoad potestatem absolvendi, & ligandi in hoc foro unus alio est superior, cum hæc judicialis potestas immediatè exerceatur vice Christi, sub quo quilibet Sacerdos est supremus judex, etsi inferior

ferior debeat à superiore recipere jurisdictionem, seu materiae applicationem. Quidam hinc distinguendum putant inter poenitentiam vindicativam, & medicinalem, seu praeservativam. Sed par videtur ratio de utraque, nec Confessarii in praxi inter unam & alteram differentiam faciunt, nisi dum medicina imposita est unicum remedium praecavendi peccata; in quo casu debet etiam sponte à poenitente abhiberi, nec potest à quocumque Confessario tolli. Necessè est tamen, dum pro commutatione poenitentiae alius aditur Confessarius, aut idem peccatorum oblitus, ut confessio de novo fiat, eo quod nemo commutare possit antiquam poenitentiam, nisi imponendo novam, pro qua confessio requiritur. Non debet tamen iterata confessio esse tam exacta, & distincta, quam fuit ab initio necessaria ad obtinendam absolutionem. Ex hac enim parte jam satisfactum fuit integritati confessionis, quae in ordine ad absolutionem principaliter requiritur. Quare sufficet praebere alteri Confessario notitiam talem, quae prudenter in poenitentia commutanda dirigi queat. Imò sufficet interdum dicere: similem huic confessionem alias feci, & similia peccata confessus sum, de quibus iterum me accuso. Quod probari potest exemplo Confessarii primò poenitentiam imponentis, qui frequenter tempore impositionis non recordatur distinctè peccatorum in speciali, sed solum status poenitentis in confuso. Fieri etiam posset, quod poenitens esset peccatorum singulatim oblitus, & tamen occurreret iusta causa commutationis, quae aliquando tam aperta posset esse ex solo statu poenitentis, etiam independentè à qualitate peccatorum, ut prudenter fieri posset gratiosa remissio, accedente fortè impotentiâ aliam poenitentiam faciendi.

¶ 17. Quæri hic solet, an ad commutandam poenitentiam ab alio Confessario injunctam necessarium sit, ut poenitens dicat, se talem, vel talem poenitentiam accepisse; an verò sufficiat simpli-

citer denuò eadem peccata confiteri, eorumque pœnitentiam quasi tunc primò accipere. Postremum sufficere existimant nonnulli, quibus contradicimus, eo quod sic procedendo videatur à secundo Confessario novum præceptum imponi, obligatione priori relicta, adeoque pœnitens videatur obligatus ad utramque pœnam proportionatè ad gravitatem illius, & materiæ confessionis, necessariæ scilicet, vel liberæ. Posita impositione novæ pœnitentiæ proportionatæ, si causa unam omittendi subest, liberum est pœnitenti amplecti alterutram: cum peccatum, sicut tantum semel confitendum, ita etiam semel tantum Sacramentaliter condignè intra fragilitatem pœnitentis puniendum sit. Peccat tamen, qui sine causa omittit alterutram, & certus non est de remissione totali pœnæ, utpote Sacramentum alterutrum integritate sua destituens. Pœnitentia ob casus reservatos à Superiore data commutatur invalidè ab inferiore: hic enim illos non magis Sacramentaliter primò punire potest, quàm possit absolvendo remittere.

16. Audita in confessione taliter noscere debet Sacerdos, quasi non audiverit, & quasi non noverit. Est enim hîc inviolabilis silentii obligatio, confessionis onus non parùm allevians, tum ex jure naturali obligante ad non evulgandum, quod sub secreto acceptum est, præsertim cum damno, infamia, aut alio alterius incommodo: tum ex jure Ecclesiastico cap. *omnis utriusque sexus*: tum denique ex jure Divino quasi naturali, seu ex natura rei consequente institutionem hujus Sacramenti, ne scilicet confessio secreti revolatione reddatur nimis odiosa. Atque ex hoc tertio capite oritur summus ille obligationis rigor. Nam ex jure merè naturali, aut Ecclesiastico non potuit tam gravis obligatio resultare. Non ex naturali, quia ad bonum commune potest quandoque, imò debet naturale secretum solvi. Non etiam ex Ecclesiastico:

alioquin enim posset Pontifex ex gravi causa in eo dispensare. Hinc colligitur, in violatione sigilli multiplicem malitiam reperiri, videlicet infidelitatis, injustitiæ, & sacrilegii. Infidelitatis quidem, & injustitiæ erga pœnitentem; sacrilegii verò respectu Sacramenti ob violationem reverentiæ ei debitæ. Et hæc malitia ex natura sua semper est mortalis, sic ut non possit esse venialis ob parvitatem materiæ, licet possit esse talis ob defectum advertentiæ.

17. Oritur ex omni, & sola confessione Sacramentali, seu facta animo se accusandi in foro pœnitentiæ ex desiderio absolutionis, licet desit in confitente dolor, in absolvente Sacerdotium, seu iurisdicctio. Odiosissima enim aliàs fieret confessio, si peccata exposita ob defectum aliquem pœnitenti inculpabilem revelari possent. Hinc etiam oritur ex confessione per errorem facta non Sacerdoti gerenti se pro Sacerdote. Item ex comparitione coram Superiore pro reservatis, sive ante, sive post confessionem: quia si fiat ante, est quædam confessionis inchoatio; & si fiat post, est quædam illius consummatio. Non tamen oritur ex confessione, quam pœnitens Sacramentalem esse non vult; eo quod revelatio odium nullum creet Sacramento, quod non intenditur: ut si peccatum narretur ab irridente Confessarium, aut eum ad peccatum alliciente, vel etiam causâ consilii ad confessionem non necessarii. Cadunt sub sigillo directè mortalia in genere, vel specie, venialia verò quoad speciem, frequentiam, & numerum, etiam illa, quæ pœnitens dubius, vel formidans narrat ut peccata, cum peccata non sint. Peccat ergò contra sigillum Sacramentale, qui pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam pœnitentiam imponit, hoc est, per quam peccatum manifestetur, vel saltem in suspicionem pœnitens veniat de gravi aliquo delicto commisso. Item qui indicat pœnitentiam

tentiam gravem , aut aliud , unde gravitas delictorum colligatur. Ex opposito non peccat , qui revelat veniale in genere , dicendo V. G. talis confessus est leve peccatum ; aut generalibus terminis ait , alium rectè esse confessum , licèt tertius inde colligat , quod peccata quædam sibi nota confessus sit : quia modus ille narrandi nullum odium confessioni parit , cum pœnitens tantumdem indicet eo ipso , quo ad confessionem accedit. Similiter dicendum , si revelatur peccatum commissum , sed nullo modo determinetur persona , quæ illud commisit. Unde non violat sigillum , qui præcisè dicit , se in confessione audivisse hæc , & illa peccata. Si tamen designetur locus , aut communitatis parva , dicendo V. G. tali loco audivi multa adulteria , aut in tali Monasterio aliquem esse fornicatum , à peccato excusandum non puto. Hoc certum , non facilè loquendum de auditis in confessione , etiam abstrahendo à persona , præsertim coram rudioribus , ne scandalizentur suspicantes violari sigillum : & generaliter coràm omnibus , ne postea per inadvertentiam aliqua addantur , occurrantque circumstantiæ , ex quibus deveniatur in suspicionem personæ. Indirectè sub sigillum cadunt circumstantiæ odiosæ revelatæ , quæ à pœnitente conducere putantur ad peccati manifestationem , ut imperfectiones naturales , vel morales , occasiones peccatorum , peccatum complicitis : item peccatum à pœnitente committendum , dummodò intentionem illius faciendi Sacramentaliter confiteatur. Non cadunt circumstantiæ , quæ revelatæ nullum odium pariunt , licèt etiam in ordine ad peccatum narratæ sint , ut nomen , patria , dignitas , status.

18. Interrogatus de cognitis per confessionem non potest ullo modo tergiversatione aliqua , aut responso æquivoco occasionem dare de illis suspicandi , sed debet protestari , interrogatio-

nem istam sibi, & Sacramento esse odiosam, ac omni responso indignam. Quod si id non sufficit, ad tollendam omnem suspicionem potest, & debet simpliciter negare se quidquam scire, etiam cum juramento, si id necessarium sit: quia scientia, quam habet ex confessione Sacramentali, perinde est, ac si illam non haberet. Si verò interrogetur, utrùm poenitentem absolverit, an non, debet præcisè respondere, se functum esse suo officio. Alioquin enim id affirmans de uno, & non de altero, indirectè revelaret ejus indispositionem, aut casum reservatum. Quapropter dum Confessarii in Paschate dant poenitentibus testimonia auditæ confessionis, tantùm testari debent, talem fuisse sibi confessum, non verò fuisse absolutum, nisi specialis ratio aliud postulet.

19. Petes 1. quid faciendum Confessario, si moribundus obligatus ad restitutionem roget illum, ut hæredes suos moneat de restitutione facienda? Ratio difficultatis est, quod per hanc mentionem daturus sit hæredibus occasionem vehementer suspicandi se peccatum aliquod in confessione audivisse, ob quod facienda sit restitutio R. si moribundus habeat ad manum necessariam pecuniam, illam ab eo petat, ut eam restituat illis, quibus debita est, tacito restituentis nomine. Sin minus, curet moribundus per testamentum dari Confessario talem summam pecuniæ, ut in finem illi notum eam eroget, aut certè hæredibus suis dicat, se debere tali personæ tantam pecuniæ summam, velleque, ut illi debito satisfiat, tacitâ interim hujus debiti causâ, si ita optet, Quod si nullum istorum fieri possit, vel quia moribundus non habet ad manum pecuniam restituendam, vel quia non suppetit tempus advocandi Notarium, vel quia præter Confessarium nullus est præsens, dicat Confessarius postea hæredibus, sibi injunctum à moribundo, ut illis significet restituendam talem pecuniæ summam,

mam, tacitâ restitutionis causâ (nisi ad eam manifestandam veniam acceperit) ac paratum se esse, si illam summam velint ei committere, illam tradere ei, aut eis, quos moribundus ipsi nominavit.

20. Petes 2. quid faciendum Parocho, si excipiens confessionem sponsi, vel sponsæ pau'do post matrimonio conjungendæ, jamque consanguineis in Templo congregatis, ex confessione deprehendat occultum aliquod impedimentum dirimens, ex eo, quod V. G. sponsus sororem sponsæ, aut ejus consanguineam in gradibus prohibitis carnaliter cognoverit? Ratio difficultatis est, quod ex una parte non possit impedimentum illud manifestare salvo confessionis sigillo: ex altera autem matrimonium futurum sit invalidum ob illud impedimentum. R. si nullo modo salvo confessionis sigillo possit matrimonium illud differre, debet illos conjugere, & sponsum pœnitentem admonere, si jam illi impedimentum significaverit, abstinendum ipsi esse à sponsæ amplexu, donec, impedimento per dispensationem sublato, fiat validum matrimonium. Aut potius impedimentum taceat: ipse autem statim impedimenti dispensationem procuret, eâque obtentâ ingeniosè mutuum sponsi, & sponsæ consensum in matrimonium rursùs impetret, prioris matrimonii invaliditate non declaratâ; quia videtur præstare, ut peccent materialiter potius, quàm ut declarato impedimento exponatur sponsus manifesto periculo peccandi formaliter.

21. Scientiâ confessionis cum gravamine pœnitentis uti numquàm licet. Ita Anno 1682. quosdam docuit Roma Belgas, quibus Casuistæ videbantur hac in re scrupulosi nimis. Hinc aiebant: *scientiâ ex confessione acquisitâ uti licet, modò fiat sine directâ revelatione, & gravamine pœnitentis, nisi aliud multò gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur.* Sed hæc meritò omnibus sobriè sa-

pientibus semper displicuere. Violat sigillum
 Confessarius, si extra confessionem agat cum
 pœnitente citra ejus veniam de auditis in con-
 fessione; ita ut ne quidem eum admonere liceat
 de defectu gravi in confessione admisso, non
 obtentâ prius facultate. Si tamen statim post
 impositam pœnitentiam, ac datam absolutionem
 Confessarius judicet aliquid addendum circa dicta
 in confessione, potest id facere, cum illud per-
 tineat ad confessionis complementum. Potest
 etiam in sequentibus confessionibus pœnitentem
 admonere de defectu aliquo in prioribus ad-
 misso, illique repræsentare gravitatem relapsûs
 in eadem peccata, quæ prius fuerat confes-
 sus. Veniam enim ad hoc implicite concedere
 censetur pœnitens eundem Confessarius frequen-
 tare solitus, præsertim si confiteatur circum-
 stantiam ad priora peccata pertinentem. Veniâ
 pœnitente obtinenda debet esse libera, non dolo,
 aut metu extorta. Imò non videtur Confessarius
 pœnitentem, si non obligetur ex jure naturæ,
 per modum pœnitentiæ obligare posse, ut sibi
 extra confessionem peccata revelet. Præter-
 quàm enim, quod omnia illa Sacramento odio-
 sa sunt, ultimum in fraudem sigilli fieret.
 Veniam quoque ab illo extorquere non potest,
 ut ex scientia Sacramentali corrigere possit
 complicem, qui aliter emendari potest; nisi
 pœnitens ex charitate obligatus sit alterum cor-
 rigere, & per se non possit. Usus scientiæ Sa-
 cramentalis similiter illicitus est, qui confes-
 sionem odiosam reddit; ut si ex eo conscii crimi-
 nis colligant, quod culpam certam pœnitens
 confessus sit. Illicitus etiam est usus ingratus,
 quem pœnitens solus colligit ex confessione pro-
 cedere, ut vultus austerior, declinatio confor-
 tii, denegatio occulta Eucharistiæ. Licitus est
 alius, qui non est directa, vel indirecta confes-
 sionis revelatio, aut talis, ut per eum confessio
 non reddatur odiosa, aut magis difficilis: ut si

V. G. Con-
 pœnitentis
 procedens
 in quibus
 &c. Inter
 usus
 revent
 tam, ar
 ar more
 confessio
 hujus
 tum de
 regular
 negati
 licitus
 Super
 VIII.
 nation
 ex co
 perire
 qui
 moti
 quom
 ad ex
 per qu
 que i
 nem
 pœni
 occa
 id fr
 sione
 ipsa
 si scia

V. G. Confessarius moveatur ex confessione pœnitentis ad orandum pro eo, ad studendum pro casibus ab eo propositis, ad vitanda pericula, in quibus pœnitens ruinam spiritualem passus est, &c. Tunc enim cessat utraque ratio, ob quam usus talis scientiæ potest esse illicitus, videlicet revelatio confessionis, & odium illius. In dubio tamen, an ex ejus usu adsit periculum directæ, aut indirectæ revelationis, aut ne reddatur confessio odiosa, aut magis difficilis, omninò ab hujusmodi usu abstinendum est. Idem dicendum de usu, qui fit clàm pœnitente, nam juxta regulam datam illicitus est, si odiosus sit, ut negatio suffragii, amotio indigni ab officio licitus verò omnis alius pœnitenti non ingratus Superioribus tamen Regularium à Clemente VIII. interdictum est, ne ad exteriorem gubernationem utantur eâ notitiâ, quam umquàm ex confessione hauserunt, his verbis: *tam Superiores pro tempore existentes, quàm Confessarii, qui postea ad Superioritatis gradum fuerint promoti: caveant diligentissimè, ne eâ notitiâ, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur: atque ita per quoscumque Regularium Superiores, quicumque illi sint, observari volumus. Ad transgressionem autem hujus præcepti non requiritur, ut pœnitens advertat, aut suspicari possit id fieri occasione confessionis, sed satis est, si revera id fiat. Non enim minùs averteretur à confessione, si sciret posse Confessarium occultè contra ipsum uti scientiâ in confessione acceptâ, quàm si sciat posse id facere, ipso advertente.*

in Decreto editio
An 1594.
die 26.
Maii.

SENTENTIA JUDICIS
IN HOC SACRO TRIBUNALI.

S.Th.Op.
22. cap. I.

1. **E**st absolutio Sacramentalis, quam non esse nudum ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti, sed actum judiciale, quo à Sacerdote tamquam à Judice verè peccata remittuntur, definitum est in Tridentino. *Certissimum Ergò est, in hoc Sacramento per claves Ecclesie remissionem peccatorum conferri, nisi sit impedimentum ex parte confitentis. Proinde non sub incerto modo deprecative orationis significanda est in hoc Sacramento remissio peccatorum, sed sub certitudine per indicativam orationem. Quippe in Sacramento Pœnitentiæ verba scripturæ, quæ maximè sunt sectanda, non faciunt mentionem de aliqua deprecatione, sed magis ipsa verbo indicativo utitur. Non enim dicit, quæcumque petieris esse solvenda, erunt soluta, sed, quæcumque solveris, erunt soluta. Si ergò illa tantùm dicuntur esse soluta, quæ habens claves solverit, qui autem petit aliquid esse solvendum, non solvit, miror, qua temeritate aliquis asserat esse solutum, quem habens claves non significat se solvere, sed solum rogat esse solvendum.*

2. Rectè monet Rituale Romanum: *videat diligenter Sacerdos, quando, & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda sit absolutio, ne absolvat eos, qui talis beneficii sunt incapaces. Porrò quandonam neganda sit, aut differenda, aut conferenda, res est non levis momenti, nec exiguæ in praxi difficultatis. Etsi enim certissimum sit, denegandam, aut differendam esse indisposito, concedendam autem disposito, nisi in dilatione appareat notabilis utilitas pœnitentis, nec dilatio fiat ipso invito, non rarò tamen difficile est cognoscere, an pœnitens habeat dignam dispositionem, an illâ careat. Unde exurgit periculum aut*

faciendi injuriam Sacramento, si absolutio concedatur indisposito, aut pœnitenti, si disposito negetur, aut ei differatur ipso invito. Ad quod diligenter advertant, velim, qui dilationem absolutionis tamquam regulam communem assument pro prima saltem vice, quâ quis peccatum aliquod mortale confitetur, nec pœnitentem ritè absolvi existimant, nisi fuerit semel, aut iterùm remissus. Ad primum autem, qui nullam umquàm inabsolutum dimittere profitentur, sed omnes ferè indiscriminatim absolvunt, cùm tamen non rarò casus dimittendi occurrant. Non enim de re quapiam insolita hîc Rituale agit. Ne igitur temerè, adeoque illicitè aut denegetur, aut differatur, aut concedatur absolutio, præcipuos casus adferamus, in quibus neganda sit, aut differenda.

3. Casus jam dictos idem Rituale recenset, & absolutionis incapaces declarat, *qui nulla dant signa doloris; qui odia, & inimicitias deponere, aut aliena, si possunt, restituere, aut proximam peccandi occasionem deserere, aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt; aut qui publicum scandalum dederunt, nisi publicè satisfaciant, & scandalum tollant. Neque etiam eos absolvat, quorum peccata sunt Superioribus reservata.* De hoc ultimo satis actum est supra. Nunc singillatim expendamus alia. Primò absolutionis incapaces declarantur, *qui nulla dant signa doloris.* Non igitur omnis confitens semper habendus est verus pœnitens, nec generatim sola confessio sufficiens est doloris signum (loquitur hic enim Rituale de confitentibus) Imò nec satis est semper, quod confitens dicat se dolere, & emendationem proponere; adeoque non semper credendum est illi hoc pro se dicenti, ut ex hac Innocentiana liquet: *pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodò ore proferat se dolere, & proponere emendationem.*

4. Ejust-

4. Eiusdem beneficii incapaces sunt, qui odia, & inimicitias deponere, & aliena, si possunt, restituere nolunt. Quibus ultimis annumerandi sunt, qui debita, cum possunt, nolunt solvere. Circa odia verò, & inimicitias id rectè servandum monet D. Steyaert, ut nec omnibus absolutio denegetur, qui se nondum è corde omnem injuriarum sensum delere posse fatentur (dummodò de hoc doleant, &, ut faciant, seridò annitantur, adhibitis etiam mediis eò conducentibus) Sed nec omnibus detur, qui se nihil mali inimicis precari, aut velle dicunt, paratos etiam esse pro illis orare, omniaque alia facere, præter ea, quibus significant se injuriam dimisisse. Non enim sufficit, vindictam non meditari, injuriam in corde remittere, sed oportet etiam externè cum inimico redire in gratiam, & palam dare reconciliationis signa, ad tollendum publicæ inimicitiae scandalum.

5. Sequitur, aut proximam peccandi occasionem deserere. Meritò. Unde jam proscripita est hæc: potest aliquando absolvi, qui in proxima peccandi occasione versatur, quam potest, & non vult omittere, quin imò directè, & ex proposito quærit, aut ei se ingerit. Sed quænam occasio proxima, ac proinde vitanda? Inde enim pendent, quæ in hac materia dicenda occurrunt plurima. Malè ab aliquibus ad eam requiritur, ut semper, plerumque, vel æquè frequenter in peccatum trahat. quàm non trahat. Quis enim neget, quod frequentatio certæ domûs, ubi quis ex singulis quatuor vicibus semel dumtaxat fornicari solet, vel ex singulis dacentis solùm quinquagesies, sit illi personæ occasio proxima? Occasionem itaque peccati proximam dicimus, ac proinde vitandam, quæ per se, & ex natura, attentâ communi hominum fragilitate, vel per accidens, & ex hujus hominis infirmitate affert morale periculum peccandi. Itaque occasio peccandi, quæ est
proxi-

proxima respectu uniùs , potest esse remota respectu alterius , & contra ; quia fieri potest , & reipta sæpè fit , ut quis in aliqua occasione frequenter peccet , altero in eadem non peccante. Imò non rarò accidit , quod eadem occasio respectu ejuſdem uno tempore sit proxima (quando nempe in ea frequenter peccat) altero autem tempore sit remota , quando desit in ea peccare , aut saltem raro peccat. Itaque situe occasio proxima , aut tantùm remota , non tam iudicandum est ex natura istius occasionis , quàm ex multitudine , aut raritate lapsuum ex ea provenientium. Fatendum tamen , multùm etiam attendendum esse ad naturam occasionis. Sicut enim minùs speranda est emendatio , quando talis naturæ est , ut multùm per se excitet ad peccandum , qualis V. G. est cohabitatio cum ea , quâcum peccavit , ita faciliùs deneganda est , aut differenda absolutio propter perseverantiam in huiusmodi occasione , quàm in alia , quæ minùs excitat ad peccatum. Quotnam relapsus ad hoc requirantur , non potest præcisè definiri , cum non consistat in indivisibili , sitque id variè existimandum secundùm diversas species peccati , diversasque ejus circumstantias , quæ à prudenti Confessario pensandæ sunt. Sicut enim quædam peccata , V. G. quæ ore , vel cogitatione fiunt , faciliùs committuntur , quàm quæ ipso externo opere exercentur : ita major numerus in illis , quàm in his requiritur. Porrò occasio peccandi proxima alia est voluntaria , qualis est concubinarij , qui domi concubinam , vel ancillam alit , quâcum quasi uxoris loco peccare solet , vel similem detinet in aliena domo , ad quam omni tempore patet accessus : alia non voluntaria , qualis est illa , in qua juvenis existit , sæpiùs in mollitiem , seu pollutionem incidere solitus ex fragilitate proprii corporis , quippe cum illud exuere , & à se amovere non possit. In quali etiam uxor versatur assueta rixis , & pessimi-

peffimis imprecationibus in maritum , & proles , quippe quarum causam cohabitatio præbet , quam sine illorum injuriâ deserere nequit. Talis quoque est militia respectu militis frequenter in ea peccantis , cum non possit militiam invito Duce absque peccato deserere , & venia , ut suppono , abeundi denegetur : uti & famuli frequenter peccantis cum filia familias , ex aliquo contractu oneroso , adeoque ex justitia obligati ad servendum certo temporis spatio. Latum autem inter utramque intercedit discrimen. Existens enim in occasione peccati proxima , & voluntaria , per se loquendo , absolvendus non est , antequàm actu illam deserat , sive illa absoluta sit , sive dumtaxat respectiva , quantumvis etiam illam deserere non possit sine suo incommodo , aut gravi damno temporali. Unde permanens in aliquo officio , arte , aut mercatura , in qua frequenter solitus est peccare , si adhibitis aliis medijs nulla appareat vitæ correctio , absolvendus non est , nisi eam deserat : quia peccatorem adeò fragilem , & remedia adversùs reincidentiam præscripta sæpiùs frustra expertum velle adhuc permanere in tali occasione , est interpretativè velle peccare. Quare in hoc casu urget illud Christi : *Si manus tua , aut pes tuus scandalizat te , abscide eum , & projice abs te , Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem , vel claudum , quàm duas manus , vel duos pedes habentem mitti in ignem æternum. Et si oculus tuus scandalizat te , &c.* Unde meritò proscriptæ sunt sequentes.

Matth. 18

Proxima occasio peccandi non est fugienda , quando causa aliqua utilis , aut honesta non fugiendi occurrat. 26. Innoc. Licitum est quærere directè occasionem proximam peccandi pro bono spirituali , vel temporali nostro , vel proximi 76. Innoc. Non est obligandus concubinaris ad ejiciendam concubinam , si hæc nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarij , vulgò Regalo ; dum deficiente illâ nimis ægrè ageret vitam , & aliæ epulæ tædio

magno

magno concubinarium afficerent , & alia famula nimis difficilè obligaretur. 41. Alexand. Porro existens in occasione peccandi involuntaria , si verè contritus appareat , sitque paratus uti remediis adversùs relapsum præscribendis , absolvi poterit semel , atque iterùm , ac deinceps , si emendatio subsequatur. Permanentia enim in tali occasione ei imputari non potest ad culpam , cum nemo possit obligari ad deserendam occasionem , quam absolute non potest deserere , vel non nisi cum peccato. Hoc enim esset obligari ad peccandum , ut evitetur peccandi periculum , adeoque ad faciendum malum , ut veniat bonum. Dicitur est , *ac deinceps , emendatio subsequatur* , quia si post unam , aut alteram confessionem non appareat emendatio , differenda erit absolutio , donec ex lapsuum desinentia , aut notabili immunitione videatur emendatus.

6. Pergit Rituale : *aut alio modo peccata relinquere , aut vitam in melius emendare nolunt.* Quales imprimis sunt , qui interrogati , an aliud , quod confessi sunt , omittere velint , candidè fatentur se non relicturos. Sed & illi quoque , qui etsi omissuros se dicant , satis tamen noscuntur non omissuri , adeoque nec serio id quidem velle. Quod patet 1. si reincidentia in eadem peccata post confessiones aliquoties reiteratas , sint adhuc æquè frequentes. Vix enim credibile est , ipsum sæpiùs habuisse de illis verum dolorem , & sincerum emendationis propositum , & nihilominùs adhuc æquè frequenter relapsum esse in eadem peccata. Hic tamen casus quibusdam limitationibus eget , de quibus infra. 2. Si aliquoties promiserit seu famæ , seu bonorum fortunæ restitutionem , & promissum necdùm impleverit absque justa causa. 3. Si contra fidem semel , atque iterum datam necdùm deseruerit occasionem proximam peccandi , quæ ipsi est voluntaria. 4. Si aliquoties sponderit , se rediturum in amicitiam cum proximo , & palàm daturum re-

con-

conciliationis signa ad tollendum publicæ inimi-
 citiæ scandalum, & promissis non steterit. Idem
 dicendum est de non servatis aliis promissis cir-
 ca res graviter obligantes. Denique si " consue-
 tudine peccandi irretiti, nulla adhuc forti, &
 firmata voluntate in contrarium muniti videan-
 tur, sed adhuc cum Augustino semisauca vo-
 luntate inter velleitates, desideriaque jaçtentur.
 Non requirimus tamen, ut prorsus omni ha-
 bitu malo, & propensione etiam ingenti ex con-
 suetudine orta, liber sit pœnitens; quippe quâ
 ne Sancti quidem conversi, aliquando intra an-
 nos plurimos liberati sunt: sed ut saltem vo-
 luntate in contrarium firmata (quod sæpè qui-
 dem temporis alicujus experientia, aliquando
 etiam alia probare poterunt) jam planè velle
 censeantur vitam in melius emendare; uti Au-
 gustinus sub ficu jam velle cæperat, nec de ejus
 dispositione ad Baptisum est dubitatum. Ita re-
 cte Eximius D. Steyaert. Non requiritur tamen,
 ut absit omnis reincidentiae metus. Imò potiori
 jure tunc danda est absolutio, ut pœnitens gra-
 tiâ Sacramentali contra relapsum muniatur. Quin
 si infelicitate quadam contingat eos postea (quæ
 hominum est infirmitas) adhuc labi, non idè
 mox absolute privandi erunt, sed juvandi rur-
 sùs, & ad conatus acriores animandi, quàm diu
 videmus pro viribus eos agere, & ad totalem
 emendationem planè conniti.

7. Atque hinc nostra de Consuetudinariis, &
 Recidivis sententia aliquo modo colligi potest. Li-
 bet tamen eam paulò fusiùs hic exponere. Et qui-
 dem distinguendus est recidivus à consuetudina-
 rio. Licet enim omnis consuetudinarius sit reci-
 divus, non tamen è contra omnis recidivus est
 consuetudinarius. Ut enim pœnitens sit reci-
 divus, satis est, quod post confessionem adhuc re-
 lapsus sit in idem peccatum, licet non sæpè. Ut
 autem sit consuetudinarius, debet sæpè reincidisse.
 Hoc prænotato dicimus, pœnitenti recidivò, ex

èd præcisè , quod recidivus sit , non semper , aut ordinariè differendam esse absolutionem , donec notabili tempore à peccato , in quod aliquoties reincidit , abstinuerit. Id manifestum nobis videtur in Tridentino *Sess. 14. Can. 1.* ubi anathema dicit illi , qui negaverit , *Pœnitentiam non esse verè , & propriè Sacramentum pro fidelibus* , QUOTIES POST BAPTISMUM IN PECCATA LABUNTUR , *ipsi Deo reconciliandis à Christo Domino nostro institutum.* Ex quo planè sequitur , relapsum in peccata præcisè , & secundùm se non esse signum non veræ pœnitentiæ præcedentis , nisi hoc Sacramentum sit institutum pro fidelibus Deo reconciliandis , simulatè solùm pœnitentibus. Fallit hoc signum sæpiùs. *Quod enim aliquis postea peccat vel actu , vel proposito , non excludit , quin prima pœnitentia vera fuerit. Numquàm enim veritas prioris actûs excluditur per actum contrarium subsequenter. Sicut enim verè cucurrit , qui postea sedet : ita verè pœnituit , qui postea peccat.* Perperàm ergò ex quavis reincidentia dubium movetur ab aliquibus de valore primæ absolutionis , dum illa verba Gregorii magis , quàm sensum attendunt : *pœnitentia est , anteaçta peccata desistere , & desistenda non committere.* Et illa Isidori : *irrisor est , & non pœnitens , qui adhuc agit , quod pœnitet.* ubi supra. Quos benè redarguit Angelicus Doctor , rectiùs sic exponens : *pœnitere est anteaçta peccata desistere , & desistenda non committere ; scilicet simul , dum flet , vel actu , vel proposito. Ille enim est irrisor , & non pœnitens , qui simul , dum pœnitet , agit , vel proponit iterùm se facturum , quod gessit , vel etiam actualiter peccat eodem , vel alio genere peccati.*

8. Erit nihilominùs dilatio absolutionis necessaria , si confessionibus aliquoties reiteratis , reincidentie pœnitentis in eadem peccata fuerint æquè frequentes post singulas confessionis , sæque deliberatæ , atque eodem , aut uno , al-

terore die post confessionem inceperint ; nec in præfenti confessione appareant signa majoris doloris , quàm in præcedentibus ; nec circumstantiæ sint mutatae. Frequentes enim istæ rein- cidentia in illis circumstantiis videntur sufficienter arguere defectum veri doloris , & sinceri propositi. Dixi 1. *confessionibus aliquoties reiteratis*. Si enim unica dumtaxat confessio frequentes istos relapsus præcesserit , non statim inde colligi debet insufficientia præfentis doloris , & inefficacia propositi ad negandam absolutionem , sed poterit Confessarius , postquam pœnitentem ad efficacem peccatorum detestationem validis motivis excitarit , eum iterùm absolvere , si aliunde nihil obstet ; ut perseverentia in occasione proxima , aut recusatio mediorem à Confessario præscriptorum adversus relapsum. Non volumus ergò Confessarium ita esse morosum , ut numquam peccatorem recidivum absolvat , sed illius obligationem esse putamus , ut , quando post aliquot iteratas absolutiones nulla prorsus emendationis signa invenit , illum sine absolutione dimittere debeat , & ipsi remedia quædam præscribere , cum pia , & salutari admonitione , ei præ oculis ponendo , quod frustra Sacerdos ipsi manum imponat , si Deus pœnitentiam ipsius sufficientem non agnoscat , & post habitam aliqualem saltem emendationem ipsi absolutionis beneficium impendere. Dico , *aliqualem saltem emendationem*. Non enim requiritur , quod totaliter emendatus sit , seu consuetudinem peccandi totaliter extirpaverit , sed sufficit , si eam aliquousque superaverit , ut Sacerdos prudenter cogitare possit , jam pœnitentem affectu esse extra peccatum , quamvis nondum totaliter actu. Et propterea dixi 2. & *reincidentiæ fuerint aequè frequentes*. Censendus est autem relapsus frequens , si sit quotidianus , aut ferè quotidianus , imò si ter , aut quater singulis septimanis contingat , aut ad singulas occasiones recurrentes , &c. maximè si externo opere pec-
catum

eatum compleatur. Dixi 3. *eaque deliberata*. Quia
 si reincidentiae indeliberatae fuerint (ut saepe
 contingit in illis, qui assueti sunt juramentis,
 blasphemis, malis imprecationibus, &c.) non
 arguunt, quamvis frequentes, defectum veri do-
 loris, & sinceri propositi, quando vi doloris, &
 propositi adhibent moralem aliquam diligentiam
 ad pravam illam consuetudinem jurandi, blas-
 phemandi, &c. tollendam. Secus, si nullam ad-
 hibeant. Dixi 4. & *eodem, aut uno, alterove die*
post confessionem inceperint. Si enim poenitens tan-
 tum reinciderit aliquamdiu post illam, sic ut vi
 doloris, & propositi, ac gratiae Sacramentalis ali-
 quamdiu à peccato abstinerit, aut gravi tenta-
 tioni restiterit, aut occasionem peccandi evita-
 verit, censendus est habuisse verum dolorem,
 ac sincerum propositum. Et relapsus postea secu-
 ti tribuendi sunt inconstantiae, ac fragilitati hu-
 manae. Dixi 5. *nec in praesenti confessione appareant*
signa majoris doloris, quam in praecedentibus. Si
 enim hujusmodi signa appareant, si praeter mo-
 rem singuliat, si lacrymetur, si paratus sit ardua
 quaedam facere ad vitandum relapsum, aut sal-
 tem ea omnia, quae Confessarius in illum finem
 suggeret, poterit iterum absolvi. Dixi 6. *nec cir-*
cumstantiae sint mutatae. Si enim foret in mortis
 periculo, si jam sublata esset relapsuum occasio,
 aut novum vitae genus fuisset aggressus, absol-
 vendus foret hujusmodi recidivus. Ex quo patet,
 quid censendum sit de absolutione conjugando-
 rum, qui huc usque impudicè versati sunt, &
 si absque conjugio manerent, saepius in sua con-
 suetudine pergerent. Patet, inquam, esse ab-
 solvendos, praesertim si vel ideo ad matrimo-
 nium confugiunt, ut impudicitiam finem faciant.
 Sic enim suadet ipsorum dispositio haecenus
 bona, quod necessarium medium amplectantur
 ad cavendam peccati consuetudinem. Nec refert,
 quod peccare pergerent, si manerent innupti;
 quia nemo judicabitur ex eo, quod faceret, sed

quod facit : nemoque est , qui non certis occasionibus positis mali aliquid faceret. Unde nec ipsis conditio illa proponenda est : vellesne pergere in vita ista impura , si matrimonium non inires ?

9. Sed quid faciendum est Confessario prima vice audienti pœnitentem lapsam in multa mortalia ejusdem speciei , ut prudenter judicet , sitne recidivus absolutione indignus , an non ? R. interrogare debet ejusmodi pœnitentem 1. à quo tempore ultimam confessionem instituerit. Istius enim temporis cognitio necessaria est ad judicandum , fuerintne relapsus frequentes , an non. Qui enim frequentes sunt V. G. respectu occidui , non semper sunt reputandi tales respectu aliquot mensium. 2. Si attento temporis spatio videat pœnitentem frequenter peccasse , debet ulteriùs illum interrogare , an similiter relapsus fuerit frequenter in istud peccatum ante alias confessiones. 3. An aliquo tempore post illas abstinerit. 4. Unde oriantur frequentes isti relapsus , &c. His enim , aliisque similibus à pœnitente interrogatis , facilè intelliget , sitne juxta prædictas limitationes absolvendus , an non. Post hæc absolvi vetantur , *qui publicum scandalum dederunt , nisi publicè satisfaciant , & scandalum tollant* , nempè dum possunt. Meritò autem : nam quam diu manet datum scandalum , tam diu perseverat nocumentum , & absolutio talibus data ipsamet esse scandalosa.

10. Quamvis in quibusdam casibus allatis aliquoties dixerimus denegandam esse , aut differendam absolutionem , quasi pro eodem sumentes negare & differre , eo quod aliquando sufficere videbatur dilatio ; quia tamen plus est denegare , quàm differre absolutionem , pauca de his delibemus. Et in primis si dispositio pœnitentis omnibus consideratis appareat dubia , sic ut non adsint sufficientia indicia debitæ ejus dispositionis differenda est absolutio , quousque ha-

bentur

beantur sufficientia ejus signa. Excipe mortis articulum, aut praesens ejus periculum, in quo saltem sub conditione danda esset absolutio. Porro quandonam dispositio poenitentis fit hoc sensu dubia, pendet ex variis circumstantiis, ad quas prudens Confessarius debet reflectere. Differenda etiam videtur absolutio per se loquendo, si post confessionem diu omissam, & frequentes lapsus, appareat poenitentem negligenter examinasse conscientiam. Dico, *per se loquendo*, quia per accidens non esset propterea absolutio differenda in sequentibus casibus. 1. Si instaret mortis periculum. 2. Si poenitens videretur admodum rudis, ut non posset per seipsum sufficienter conscientiam discutere. 3. Si appareret hic & nunc verè contritus, & crederetur dilatà absolute non habiturus opportunitatem redeundi, aut alia ex causa non rediturus. His tamen, & similibus casibus tenetur Confessarius diligenti interrogatione defectum examinis supplere. Si Confessarius omnibus attentis judicaret profuturam poenitenti absolute dilationem, V. G. ut criminum suorum gravitatem magis apprehenderet, ut citius, & efficacius occasionem peccandi desereret, rem alienam restitueret, aliasve obligationes impletet, &c. licet appareret benè dispositus, posset nihilominus laudabiliter illi ad breve aliquod tempus absolute differre, saltem non invito. Dico, *ad breve tempus*, quia diuturna absolute dilationis dilatio nullo modo usurpanda videtur respectu benè dispositi; per hoc enim exponeretur periculo diu remanendi in statu peccati, cum incertum sit, an perfectam contritionem habeat. Unde & incurreret jacturam bonorum operum, quæ interea exerceret. Dixi etiam, *saltem non invito*. Cum enim poenitens ritè dispositus habeat jus ad absolute, non videtur illi invito differenda. Quod maximè locum habet, si per istam dilationem praevideatur esse periculum, ne cogatur iterum alteri confiteri eadem peccata. Injustè enim hoc

hoc ónus illi imponeretur. Hinc erroneum est generatim asserere differendam esse absolutionem pœnitenti, donec per aliquod notabile tempus à peccatis commissis abstinuerit. Certum enim est, ad absolvendum pœnitentem sua peccata integrè confessum sufficere, si habeantur solida indicia veri doloris, & sinceri propositi, qualia etiam certum est sæpiùs haberi, antequàm pœnitens notabili aliquo tempore à peccatis abstinuerit. Hæc autem indicia sunt. 1. Confessio accuratè facta post diligens examen, idque ex proprio motu, non ex parentum, vel magistri, alteriusve auctoritatem habentis imperio, aut aliquo respectu humano. Eam autem accuratè fieri patet, cum & singulæ peccatorum species, & determinatus eorum numerus, cum circumstantiis malitiam aggravantibus distinctè exprimentur. 2. Gemitus, lacrymæ, suspiria, aliaque hujusmodi intensi doloris signa. 3. Difficultas gravis in detegendo infami aliquo crimine, quod in aliis confessionibus fuerat ex pudore prætermisissum. 4. Longum, ac molestum iter confessionis causâ susceptum. 5. Eleëmofynæ, jejunia, orationes, Missæ sacrificia, &c. Deo oblata ad obtinendam gratiam veræ pœnitentiæ. 6. Generalis confessio peccatorum totiùs vitæ. 7. Prompta voluntas ad subeundas gravas pœnitentias in satisfactionem peccatorum, aut difficilia remedia adversùs relapsum adhibenda. 8. Occasiones peccandi magna cum animi lucta abruptæ, aut graves tentationes superatæ. 9. Abstinencia per tempus notabile ante confessionem, idque illiùs intuitu. Hæc enim, & similia satis ostendunt, pœnitentem accedere cum vero peccatorum dolore, & sincero emendationis proposito. Quia tamen absunt non rarè illa specialia debitæ dispositionis indicia, ita ut aliud argumentum debiti doloris, ac propositi non habeatur, quàm quod pœnitens dicat se verè de peccatis dolere, & emendationem proponere, difficultas est circa hanc

hanc nudam pœnitentis testificationem , an scilicet sufficiat , ut Confessarius prudenter iudicet eum esse debite dispositum. Nobis dicendum apparet , seclusis specialibus rationibus dubitandi (de quibus supra) prædictæ pœnitentis testificationi esse credendum. Cum enim Christus hoc Tribunal ita instituerit , ut in eo pœnitens sit simul & Reus , & Accusator , & Testis , sicut illi creditur accusanti , & testificanti sua delicta , ita etiam credendum est illi testificanti suum dolorem , & propositum. Quam Doctrinam expressè tradit Doctor Angelicus in Suppl. q. 8. a. 5. ad 2. & certè multùm cavere debet Confessarius , ne ob leves ratiunculas temerè iudicet pœnitentem debito dolore , aut proposito carere , dum utrumque affirmat. Sic enim iudicando , duplicem illi inferret injuriam. 1. Temerè iudicando eum non sincere agere , & loqui in re tanti momenti. 2. Denegando , aut differendo illi absolutionem propter hoc temerarium iudicium. Quia tamen aliquando accidit , quod non fictè quidem pœnitens agat , dum dolorem suum , ac propositum testificatur , ipse tamen fallatur , existimans vel ex ignorantia , vel ex præsumptione se esse dispositum , cum revera non sit : ideò Confessarius habens justam causam dubitandi de ejus dispositione , debet ex illo ea petere , ex quibus id colligere possit. Hoc tamen observa ex S. Thom.* posse dari dolorem aliquem sufficientem ad validè hoc Sacramentum recipiendum , qui non sufficiat ad ejus fructum : ac proinde non solùm defectu examinis (quod faciliùs ab aliquibus admittitur) sed etiam defectu contritionis , ac propositi dari posse Sacramentum Pœnitentiæ validum , & tamen informe. Quæ sententia Angelici Doctoris multùm consolatoria est Confessariis pro praxi , sæpè etiam necessaria , ne pœnitens sæpiùs multorum annorum confessiones repetere debeat , cum suo maximo gravamine , & incommodo.

*in Suppl.
q. 9. a. 1.

F I N I S.

A P P R O B A T I O.

TRactatus hic de Sacramento Pœnitentiæ sub Titulo *Angelus Impœnitens Pœnitere Authore Reverendo Admodum Patre HENRICO VAN HEDICKHUYSEN S. T. D.* Erudite compositus, Theologis ac Confessarius accomodus imprimi poterit. Actum Antverpiæ 17. Septembris 1712.

J. L. DE CARVAJAL *Eccl. Cath. Can. Grad Judex Synodalis ac Libr. Censor.*

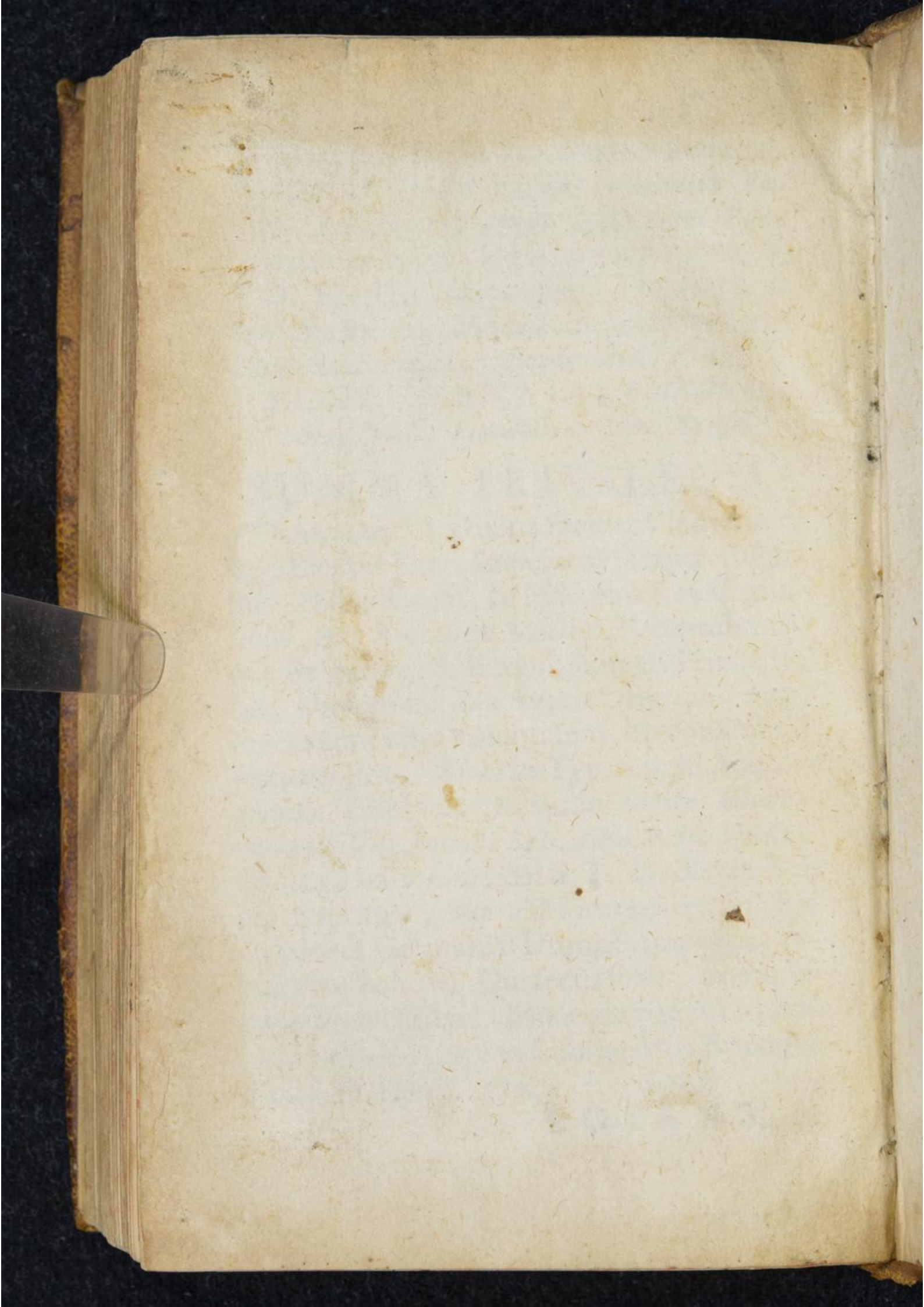
SUMMA PRIVILEGII.

CAROLUS VI. Divinâ fatente Clementiâ, Electus Rom. Imperator semper Augustus, Hispaniarum, & Indiarum Rex Catholicus, &c. Archidux Austriæ, Potentissimusque Belgarum, & Burgundionum Princeps, &c. Diplomate suo sanxit, ne quis intra sexennium citra voluntatem, & consensum JOANNIS PAULI ROBYNS Typographi Antverpiensis Tractatus cui titulo *Angelus Impœnitens pœnitens Authore Rev. Adm. Patre HENRICO VAN HEDICKHUYSEN S. T. D. &c.* in Belgio imprimat, aut alibi impressum in has inferiores Germaniæ Ditiones importet, venalemve habeat. Qui secùs faxit, exemplarium confiscatione, aliâque gravi poenâ multabitur, ut latiùs patet in Literis, datis Bruxellæ die 21. Octobris 1712.

Signat

L O Y E N S.

I O.
D Præmitten-
entens Pe-
lum Patre
SEN S.
ologis ac
merit.
171.
d. Cathol.
Censur.
EGIL.
ementia,
er Augu-
r Catho-
tiffimus
inceps,
s intra
ensum
Antver-
s Impari-
e HENRI-
c. in Bel-
in has
ter, ve-
empla-
multa
bruxellæ
N S.

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
 Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

TIFFEN® Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
Light Blue	Light Cyan	Light Green	Light Yellow	Light Red	Light Magenta	White	Light Skin	Light Gray
Dark Blue	Dark Cyan	Dark Green	Dark Yellow	Dark Red	Dark Magenta	White	Dark Skin	Dark Gray

A	1	2	3	4	5	6	M	8	9	10	11	12	13	14	15	B	17	18	19
		R	G	B			W	G	K					C	Y	M			

TIFFEN® Gray Scale

© The Tiffen Company, 2007

